Druk nr 2938

Warszawa, 27 września 2018 r.

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
VIII kadencja
Prezes
Prokuratorii Generalnej
Rzeczypospolitej Polskiej
KR-731-1/18/MUB
w/32346/2018

Pan
Marek Kuchciński
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku

W załączeniu przedkładam dokument pt.

- Sprawozdanie o stanie mienia Skarbu Państwa według stanu na dzień 31 grudnia 2017 r.

Przedłożenie powołanego wyżej dokumentu Sejmowi, stanowi wykonanie dyspozycji art. 43 pkt 1 ustawy z 16 grudnia 2016 r. o zasadach zarządzania mieniem państwowym (Dz. U. z 2018 r. poz. 1182 z późn. zm.), zgodnie z którym: ”Prezes Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej przygotowuje i przedkłada Sejmowi coroczne sprawozdania o stanie mienia Skarbu Państwa”.

Jednocześnie uprzejmie informuję, że przedkładane *Sprawozdanie o stanie mienia Skarbu Państwa według stanu na dzień 31 grudnia 2017 r*. poddane zostało uzgodnieniom z członkami Rady Ministrów.

Z poważaniem

(-) Leszek Bosek

PREZES
PROKURATORII GENERALNEJ
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
Leszek Bosek

SPRAWOZDANIE
O STANIE MIENIA
SKARBU PAŃSTWA

stan na dzień

31 grudnia 2017 r.

. . . . . .

ul. Hoża 76/78 , 00-682 Warszawa
tel.: (+48) 22 392-31-09; fax: (+48) 22 392-31-20
www.prokuratoria.gov.pl
kancelaria@prokuratoria.gov.pl

Spis treści

WSTĘP 6
1.1. PODSTAWA PRAWNA SPRAWOZDANIA 6
1.2. ZAKRES PRZEDMIOTOWY SPRAWOZDANIA 6
1.3. CELE SPRAWOZDANIA 6
1.4. KLASYFIKACJA MIENIA SKARBU PAŃSTWA 7
1.5. PODMIOTY WYKONUJĄCE UPRAWNIENIA WYNIKAJĄCE Z PRAW MAJĄTKOWYCH SKARBU PAŃSTWA 8
1.6. ŹRÓDŁA DANYCH 12
1.7. ZASADY WYCENY SKŁADNIKOW MAJĄTKU SKARBU PAŃSTWA 12
2. ZABYTKI I ZASOBY ARCHIWALNE 16
2.1. ZABYTKI 16
2.1.1. Prawa Skarbu Państwa do zabytków 16
2.1.2. Organy ochrony zabytków 16
2.1.3. Ewidencja zabytków 16
2.1.4. Zabytki 17
2.2. ZBIORY MUZEÓW PAŃSTWOWYCH 17
2.3. MATERIAŁY BIBLIOTECZNE 19
2.4. ZASOBY ARCHIWALNE 21
2.4.1. Zakres praw Skarbu Państwa 21
2.4.2. Ewidencja 22
2.4.3. Materiały archiwalne 22
2.5.STRATY WOJENNE 22
3. ZASOBY NATURALNE 24
3.1. WODY 24
3.1.1. Zakres praw Skarbu Państwa i wykonywanie uprawnień *24*
3.1.2. Ewidencja *25*
3.2. LASY 25
3.2.1. Zakres praw Skarbu Państwa i wykonywanie uprawnień 25
3.2.2. Zasoby leśne 26
3.3. GEOLOGICZNE ZASOBY NATURALNE 26
3.3.1. Zakres praw Skarbu Państwa i wykonywanie uprawnień 26
3.3.2. Ewidencja zasobów kopalin 27
3.3.3. Zasoby bilansowe kopalin w Polsce 27
3.3.4. Wody lecznicze, termalne, solanki 28
3.4. ZASOBY CZĘSTOTLIWOŚCI RADIOWYCH 29
3.5. PARKI NARODOWE 30
3.6. ŻYWE ZASOBY MORZA 31
4. GRUNTY I INNE NIERUCHOMOŚCI SKARBU PAŃSTWA 33
4.1. DYSPONENCI I UŻYTKOWNICY GRUNTÓW SKARBU PAŃSTWA 33
4.2. ROZPORZĄDZANIE NIERUCHOMOŚCIAMI SKARBU PAŃSTWA 34
4.3. EWIDENCJA GRUNTÓW I BUDYNKÓW 34
4.4. GRUNTY SKARBU PAŃSTWA 37

4.5. Zmiany w stanie gruntów Skarbu Państwa w roku 2017 40
4.6. Grunty Skarbu Państwa w miastach 40
4.7. Nieruchomości Skarbu Państwa w gospodarowaniu starostów i prezydentów miast 43
4.8. Nieruchomości w gospodarowaniu Ministra INFRASTRUKTURY I BUDOWNICTWA 44
4.9. Grunty pod autostrady 46
4.10 SZACUNKOWA WARTOŚĆ GRUNTÓW SKARBU PAŃSTWA 47
5. OBIEKTY INFRASTRUKTURY 49
5.1. Drogi *49*
5.1.1. Źródła praw Skarbu Państwa i wykonywanie uprawnień 49
5.1.2 Ewidencja sieci dróg krajowych 50
5.1.3. Wartość sieci dróg krajowych 51
5.2. Majątek Skarbu Państwa związany z gospodarką wodną i gospodarką morską 51
5.3. Melioracje wodne podstawowe i obiekty przeciwpowodziowe 52
5.3.1. Ewidencja 52
5.3.2 Stan ilościowy i utrzymanie urządzeń melioracyjnych 52
5.3.3. Wartość melioracji wodnych podstawowych i obiektów przeciwpowodziowych 53
5.4. Wodne budowle inżynierskie utrzymywane przez Urzędy Morskie 54
5.4.1. Zarządzanie i ewidencja 54
5.4.2. Wartość budowli 54
6. MIENIE SKARBU PAŃSTWA WYDZIELONE W MAJĄTKI ODRĘBNE 55
6.1. Lasy państwowe 55
6.1.1. Gospodarowanie nieruchomościami Lasów Państwowych 55
6.1.2. Majątek państwowej jednostki organizacyjnej PGL Lasy Państwowe 56
6.2. Własność rolna Skarbu Państwa 56
6.2.1. Grunty Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa 57
6.2.2. Gospodarowanie Zasobem Własności Rolnej Skarbu Państwa 59
6.2.3. Inne mienie Zasobu *60*
6.2.4. Wartość Zasobu *60*
6.3. Mienie powierzone Agencji Mienia Wojskowego 60
6.4. Rezerwy strategiczne 62
7. SEKTOR FINANSÓW PUBLICZNYCH 63
7.1. Państwowe jednostki budżetowe 63
7.2. Agencje wykonawcze 71
7.3. Instytucje gospodarki budżetowej 72
7.4. Państwowe fundusze celowe 74
7.5. Polska Akademia Nauk i tworzone przez nią jednostki organizacyjne 75
7.6. Państwowe instytucje kultury 75
7.7. Samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej 76
7.8. Uczelnie publiczne 77
7.9. Parki narodowe 78
7.10. Inne państwowe osoby prawne utworzone ustawami szczególnymi 79
7.11. Fundusze ubezpieczeń społecznych 83
8. AKCJE I UDZIAŁY SKARBU PAŃSTWA 84
8.1. Podmioty wykonujące prawa z akcji i udziałów Skarbu Państwa 84

8.2. Akcje i udziały Skarbu Państwa ... *86*
8.2.1. Jednoosobowe spółki Skarbu Państwa ... 86
8.2.2. Spółki z częściowym udziałem Skarbu Państwa ... 86
8.2.3. Akcje Skarbu Państwa w spółkach publicznych ... 88
8.3. Wartość akcji i udziałów Skarbu Państwa ... 889
9. INNE PAŃSTWOWE OSOBY PRAWNE ... 91
9.1. Przedsiębiorstwa państwowe ... 91
9.1.1. Wartość majątku przedsiębiorstw państwowych ... *92*
9.2. Instytuty badawcze ... 93
9.3. Bank Gospodarstwa Krajowego ... 94
10. INNE SKŁADNIKI MIENIA SKARBU PAŃSTWA ... 95
10.1. Należności z tytułu zbycia i odpłatnego korzystania z mienia Skarbu Państwa ... 95
10.2. Należności w ewidencji Ministra Rozwoju i Finansów ... 96
10.3. Udziały w międzynarodowych instytucjach finansowych ... 97
11. OBCIĄŻENIA PUBLICZNOPRAWNE I ZOBOWIĄZANIA SKARBU PAŃSTWA ... 98
11.1. Zasoby majątkowe służące realizacji zadań publicznych państwa ... 98
11.2. Zadania publiczne podmiotów gospodarczych ... 98
11.2.1. Zadania realizowane na podstawie ustaw ... *98*
11.2.2. Bezpieczeństwo energetyczne w polityce właścicielskiej ... 101
11.2.3. Szczególne zasady prywatyzacji i restrukturyzacji spółek ... *103*
11.3. Zasób na zaspokojenie roszczeń z tytułu poręczeń i gwarancji Skarbu Państwa ... 104
11.4. Zobowiązania wobec pracowników, rolników i rybaków ... 105
11.5. Zaplanowane w budżecie państwa przychody z prywatyzacji ... 105
11.6. FUNDUSZE ZWIĄZANE Z PRYWATYZACJĄ ... 106
11.6.1. Fundusz Reprywatyzacji ... 106
11.6.2. Fundusz Restrukturyzacji Przedsiębiorców ... 106
11.6.3.Fundusz Rekompensacyjny ... 106
11.6.4 Fundusz Skarbu Państwa ... 10607
11.7. Zadłużenie Skarbu Państwa ... 107
12. ZESTAWIENIE ZBIORCZE MIENIA SKARBU PAŃSTWA ... 108
13. ZAŁĄCZNIKI ... 110
13.1. Załączniki do rozdziału 4 ... 111
13.2. Załącznik do Rozdziałów 6 i 7 ... 113
13.3. Załączniki do Rozdziału 8 ... 115
Akcje Skarbu Państwa w spółkach publicznych ... 115
Jednoosobowe spółki Skarbu Państwa ... 116
Wybrane spółki niepubliczne z udziałem Skarbu Państwa ... 122

Spis tabel 123

WSTĘP

Przedłożone *„Sprawozdanie o stanie mienia Skarbu Państwa według stanu na dzień 31 grudnia 2017 r.", zwane dalej Sprawozdaniem,* stanowi realizację obowiązku nałożonego na Prezesa Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, na podstawie art. 43 pkt 1 ustawy z dnia 16 grudnia 2016 r. o zasadach zarządzania mieniem państwowym[1]. Z dniem 1 stycznia 2017 r. została wdrożona reforma dotycząca sfery wykonywania uprawnień właścicielskich Skarbu Państwa, której jedną z głównych zmian było wykreślenie działu administracji rządowej – Skarb Państwa, wobec czego przestał również istnieć urząd Ministra Skarbu Państwa. W konsekwencji, dotychczasowe uprawnienia i obowiązki między innymi z zakresu zarządzania mieniem państwowym, wykonywane przez Ministra Skarbu Państwa, zostały przypisane innym organom administracji.

1.1. Podstawa prawna Sprawozdania

Sprawozdanie zostało sporządzone na podstawie art. 43 pkt 1 ustawy z dnia 16 grudnia 2016 roku o zasadach zarządzania mieniem państwowym, zgodnie z którym „Prezes Prokuratorii Generalnej Rzeczpospolitej Polskiej przygotowuje i przedkłada Sejmowi coroczne sprawozdania o stanie mienia Skarbu Państwa".

Niniejsze *Sprawozdanie* sporządzono według stanu na dzień 31 grudnia 2017 r. Zasady i tryb jego przygotowania określa § 24 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 20 września 2017 r. w sprawie sposobu ewidencjonowania mienia Skarbu Państwa (Dz. U. poz. 1804).

1.2. Zakres przedmiotowy Sprawozdania

Zgodnie z powołanym rozporządzeniem w sprawie sposobu ewidencjonowania mienia Skarbu Państwa Sprawozdanie dotyczy majątku państwowego objętego zbiorczą ewidencją. W zbiorczej ewidencji majątku Skarbu Państwa uwzględniono składniki wyróżnione rodzajowo, składniki podlegające ewidencji na szczególnych zasadach i w zakresie określonym w odrębnych przepisach, składniki mające formę majątków odrębnych oraz prawa majątkowe, które stanowiły wkład założycielski lub udział Skarbu Państwa w państwowych osobach prawnych. W Sprawozdaniu przedstawiono również zasoby majątku służące realizacji zadań publicznych państwa.

1.3. Cele Sprawozdania

Celem niniejszego sprawozdania jest przedstawienie informacji o majątku Skarbu Państwa - jego stanie prawnym, strukturze i wartości.

Funkcją *Sprawozdania* jest rejestracja stanu mienia. *Sprawozdanie* ma prezentować mienie Skarbu Państwa w ujęciu zbiorczym, syntetycznym i statycznym, według stanu na określony dzień, przedstawiany na podstawie dokumentów będących źródłem dla ewidencji zbiorczej.

W systemie informacji publicznej zajmuje ono miejsce obok innych dokumentów sprawozdawczych i informacyjnych przedstawiających Skarb Państwa lub określone składniki jego mienia w innych ujęciach szczegółowych i dynamicznych.

[1] tj. Dz. U. z 2018 r. poz. 1182.

1.4. Klasyfikacja mienia Skarbu Państwa

Art. 4 ustawy o zarządzaniu mieniem państwowym jako mienie państwowe definiuje mienie, które służy wykonywaniu zadań publicznych, którym zarządza się zgodnie z zasadami prawidłowej gospodarki, z zachowaniem szczególnej staranności.

W niniejszym Sprawozdaniu, zgodnie z powoływanym rozporządzeniem w sprawie sposobu ewidencjonowania mienia Skarbu Państwa zastosowano przede wszystkim klasyfikację rodzajową (z uwzględnieniem przeznaczenia, wartości, sposobu zagospodarowania oraz ewidencjonowania poszczególnych składników lub ich grup rodzajowych) i wyróżniono:

1. **Dobra kultury narodowej** – muzealia, zabytki i zasoby biblioteczne – stanowiące publiczne dobra dziedzictwa narodowego, które państwo zamierza utrzymywać bezterminowo ze względu na ich wyjątkowe właściwości historyczne, kulturowe lub środowiskowe;
2. **Zasoby archiwalne**;
3. **Zasoby naturalne**, czyli dobra naturalne w stanie nieprzetworzonym, które mogą być dostępne dla ludności bez ograniczeń w celach niekomercyjnych, ale ich wykorzystywanie gospodarcze wymaga uzyskania koncesji lub pozwolenia:
   - kopaliny,
   - wody,
   - żywe zasoby morza,
   - częstotliwości radiowe,
   - lasy (obszary leśne i drzewostan);
4. **Grunty**:
   - zasób nieruchomości Skarbu Państwa, którym gospodarują starostowie,
   - grunty w trwałym zarządzie państwowych jednostek organizacyjnych, w tym wykorzystywane na cele statutowe przez urzędy organów władzy i administracji państwowej,
   - grunty w Zasobie Własności Rolnej Skarbu Państwa (dalej „ZWRSP"),
   - grunty zarządzane przez Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe (dalej „PGL LP"),
   - grunty powierzone Agencji Mienia Wojskowego (dalej „AMW"),
   - grunty oddane w użytkowanie wieczyste osobom prawnym lub fizycznym;
5. **Urządzenia infrastruktury** (rozumiane tu jako obiekty, urządzenia i instalacje ogólnodostępne lub wykorzystywane dla ułatwienia dostaw dóbr i usług lub zapewnienia niezakłóconego działania państwa i gospodarki):
   - drogi, mosty i wiadukty,
   - obiekty budownictwa wodnego śródlądowego i morskiego,
   - inne urządzenia, w tym melioracje;
6. **Budynki i budowle**:
   - wykorzystywane przez państwowe jednostki organizacyjne do realizacji ich zadań administracyjnych i świadczenia usług publicznych,
   - powierzone agencjom wykonującym zadania z zakresu gospodarowania składnikami majątku Skarbu Państwa,
   - pozostałe po likwidacji i upadłości przedsiębiorstw państwowych i spółek z udziałem Skarbu Państwa;
7. **Finansowe składniki majątku trwałego** Skarbu Państwa, w tym przede wszystkim akcje i udziały w spółkach handlowych;

8. **Składniki majątku obrotowego**, w tym należności Skarbu Państwa m.in. z tytułu oddania mienia do odpłatnego korzystania i z innych umów zawartych przez Skarb Państwa bądź jego poprzedników prawnych;
9. **Rezerwy strategiczne**;
10. **Uprawnienia wynikające z wniesienia wkładu majątkowego** do przedsiębiorstw państwowych;
11. **Uprawnienia w stosunku do majątku innych państwowych osób prawnych** utworzonych ustawami (agencji, funduszy, uczelni akademickich) lub na podstawie ustaw (instytucji kultury, instytutów naukowych, państwowych samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej, państwowych szkół wyższych, instytucji gospodarki budżetowej, itd.).

1.5. Podmioty wykonujące uprawnienia wynikające z praw majątkowych Skarbu Państwa

Z dniem 1 stycznia 2017 r. dział administracji rządowej Skarb Państwa został wykreślony, a zadania realizowane w ramach tego działu zostały wykreślone bądź przypisane innym organom administracji.

Ustawa o zarządzaniu mieniem państwowym zmieniła podejście do mienia Skarbu Państwa. Określiła wspólne dla wszystkich stationes fisci zasady zarządzania mieniem państwowym oraz precyzyjnie wskazała zakres reprezentowania Skarbu Państwa przez organy administracji publicznej oraz inne podmioty.

Zgodnie z ustawą wykonywanie praw z akcji Skarbu Państwa zostało przyznanie **Prezesowi Rady Ministrów**, który zgodnie z art. 7 pkt.1:

1/ koordynował wykonywanie uprawnień przysługujących Skarbowi Państwa w spółkach oraz dąży do zapewnienia jednolitego sposobu wykonywania praw z akcji należących do Skarbu Państwa - w przypadku określonym w art. 8;

2/ wykonywał prawa z akcji należących do Skarbu Państwa, łącznie z wynikającymi z nich prawami osobistymi, o ile przepisy odrębne nie stanowią inaczej;

3/ wykonywał uprawnienia z akcji należących do Skarbu Państwa na walnym zgromadzeniu w sprawach, o których mowa w art. 201 § 4 oraz art. 368 § 4 ustawy z dnia 15 września 2000 r. - Kodeks spółek handlowych[2];

4/ składał w imieniu Skarbu Państwa oświadczenia woli o utworzeniu spółki, przystąpieniu do spółki lub objęciu akcji.

W drodze Rozporządzenia Rady Ministrów Prezes Rady Ministrów mógł przekazać innemu członkowi Rady Ministrów, pełnomocnikowi Rządu lub innej państwowej osobie prawnej wykonywanie uprawnień, o których mowa w art.7 ust 1.:

1/ pkt.2;

2/ pkt.3 lub

3/ pkt.4 w zakresie składania w imieniu Skarbu Państwa oświadczeń woli o objęciu akcji.

W przypadku zarządzania mieniem Skarbu Państwa innym niż akcje, ustawa określiła zasady zarządzania, w zakresie nieuregulowanym w przepisach szczególnych.

Wojewoda, do czasu rozstrzygnięcia o sposobie zagospodarowania mienia państwowego:

1/ wykonywał uprawnienia przysługujące Skarbowi Państwa wobec innego niż środki finansowe mienia:

a) pozostałego po zlikwidowanych państwowych jednostkach organizacyjnych lub spółkach z udziałem Skarbu Państwa;

[2] Ustawa z 15 września 2000 r. - Kodeks spółek handlowych (Dz.U. z 2017 r. poz. 1577)

b) pozostałego po rozwiązanych bądź wygasłych umowach o oddanie przedsiębiorstwa do odpłatnego korzystania;
c) przejętego przez Skarb Państwa z innych tytułów;
2/ reprezentował Skarb Państwa w odniesieniu do spadków przypadających Skarbowi Państwa, w tym długów spadkowych, z zastrzeżeniem kompetencji przyznanych starostom wykonującym zadania z zakresu administracji rządowej oraz konsulom;
3/ przejmował inne niż środki finansowe mienie pozostałe po przedsiębiorstwie państwowym wykreślonym z rejestru przedsiębiorców lub gospodaruje tym mieniem;
4/ przyjmował na rzecz Skarbu Państwa darowizny mienia;
5/ przyjmował, a także wykonywał czynności zwykłego zarządu oraz przekraczające zakres zwykłego zarządu wobec spadków i darowizn mienia na rzecz Skarbu Państwa, zabezpieczonych i zrealizowanych przez konsula na mocy przepisów odrębnych;
6/ sporządzał plan realizacji polityki gospodarowania nieruchomościami Skarbu Państwa, o której mowa w art. 10a ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami[3], oraz przedkładał go, za pośrednictwem ministra właściwego do spraw budownictwa, planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz mieszkalnictwa, Prezesowi Rady Ministrów celem akceptacji;
7/ wykonywał inne czynności, o których mowa w art. 5 ust. 1.

Uprawnienia wykonywane przez **Prezesa Rady Ministrów oraz poszczególnych ministrów**, w zakresie nieuregulowanym w przepisach szczególnych (art. 36):
1/ jeżeli z przepisów odrębnych nie wynikało, której państwowej osobie prawnej przysługują prawa majątkowe do składnika mienia państwowego, prawa te przysługiwały Skarbowi Państwa,
2/ Prezes Rady Ministrów wykonywał w imieniu Skarbu Państwa uprawnienia określone w przepisach odrębnych oraz uprawnienia przysługujące Skarbowi Państwa względem państwowych osób prawnych, o których mowa w art. 441 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny, chyba że z przepisów odrębnych wynikała właściwość innego organu jednostki organizacyjnej Skarbu Państwa lub państwowej osoby prawnej,
3/ Minister właściwy do spraw finansów publicznych wykonywał w imieniu Skarbu Państwa uprawnienia przysługujące Skarbowi Państwa do składnika mienia państwowego, chyba że z przepisów odrębnych lub czynności prawnej wynikała właściwość innego organu lub jednostki organizacyjnej Skarbu Państwa,
4/ Minister właściwy do spraw budownictwa, planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz mieszkalnictwa wykonywał w imieniu Skarbu Państwa przysługujące Skarbowi Państwa uprawnienia wynikające z prawa własności nieruchomości, chyba że z przepisów odrębnych lub czynności prawnej wynikała właściwość innego organu, jednostki organizacyjnej Skarbu Państwa lub państwowej osoby prawnej,
5/ Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego wykonywał w imieniu Skarbu Państwa uprawnienia wynikające z praw autorskich i pokrewnych oraz praw zależnych, chyba że z przepisów odrębnych lub czynności prawnej wynikała właściwość innego organu, jednostki organizacyjnej Skarbu Państwa lub państwowej osoby prawnej,
6/ Prezes Rady Ministrów mógł przekazać wykonywanie uprawnień przysługujących Skarbowi Państwa do poszczególnych składników mienia państwowego innemu organowi lub jednostce organizacyjnej Skarbu Państwa.

[3]Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz.U. z 2018 r. poz. 121, 50, 650, 1000 i 1089)

W zakresie nadzoru nad czynnościami prawnymi państwowych osób prawnych, zasady udzielania zgód na dokonanie czynności prawnej w zakresie rozporządzanie mieniem uregulowano w art. 38.

Dokonanie przez państwową osobę prawną czynności prawnej w zakresie rozporządzenia składnikami aktywów trwałych w rozumieniu ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości, zaliczonymi do wartości niematerialnych i prawnych, rzeczowych aktywów trwałych lub inwestycji długoterminowych, w tym wniesienia ich jako wkładu do spółki lub spółdzielni, wymagało zgody, jeżeli wartość rynkowa tych składników przekracza 200 000 złotych:

1/ organu nadzorującego - jeżeli wartość rynkowa składników aktywów trwałych wynosiła do 5 000 000 złotych,

2/ Prezesa Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej - jeżeli wartość rynkowa składników aktywów trwałych przekraczała 5 000 000 złotych,

3/ Prezesa Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej w przypadku gdy państwowa osoba prawna nie posiadała organu nadzorującego - jeżeli wartość rynkowa składników aktywów trwałych przekraczała 200 000 złotych,

4/ Prezesa Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej - jeżeli organem nadzorującym państwowej osoby prawnej był Prezes Rady Ministrów

- zwanych dalej „organami właściwymi".

Dokonanie przez państwową osobę prawną czynności prawnej w zakresie oddania składników, o których mowa w ust. 1, do korzystania innemu podmiotowi, na okres dłuższy niż 180 dni w roku kalendarzowym, wymagało zgody, jeżeli wartość rynkowa przedmiotu czynności prawnej przekraczała 200 000 złotych:

1/ organu nadzorującego - jeżeli wartość rynkowa przedmiotu czynności prawnej wynosiła do 5 000 000 złotych,

2/ Prezesa Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej - jeżeli wartość rynkowa świadczenia za oddanie do korzystania przedmiotu czynności prawnej przekraczała 5 000 000 złotych,

3/ Prezesa Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej w przypadku gdy państwowa osoba prawna nie posiadała organu nadzorującego - jeżeli wartość rynkowa świadczenia za oddanie do korzystania przedmiotu czynności prawnej przekraczała 200 000 złotych,

4/ Prezesa Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej - jeżeli organem nadzorującym państwowej osoby prawnej był Prezes Rady Ministrów.

Organy administracji publicznej oraz kierownicy jednostek gospodarowali nabytym lub powierzonym tym organom lub jednostkom mieniem Skarbu Państwa oraz mogli zbywać jego składniki, a w szczególności:

1/ zapewniali wycenę mienia;

2/ zabezpieczali mienie przed uszkodzeniem lub zniszczeniem;

3/ wykonywali czynności związane z naliczaniem należności za mienie udostępnione przed ich przejęciem oraz prowadzą windykację tych należności;

4/ współpracowali z innymi organami, które na mocy przepisów odrębnych gospodarują mieniem oraz z właściwymi jednostkami samorządu terytorialnego;

5/ podejmowali czynności w postępowaniu sądowym, w szczególności w sprawach dotyczących własności lub innych praw rzeczowych na mieniu, o zapłatę należności za korzystanie z mienia, roszcze-

nia ze stosunku najmu, dzierżawy lub użyczenia, stwierdzenie nabycia spadku, stwierdzenie nabycia własności przez zasiedzenie;
6/ składali wnioski o założenie księgi wieczystej dla nieruchomości oraz wpis w księdze wieczystej;
7/ zapewniali ochronę tego mienia.

Kierownicy państwowych jednostek budżetowych reprezentowali Skarb Państwa w odniesieniu do powierzonego im mienia i w zakresie zadań urzędów lub jednostek, a także zarządzali składnikami majątkowymi wykorzystywanymi przez organy władzy i administracji państwowej w realizacji funkcji publicznych państwa (majątek administracyjny). Przepisy o gospodarce finansowej traktowały je jak majątek własny jednostki, ewidencjonowany i wykazywany we właściwych dokumentach i sprawozdaniach.

Organy władzy wykonawczej i administracji – bezpośrednio lub poprzez podległe im jednostki organizacyjne – wykonywały funkcje zarządcze, regulacyjne, czy inwestorskie wobec mienia o charakterze dóbr publicznych. Specyficzny zakres i sposób wykonywania tych uprawnień przedstawiany jest w *Sprawozdaniu* w wyodrębnionych podrozdziałach.
Niektóre składniki takiego mienia – jak np. grunty i złoża kopalin – bywały obciążane odpłatnie na rzecz osób trzecich. Inne udostępniane były obywatelom nieodpłatnie (np. wody, zbiory bibliotek). Składniki te najczęściej nie podlegały obrotowi cywilnoprawnemu jako należące do całego narodu. Dla takich dóbr nie prowadzi się ewidencji finansowej i nie ujmuje się ich w aktywach bilansów jednostek działających w imieniu Skarbu Państwa. Były one rejestrowane w zbiorach informacji nazywanych ewidencjami przedmiotowymi.

Określone ustawowo agencje wykonawcze i jednostki organizacyjne, które gospodarowały na rzecz Skarbu Państwa szczególnymi, oddanymi im w zarząd rzeczowymi składnikami mienia Skarbu Państwa:
- Agencja Rezerw Materiałowych (dalej „ARM"),
- Agencja Mienia Wojskowego,
- Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe,
- Krajowy Ośrodek Wspierania Rolnictwa (dalej „KOWR")[4],

Państwowe osoby prawne sektora finansów publicznych, które na mocy ustaw wykonywały cele publiczne jako zadania własne, tj.:
- uczelnie publiczne,
- państwowe instytucje kultury,
- fundacje, których jedynym fundatorem jest Skarb Państwa,
- państwowe samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej,
- instytucje gospodarki budżetowej,
- agencje wykonawcze,

[4] Art. 45 ustawy z dnia 10 lutego 2017 r. - Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa (Dz. U. z 2017 r. poz. 624 z późn.zm.). Z dniem 1 września 2017 roku rozpoczął działalność Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa (KOWR). Jednocześnie przestały istnieć dwie agencje rolne: Agencja Rynku Rolnego oraz Agencja Nieruchomości Rolnych.

- inne państwowe osoby prawne i państwowe fundusze celowe utworzone odrębnymi ustawami w celu wykonywania szczególnych zadań publicznych.

Państwowe osoby prawne wyposażone były przez państwo w składniki majątkowe niezbędne do podjęcia działalności statutowej i władały nimi pod nadzorem ministra wskazanego przez powołujące je ustawę, rozporządzenie lub statut. Podmioty te występowały w obrocie prawnym w swoim imieniu i na swoją rzecz. Wartość przysługujących im składników mienia państwowego była ujęta w ich księgach, prowadzonych na podstawie odpowiednich przepisów o gospodarce finansowej i rachunkowości.

1.6. Źródła danych

Obowiązek prowadzenia ewidencji przepisy prawa nakładały na liczne instytucje państwowe, organy administracji i jednostki organizacyjne.

Ustanawiając takie obowiązki brano pod uwagę reguły realizacji budżetu państwa, prowadzenie przejrzystej gospodarki powierzonym mieniem, kontrolę wewnętrzną, potrzebę ustalania stanu faktycznego bądź prawnego dla bezpieczeństwa obrotu gospodarczego, albo też inne cele specjalne. Przepisy, które regulowały ewidencję majątku Skarbu Państwa zobowiązywały dysponentów części budżetu i organy nadzoru nad podmiotami, którym powierzono mienie państwowe, do przekazywania jako źródeł danych dla ewidencji zbiorczej:

- kopii bilansów łącznych jednostek budżetowych i innych podmiotów nie posiadających osobowości prawnej,
- kopii bilansów państwowych osób prawnych będących w ich nadzorze,
- informacji o stanie innego mienia Skarbu Państwa, uzyskiwanych na podstawie odrębnych przepisów, z racji posiadanych uprawnień założycielskich lub nadzorczych albo obowiązku prowadzenia ewidencji przedmiotowych.

Dokumenty wykorzystywane w zbiorczej ewidencji majątku Skarbu Państwa – w pierwszym rzędzie bilanse i informacje o stanie mienia – z reguły nie zawierały danych pozwalających na przedstawianie powodów zaistnienia wykazywanych stanów ilościowych bądź zmian wartości. Analizy takie dokonywane są natomiast przez właściwe jednostki w innych dokumentach sprawozdawczych takich jak „sprawozdania z działalności". Ze standardowych sprawozdań z działalności agencji pochodzą dane o stanie i wartości mienia Skarbu Państwa, którym te państwowe osoby prawne gospodarowały lub zarządzały.

Bilanse łączne dysponentów części budżetu państwa na dzień 31 grudnia 2017 roku sporządzone dla podległych jednostek pozwoliły na przedstawienie w *Sprawozdaniu* m.in. zbiorczej wartości majątku pozostającego w dyspozycji państwowych jednostek organizacyjnych nie posiadających osobowości prawnej, którym przysługuje prawo wykonywania uprawnień majątkowych lub reprezentowania Skarbu Państwa w zakresie mienia powierzonego tym jednostkom dla wykonywania ich zadań z zakresu administracji publicznej. Za pośrednictwem tych urzędów otrzymano też liczne bilanse nadzorowanych państwowych osób prawnych.

Urzędy państwowe i podległe im jednostki organizacyjne dysponowały informacjami o majątku Skarbu Państwa, który powinien być uwzględniany w ewidencji choćby w ujęciu rzeczowym. Dla przedstawienia tych składników majątkowych wykorzystano m.in.:

- Krajowe Zestawienie Zbiorcze danych objętych ewidencją gruntów i budynków sporządzane przez urząd Głównego Geodety Kraju,

- zestawienia Ministerstwa Środowiska ujmujące zasoby kopalin, a także dotyczące gruntów zarządzanych przez Lasy Państwowe i Parki Narodowe,
- informację o sieci dróg krajowych przygotowaną przez Generalną Dyrekcję Dróg Krajowych i Autostrad, dane Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi o urządzeniach melioracyjnych,
- dane Ministerstwa Inwestycji i Rozwoju o nieruchomościach w trwałym zarządzie instytucji państwowych,
- informacje Ministerstwa Finansów o należnościach, długu publicznym i innych zobowiązaniach Skarbu Państwa,
- informacje Ministerstwa Przedsiębiorczości i Technologii o przychodach z prywatyzacji i należnościach Skarbu Państwa powstałych w wyniku procesów prywatyzacyjnych,
- bilanse i inne informacje o spółkach z udziałem Skarbu Państwa i przedsiębiorstwach państwowych, rejestry, sprawozdania i dane analityczne, opracowywane na bieżąco w PGSP.

Z uwagi na zbiorczy charakter opracowania, w prezentacji ustaleń wielokrotnie posługiwano się zaokrągleniami wielkości występujących w danych źródłowych. Konieczność przechodzenia na większe jednostki mogła w niektórych tabelach doprowadzić do tego, że zaokrąglone wielkości cząstkowe nie sumują się dokładnie do również zaokrąglonych wartości zagregowanych.

1.7. Zasady wyceny składników majątku Skarbu Państwa

Podstawą do wyceny majątku Skarbu Państwa w większości przypadków była wartość bilansowa, co wynikało pośrednio z zasad określonych w *rozporządzeniu w sprawie sposobu ewidencjonowania majątku Skarbu Państwa.* Źródłem danych ewidencji zbiorczej majątku Skarbu Państwa są w szczególności bilanse, sprawozdania i informacje właściwych jednostek ewidencji podmiotowej i przedmiotowej, które obejmują ustalenie wartości składników podlegających ewidencji księgowej (wartość bilansowa). Zgodnie z tymi zasadami wyceny dokonują, na podstawie przepisów odrębnych, jednostki ewidencji podmiotowej i przedmiotowej, a tylko jeżeli te przepisy odrębne nie nakładają obowiązku prowadzenia ewidencji w ujęciu wartościowym, Prezes Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej może dokonać oszacowania wartości lub ustalić wartość ewidencjonowanych składników mienia na potrzeby ewidencji. Ponieważ *rozporządzenie* nie określa metody tego oszacowania lub ustalenia, w niniejszym *Sprawozdaniu* dla każdego rodzaju składników mienia przyjmowano możliwie najwłaściwszą metodę wyceny.

Zasadniczo uznano, że w wycenie majątku Skarbu Państwa można stosować te same metody i udokumentowane dane, które powszechnie wykorzystuje się do szacowania wartości pieniężnej podmiotów gospodarczych i ich mienia, jak również rzeczy i praw majątkowych będących przedmiotem obrotu rynkowego. Takie oszacowanie może być przydatne w ochronie interesów Skarbu Państwa w razie formułowania generalnych programów użycia majątku do zaspokajania różnych roszczeń lub wsparcia programów państwowych.

Z drugiej strony przyjęto, że do sprawowania funkcji nie polegających na obrocie składnikami majątkowymi wystarczą dane ilościowe i opisowe, ograniczone do charakterystyki rzeczowej i cech prawnych wyodrębniających majątek należący do Skarbu Państwa.

Uwzględnienie tych kryteriów powoduje podział mienia, o którym mowa, na trzy główne grupy:

- dobra nie będące przedmiotem obrotu, stale pozostające własnością Skarbu Państwa, dla których niemożliwe jest określenie wartości ani w oparciu o ceny rynkowe, ani nakłady poniesione na nabycie, wytworzenie lub odtworzenie (mienie w stanie wolnym, złoża kopalin, zabytki),
- dobra nie przeznaczone do obrotu, nabyte lub wytworzone za środki publiczne przez jednostki państwowe w celu wypełniania ich zadań,

- mienie stanowiące obecnie lub w przyszłości przedmiot obrotu, w tym prywatyzacji.

Sprawozdanie o stanie mienia Skarbu Państwa sporządzane jest zatem w ujęciu:

- rzeczowym - tylko opisowym lub rodzajowo–ilościowym, bez dokonywania wyceny – dla dóbr w stanie naturalnym, dóbr kultury, zasobów dokumentacyjnych i archiwaliów;
- wartościowym - szacunkowym, które w odniesieniu do gruntów uwzględnia wartość wg szacunku dokonanego na podstawie cen drewna wynikającego z zarządzenia Dyrektora Generalnego LP (w ten sposób ustalono wartość gruntów leśnych) lub przeciętnych cen sprzedaży (rejestrowanych przez KOWR/ANR);
- wartościowym - księgowym, polegającym na ustalaniu wartości składników podlegających ewidencji księgowej na podstawie sprawozdań sporządzanych zgodnie z przepisami o rachunkowości oraz innymi przepisami szczególnymi dotyczącymi jednostek państwowych;
- wartościowym - rynkowym, odwołującym się do cen w rzeczywistych transakcjach, które zastosowano do akcji notowanych w obrocie na Giełdzie Papierów Wartościowych (dalej „GPW").

Wykorzystanie źródeł i zastosowanie zasad wyceny

Ewidencja źródłowa	Źródła danych do określenia wartości	Metoda wyceny	Rodzaj dóbr
Rodzajowo-ilościowa (niefinansowa)	brak danych	Bez wyceny	Zabytki, eksponaty muzealne, materiały biblioteczne, archiwalia
			Zasoby naturalne, wody
			Kwoty połowowe
Rodzajowo-ilościowa (z wartością szacunkową)	KOWR/ANR - ceny transakcyjne	Szacunek PGRP na podstawie przeciętnych cen transakcyjnych	Grunty zasobu własności rolnej Skarbu Państwa
	PGL Lasy Państwowe	Szacunek na podstawie przeciętnych cen drewna	Nieruchomości lasów państwowych
Ilościowo-wartościowa (kosztowa)	Właściwe ministerstwa – informacje uzupełniające	Wg kosztów odtworzenia i ponoszonych nakładów	Drogi i obiekty drogowe
		Wg poniesionych nakładów i stopnia zużycia	Urządzenia wodne, Infrastruktura rolna
Ilościowo-wartościowa (księgowa)	Dysponenci części budżetu i urzędy wojewódzkie – bilanse łączne	Wg wartości księgowej poszczególnych grup rodzajowych aktywów podmiotu	Mienie państwowych jednostek organizacyjnych
	MPiT i AMW	Wg operatów szacunkowych – zawarte w bilansach	Należności po likwidacji, mienie przekazane AMW
	PGRP – na podstawie bilansów podmiotów	Wg wartości netto majątku podmiotu	Majątek agencji, przedsiębiorstw oraz innych państwowych osób prawnych
	PGRP – na podstawie bilansów podmiotów	Wg wartości netto majątku podmiotu	Pakiety akcji i udziałów Skarbu Państwa
Ilościowo-wartościowa (rynkowa)	GPW, PGRP	Wg kursu giełdowego lub ceny zbycia	

Przyjęta metoda wyceny mienia Skarbu Państwa, wykorzystująca zróżnicowaną bazę danych źródłowych, może powodować jednakże niewspółmierność, niekompletność i nakładanie się na siebie poszczególnych wartości, a zatem brak możliwości podania wartości mienia Skarbu Państwa jako jednej kwoty.

Warto jeszcze raz podkreślić, iż „wycena" nie oznacza tu próby ustalenia ceny, po której składniki majątkowe zmieniłyby właściciela. Metodologia „wyceny dla ewidencji" odnosi się do wielkich i wewnętrznie zróżnicowanych agregatów przedmiotów i praw. Ujęcie takie nie pozwala na posługiwanie się ustalonymi tu wartościami w prognozowaniu cen w transakcjach dotyczących konkretnych składników. Dla takich celów niezbędne jest zastosowanie specjalistycznych metod wyceny uwzględniających jednostkowe cechy przedmiotu transakcji i aktualne w okresie transakcji warunki rynkowe. Wycena ewidencyjna jest nietożsama w sensie finansowym z wyceną rynkową i tym samym nie odpowiada potencjalnie uzyskanej cenie zbycia.

2. ZABYTKI I ZASOBY ARCHIWALNE

2.1. Zabytki

Zabytkiem jest nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich część lub zespół, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową[5].

2.1.1. Prawa Skarbu Państwa do zabytków

Własność Skarbu Państwa stanowią przedmioty będące zabytkami archeologicznymi odkrytymi, przypadkowo znalezionymi albo pozyskanymi w wyniku badań archeologicznych. Wojewódzki konserwator zabytków przekazuje je, w drodze decyzji, w depozyt muzeum lub innej jednostce organizacyjnej za jej zgodą.

Na własność Skarbu Państwa w sytuacjach przewidzianych ustawą może być przejęty zabytek należący do innego właściciela. W przypadku wystąpienia zagrożenia dla zabytku ruchomego wpisanego do rejestru, polegającego na możliwości jego zniszczenia, uszkodzenia, kradzieży, zaginięcia lub nielegalnego wywiezienia za granicę, wojewódzki konserwator zabytków może wydać decyzję o zabezpieczeniu tego zabytku w formie ustanowienia czasowego zajęcia do czasu usunięcia zagrożenia – tzn. przekazania go do muzeum, archiwum lub biblioteki. Jeżeli usunięcie zagrożenia nie jest możliwe, zabytek ruchomy może być przejęty przez wojewódzkiego konserwatora zabytków, w drodze decyzji, na własność Skarbu Państwa, z przeznaczeniem na cele kultury, oświaty lub turystyki, za odszkodowaniem odpowiadającym wartości rynkowej tego zabytku.

W przypadku wystąpienia zagrożenia dla zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru, polegającego na możliwości jego zniszczenia lub uszkodzenia, starosta na wniosek wojewódzkiego konserwatora zabytków może wydać decyzję o zabezpieczeniu tego zabytku w formie ustanowienia czasowego zajęcia do czasu usunięcia zagrożenia. Jeżeli nie jest możliwe usunięcie ww. zagrożenia, zabytek nieruchomy może być na wniosek wojewódzkiego konserwatora zabytków, wywłaszczony przez starostę na rzecz Skarbu Państwa lub gminy, w trybie i na zasadach przewidzianych w przepisach o gospodarce nieruchomościami.

2.1.2. Organy ochrony zabytków

Organami ochrony zabytków są: minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje Generalny Konserwator Zabytków oraz wojewoda, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje wojewódzki konserwator zabytków. Generalny Konserwator Zabytków jest sekretarzem lub podsekretarzem stanu w urzędzie obsługującym ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego. Generalny Konserwator Zabytków sprawuje nadzór nad działalnością wojewódzkich konserwatorów zabytków.

2.1.3. Ewidencja zabytków

Dla zabytków znajdujących się na terenie danego województwa, wojewódzki konserwator zabytków prowadzi rejestr zabytków. Do rejestru nie wpisuje się zabytków wpisanych do inwentarza

[5] Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2017 r. poz. 2187, z późn. zm.).

muzeum lub wchodzących w skład narodowego zasobu bibliotecznego[6]. Ponadto Generalny Konserwator Zabytków prowadzi krajową ewidencję zabytków znajdujących się w ewidencji wojewódzkiej.

2.1.4. Zabytki

Tab. 2.1. Zabytki wpisane do rejestru zabytków

L.p.	Województwo	Zabytki nieruchome	Zabytki ruchome	Stanowiska archeologiczne
		Stan na 31 grudnia 2017		
1	Dolnośląskie	8 778	39 914	1 480
2	Kujawsko-Pomorskie	3 478	10 300	191
3	Lubelskie	4 338	19 267	176
4	Lubuskie	4 534	6 480	539
5	Łódzkie	2 873	14 306	143
6	Małopolskie	6 141	25 984	488
7	Mazowieckie	7 613	20 737	407
8	Opolskie	3 334	8 347	1 219
9	Podkarpackie	5 170	52 613	480
10	Podlaskie	2 418	4 559	277
11	Pomorskie	3 620	6 093	570
12	Śląskie	4 225	7 935	240
13	Świętokrzyskie	1 903	13 816	209
14	Warmińsko-Mazurskie	6 311	5 183	286
15	Wielkopolskie	7 842	23 850	677
16	Zachodniopomorskie	4 201	2 119	370
Razem		**76 779**	**261 503**	**7 752**

Uwaga: Uwzględniono zabytki należące do różnych właścicieli.
Źródło: Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

2.2. Zbiory muzeów państwowych

Muzeum jest jednostką organizacyjną nienastawioną na osiąganie zysku, której celem jest gromadzenie i trwała ochrona dóbr naturalnego i kulturalnego dziedzictwa ludzkości o charakterze materialnym i niematerialnym, informowanie o wartościach i treściach gromadzonych zbiorów, upowszechnianie podstawowych wartości historii, nauki i kultury polskiej oraz światowej, kształtowanie wrażliwości poznawczej i estetycznej oraz umożliwianie korzystania ze zgromadzonych zbiorów.

Muzeum może prowadzić, jako dodatkową, działalność gospodarczą w celu finansowania działalności określonej w art. 2 ustawy z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach.

Wprawdzie muzealiami są rzeczy ruchome i nieruchomości stanowiące własność muzeum posiadającego osobowość prawną i wpisane do inwentarza muzealiów, jednakże znaczna liczba muzealiów pochodzi z powojennych procesów nacjonalizacyjnych, a po 1990 r. nie wydano żadnego aktu prawnego, który by przenosił własność muzealiów znajdujących się w zbiorach muzeów publicznych ze

[6] Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz. U. poz. 661).

Skarbu Państwa na muzea jako jednostki posiadające osobowość prawną. Zbiory te w znacznej części nadal są własnością Skarbu Państwa, wobec czego uzasadnione jest przyjęcie domniemania, że muzea państwowe są jedynie ich posiadaczami. Muzealia stanowią dobro narodowe[7].

Muzeami państwowymi są muzea utworzone przez organy administracji rządowej w formie państwowych instytucji kultury. Na koniec 2017 r. funkcjonowało 24 muzeów państwowych.

Wszystkie zabytki przechowywane w muzeach są ewidencjonowane. Wpis w karcie ewidencyjnej, księdze inwentarzowej i księdze depozytów zawiera możliwe do ustalenia, następujące dane identyfikacyjne zabytku: określenie autorstwa lub wytwórcy, pochodzenie, wartość w dniu nabycia, czas i miejsce powstania, materiał, techniki wykonania, wymiary, ewentualnie jego wagę oraz określenie cech charakterystycznych. W razie braku danych identyfikacyjnych wpisuje się w odpowiedniej rubryce księgi wyraz „nieznane”[8]. Państwowe i samorządowe muzea i biblioteki publiczne objęte są jednocześnie stałym badaniem statystycznym, które obejmuje m.in. zasoby i okazy muzealne i biblioteczne.

Tab. 2.2. Muzea państwowe i ich zbiory

L.p.	Muzea	Liczba muzealiów	
		31 XII 2017	31 XII 2016
1	Narodowe Muzeum Morskie w Gdańsku	14 312	14 176
2	Muzeum Historii Polski w Warszawie	23 293	20 261
3	Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku*	11 809	10 306
4	Muzeum Łazienki Królewskie w Warszawie	1 478	1 546
5	Muzeum Łowiectwa i Jeździectwa w Warszawie	9 758	9 716
6	Muzeum Narodowe w Krakowie	746 293	740 482
7	Muzeum Narodowe w Poznaniu	246 358	243 122
8	Muzeum Narodowe w Warszawie	633 919	632 016
9	Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie	13 113	13 040
10	Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej Manggha	1 693	1 580
11	Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie **	275	246
12	Muzeum Zamkowe w Malborku	41 372	40 875
13	Muzeum Żup Krakowskich Wieliczka w Wieliczce	16 836	16 683
14	Państwowe Muzeum Auschwitz-Birkenau w Oświęcimiu	94 830	94 914
15	Państwowe Muzeum na Majdanku w Lublinie	25 557	20 074
16	Muzeum Stutthof w Sztutowie	1 270	1 250
17	Zamek Królewski w Warszawie	122 766	120 066
18	Zamek Królewski na Wawelu - Państwowe Zbiory Sztuki	60 902	60 654
19	Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku	21 940	42 470
20	Muzeum Wojska Polskiego w Warszawie	102 582	100 128
21	Muzeum Wojsk Lądowych w Bydgoszczy	44 429	43 146
22	Muzeum Sił Powietrznych w Dęblinie	1 554	1 471
23	Muzeum Marynarki Wojennej w Gdyni	36 848	36 554
24	Muzeum Jana Pawła II i Prymasa Wyszyńskiego ***	72	20

[7] Ustawa z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (Dz. U. z 2018 r. poz. 720 z późn. zm.).

[8] Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 30 sierpnia 2004 r. w sprawie zakresu, form i sposobu ewidencjonowania zabytków w muzeach (Dz. U. poz. 2073).

** Instytucja kultury utworzona na podstawie art. 21 ust. 2 ustawy z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej zarządzeniem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 10 listopada 2008 r. w związku z umową z 10 listopada 2008 r. zawartą przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z Fundacją Rodziny Józefa Piłsudskiego.*
***Państwowa instytucja kultury utworzona na mocy zarządzenia Ministra Kultury z dnia 29 kwietnia 2005 r., prowadzona wspólnie z Miastem Stołecznym Warszawą na podstawie umowy z dnia 30 października 2006 r.*
****Instytucja kultury utworzona na podstawie art. 21 ust. 2 ustawy z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej zarządzeniem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 15 kwietnia 2016 r. w związku z umową z 11 kwietnia 2016 r. zawartą przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z Archidiecezją Warszawską.*
Źródło: Dane Muzeów za pośrednictwem właściwych Ministerstw.

2.3. Materiały biblioteczne

Biblioteki i ich zbiory stanowią dobro narodowe oraz służą zachowaniu dziedzictwa narodowego. Biblioteki organizują i zapewniają dostęp do zasobów dorobku nauki i kultury polskiej oraz światowej. Prawo korzystania z bibliotek ma charakter powszechny.

Materiałami bibliotecznymi są w szczególności dokumenty zawierające utrwalony wyraz myśli ludzkiej, przeznaczone do rozpowszechniania, a zwłaszcza: dokumenty graficzne (piśmiennicze, kartograficzne, ikonograficzne i muzyczne), dźwiękowe, wizualne, audiowizualne i elektroniczne. Zbiory bibliotek mające wyjątkową wartość i znaczenie dla dziedzictwa narodowego stanowią w całości lub części, narodowy zasób biblioteczny, który podlega szczególnej ochronie[9]. W Polsce istnieją 3 biblioteki zorganizowane przez ministrów i kierowników urzędów centralnych jako instytucje kultury:

- Biblioteka Narodowa, która jest centralną biblioteką państwa;
- Główna Biblioteka Lekarska im. Stanisława Konopki;
- Centralna Biblioteka Rolnicza im. Michała Oczapowskiego.

Centralna Biblioteka Statystyczna, Główna Biblioteka Pracy i Zabezpieczenia Społecznego, Centralna Biblioteka Wojskowa oraz Główna Biblioteka Komunikacyjna mają status państwowych jednostek organizacyjnych. Inne biblioteki stanowią samodzielne samorządowe jednostki organizacyjne albo wchodzą w skład innych jednostek – państwowych lub samorządowych.

[9] Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. z 2018 r. poz. 574, z późn. zm.).

Tab. 2.3. Zbiory bibliotek państwowych

Zbiory		Biblioteka Narodowa	Główna Biblioteka Lekarska im. Stanisława Konopki	Centralna Biblioteka Rolnicza im. Michała Oczapowskiego	Centralna Biblioteka Statystyczna	Główna Biblioteka Pracy i Zabezpieczenia Społecznego	Centralna Biblioteka Wojskowa im. Marszałka Piłsudskiego	Główna Biblioteka Komunikacyjna
Księgozbiór	Książki	3 178 678	289 101	208 743	328 125	56 207	383 494	55 030
	Czasopisma	2 542 261	147 660	137 477	171 874	17 535	162 829	31 536
Wpływające tytuły czasopism bieżących		7 410	394	557	x	97	214	170
Pozostałe zbiory nieelektroniczne		4 686 507	78 906	38 783	5 016	5 944	175 083	25 084
w tym	rękopisy	40 167	23	0	0	0	1 402	0
	starodruki	183 406	4 056	824	0	0	3 183	0
	mikrofilmy	276 288	45 178	0	0	0	1 666	0
	druki muzyczne	131 557	0	0	0	0	194	0
	dokumenty kartograficzne	159 712	0	0	5 003	0	39 415	534
	dokumenty graficzne	545 427	18 090	0	13	0	1 706	449
	normy, opisy patentowe	9 496	0	0	0	0	0	17 751
	materiały audiowizualne	253 206	8 456	0	0	5 944	830	0
	inne zbiory	3 087 248	3 103	37 959	0	0	126 687	6 350
Zbiory elektroniczne zinwentaryzowane		291 915	1 073	3 968	7 344	0	0	33
Licencjonowane zbiory elektroniczne, do których biblioteka opłaciła dostęp		49	x	x	x	X	x	x
w tym	książki elektroniczne	12	640	106	9 000	0	0	0
	czasopisma elektroniczne	27	491	0	380	0	0	0
	bazy danych	10	10	2	2	1	0	0
	inne zbiory elektroniczne	0	0	1 328	0	0	0	0
Materiały zdigitalizowane przez bibliotekę		2 133 950	3 108	2 468	2 771	7 526	4 005	0

Źródło: Sprawozdania K-03 poszczególnych Bibliotek.

Zasady ewidencji materiałów bibliotecznych w bibliotekach wchodzących w skład ogólnokrajowej sieci bibliotecznej określa rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego[10]. Ewidencja polega na ujęciu wpływów i ubytków w sposób umożliwiający identyfikację, oraz na ujęciu ilościowym i wartościowym stanu materiałów i zachodzących w nim zmian. Szczegółową ewidencję materiałów włączonych do zbiorów prowadzi się w księdze inwentarzowej. W terminach ustalonych przez kierownika biblioteki, nie rzadziej jednak niż raz w roku, sporządza się zestawienie liczby i wartości zinwentaryzowanych jednostek ewidencyjnych. W ewidencji finansowo-księgowej materiałów wchodzących w skład zbiorów bibliotecznych powinno się ujmować wpływy i ubytki według rzeczywistych kosztów nabycia, a w przypadkach materiałów otrzymanych bezpłatnie - według bieżącej wartości szacunkowej. Zbiory bibliotek objęte są regularnym badaniem statystycznym.

2.4. Zasoby archiwalne

Z mocy prawa własnością Skarbu Państwa są liczne zasoby dokumentacji. W ewidencji zbiorczej uwzględnia się jedynie zasoby archiwalne.

2.4.1. Zakres praw Skarbu Państwa

Materiałami archiwalnymi wchodzącymi do narodowego zasobu archiwalnego, zwanymi dalej „materiałami archiwalnymi", są wszelkiego rodzaju akta i dokumenty, korespondencja, dokumentacja finansowa, techniczna i statystyczna, mapy i plany, fotografie, filmy i mikrofilmy, nagrania dźwiękowe i wideofonowe, dokumenty elektroniczne w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne (Dz.U. z 2017 r. poz. 570) oraz inna dokumentacja, bez względu na sposób jej wytworzenia, mająca znaczenie jako źródło informacji o wartości historycznej o działalności Państwa Polskiego, jego poszczególnych organów i innych państwowych jednostek organizacyjnych oraz o jego stosunkach z innymi państwami, o rozwoju życia społecznego i gospodarczego, o działalności organizacji o charakterze politycznym, społecznym i gospodarczym, zawodowym i wyznaniowym, o organizacji i rozwoju nauki, kultury i sztuki, a także o działalności jednostek samorządu terytorialnego i innych samorządowych jednostek organizacyjnych - powstała w przeszłości i powstająca współcześnie[11].

Narodowy zasób archiwalny służy nauce, kulturze, gospodarce narodowej oraz potrzebom obywateli. W zależności od własności materiałów archiwalnych, dzieli się na:

1) państwowy zasób archiwalny,
2) niepaństwowy zasób archiwalny[12].

Państwowy zasób archiwalny stanowią wszelkie materiały archiwalne o wartości historycznej, które dokumentują działalność państwa, jego poszczególnych organów i państwowych jednostek organizacyjnych, jego stosunki z innymi państwami oraz życie społeczne i gospodarcze, a także działalność samorządu terytorialnego i samorządowych jednostek organizacyjnych oraz – o ile odpowiednie dokumenty znajdują się na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej – działalność obcych organów władzy i administracji oraz sił zbrojnych. Państwowy zasób archiwalny tworzą również – jeżeli znalazły się w posiadaniu Państwa – mające wartość historyczną materiały archiwalne powstałe i powstające w wyniku działalności organizacji politycznych, społecznych, zawodowych i gospodarczych oraz innych niepaństwowych organizacji i jednostek organizacyjnych, o działalności kościołów i związków wyzna-

[10] Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 29 października 2008 r. w sprawie sposobu ewidencji materiałów bibliotecznych (Dz.U. poz. 1283).

[11] Art. 1 ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz.U. z 2018 r. poz.217 z późn.zm.).

[12] Art. 2 ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz.U. z 2018 r. poz.217 z późn.zm.).

niowych, osobistości, rodzin i rodów, które wywarły wpływ na rozwój Państwa, życie polityczne, społeczne i gospodarcze oraz rozwój nauki, techniki, kultury i sztuki.

Materiały archiwalne udostępnia się bezpłatnie jednostkom organizacyjnym i obywatelom w celach poznawczych, w tym związanych z badaniami naukowymi albo zaspokajaniem osobistych potrzeb informacyjnych.

Centralnym organem administracji rządowej w sprawach państwowego zasobu archiwalnego jest Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych. Nadzór nad Naczelnym Dyrektorem Archiwów Państwowych sprawuje minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.

2.4.2. Ewidencja

Jednostki podległe Naczelnemu Dyrektorowi Archiwów Państwowych gromadzą spisy przekazywanych im materiałów archiwalnych, sporządzają inwentarze zespołów i zbiorów, a także inne szczegółowe pomoce archiwalne. Ponadto opracowują informatory i przewodniki po zasobach poszczególnych archiwów państwowych.

Wybrane dane o zasobie archiwalnym jednostek podległych Naczelnemu Dyrektorowi Archiwów Państwowych objęte są okresowo badaniami statystyki publicznej.

2.4.3. Materiały archiwalne

Tab. 2.4. Ewidencja Zasobu archiwów państwowych według stanu na dzień 31 grudnia 2017 r.

	Stan zasobu archiwalnego na koniec roku sprawozdawczego		**zinwentaryzowano w roku sprawozdawczym**
	ogółem	**zewidencjonowany**	
zespoły (zbiory)	97 867	97 509	1 308
metry bieżące	343 476,07	338 682,26	2 002,79
jednostki	46 670 885	34 103 923	272 079
liczba plików dokumentów elektronicznych	143 023	142 517	193
rozmiar w GB dokumentów elektronicznych	18 262,1386	18 259,7786	4,85
	Nabytki w roku sprawozdawczym		**ubytki w roku sprawozdawczym**
	ogółem	**z podmiotów państwowych i samorządowych**	
zespoły (zbiory)	1 240	982	198
metry bieżące	6 376,16	5 874,10	232,36
jednostki	687 874	633 119	11 931
liczba plików dokumentów elektronicznych	4 798	3 562	0
rozmiar w GB dokumentów elektronicznych	748,189	731,7996	0

Źródło: Sprawozdanie statystyczne KN-1 działalność archiwalna według stanu na 31 grudnia 2017 r.

2.5. Straty wojenne

Za polskie straty wojenne uznaje się ruchome dobra kultury utracone w wyniku II wojny światowej z terenu Polski w granicach z 1945 r. Kwestie związane z restytucją dóbr kultury reguluje ustawa z dnia 25 maja 2017 r. o restytucji narodowych dóbr kultury (Dz. U. 2017 poz. 1086). Ustawa przyznaje

w tym zakresie ogólną kompetencję do działania ministrowi właściwemu do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego. Właściwość ministra obejmuje zarówno sprawy restytucji prowadzone przez Rzeczpospolitą Polską w stosunku do dóbr kultury w kraju i za granicą.

Podstawą własności polskiego Skarbu Państwa w stosunku do powyższej kategorii mienia są przede wszystkim przepisy dekretu z dnia 8 marca 1946 r. o majątkach opuszczonych i poniemieckich (Dz.U. z 1946 poz. 87, z późn. zm.). Z mocy powyższych przepisów polski Skarb Państwa nabywał własność mienia poniemieckiego i mienia kwalifikowanego jako opuszczone.

Straty wojenne stanowią obszar praw majątkowych państwa niemożliwy do oszacowania. Są one przedmiotem systematycznych działań restytucyjnych realizowanych przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

3. ZASOBY NATURALNE

Własność Skarbu Państwa stanowią strategiczne zasoby naturalne kraju[13]:

1) wody podziemne oraz wody powierzchniowe w ciekach naturalnych i w źródłach, z których te cieki biorą początek, w kanałach, jeziorach i zbiornikach wodnych o ciągłym dopływie,
2) wody polskich obszarów morskich wraz z pasem nadbrzeżnym i ich naturalnymi zasobami żywymi i mineralnymi, a także zasobami naturalnymi dna i wnętrza ziemi znajdującego się w granicach tych obszarów,
3) lasy państwowe,
4) złoża kopalin nie stanowiące części składowych nieruchomości gruntowej,
5) zasoby przyrodnicze parków narodowych.

Zasoby te nie podlegają przekształceniom własnościowym, z zastrzeżeniem przepisów zawartych w ustawach szczególnych.

Gospodarowanie strategicznymi zasobami naturalnymi jest prowadzone zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju w interesie dobra ogólnego. Oznacza to, że właściwe organy administracji publicznej oraz inne podmioty sprawujące na podstawie odrębnych przepisów zarząd nad zasobami naturalnymi mają obowiązek utrzymać, powiększać i doskonalić zasoby odnawialne oraz użytkować złoża kopalin zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.

3.1. Wody

3.1.1. Zakres praw Skarbu Państwa i wykonywanie uprawnień

Z uwzględnieniem stanu istniejącego w dniu 31 grudnia 2017 r., własność Skarbu Państwa stanowią wody morza terytorialnego, morskie wody wewnętrzne wraz z morskimi wodami wewnętrznymi Zatoki Gdańskiej, śródlądowe wody powierzchniowe płynące oraz wody podziemne[14]. Własność Skarbu Państwa stanowią także grunty pokryte powierzchniowymi wodami płynącymi oraz wodami morza terytorialnego, morskich wód wewnętrznych wraz z morskimi wodami wewnętrznymi Zatoki Gdańskiej.

Wody morza terytorialnego, morskich wód wewnętrznych wraz z morskimi wodami wewnętrznymi Zatoki Gdańskiej oraz płynące wody stanowiące własność Skarbu Państwa i pokryte nimi grunty, z wyjątkiem przypadków określonych w ustawie, nie podlegają obrotowi cywilnoprawnemu.

Uprawnienia właścicielskie Skarbu Państwa w stosunku do wód stojących oraz wody w rowach, znajdujących się na terenie nieruchomości Skarbu Państwa, wykonują na podstawie odrębnych przepisów podmioty reprezentujące Skarb Państwa.

Opłaty za grunty Skarbu Państwa pokryte wodami, wykorzystywane do realizacji przedsięwzięć gospodarczych stanowią dochód budżetu państwa, z tym że opłaty za użytkowanie gruntów pokrytych wodami, w stosunku do których prawa właścicielskie wykonuje Prezes Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej, stanowią przychód Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

---

[13] Ustawa z dnia 6 lipca 2001 r. o zachowaniu narodowego charakteru strategicznych zasobów naturalnych kraju (Dz. U. z 2018 poz. 1235). Według art. 5 świadczenia pozaprodukcyjne zasobów naturalnych Skarbu Państwa na potrzeby własne ludności, szczególnie rekreację oraz niekomercyjny zbiór runa leśnego są nieodpłatne. Według art. 6 wstęp do lasów państwowych i dostęp do cieków i zbiorników wodnych stanowiących własność Skarbu Państwa jest wolny, a szczegółowe zasady korzystania ludności z zasobów naturalnych określają odrębne przepisy.

[14] Art. 10 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r.- Prawo wodne (Dz. U. z 2017 r. poz.1121, z późn. zm), uchylonej z dniem 1 stycznia 2018 r.

Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. - *Prawo wodne* określa warunki korzystania z wód, które w szczególności polegają na używaniu wód na potrzeby ludności oraz gospodarki. Szczególne korzystanie z wód wymaga uzyskania pozwolenia wodnoprawnego. W ramach korzystania powszechnego każdemu przysługuje prawo do uprawiania amatorskiego połowu ryb, jednak na zasadach wynikających z przepisów odrębnych – ustawy o rybactwie śródlądowym.

Organem właściwym do przeprowadzenia postępowania administracyjnego, a następnie wydania pozwolenia wodnoprawnego, jest starosta, a w przypadkach o których mówi art. 140 ust. 2 Prawa wodnego – marszałek województwa. W szczególnych przypadkach określonych w art. 140 ust. 2a *Prawa wodnego* – pozwolenie wodnoprawne wydaje dyrektor regionalnego zarządu gospodarki wodnej (dalej „RZGW").

Dyrektor RZGW oddaje w użytkowanie do rybackiego korzystania publiczne śródlądowe wody powierzchniowe płynące obwodu rybackiego, na mocy umowy za opłatą roczną.

3.1.2. Ewidencja

Zbiorem dokumentów ewidencjonujących zasoby wód śródlądowych, powierzchniowych i podziemnych, rejestrującym dane dotyczące wód oraz urządzeń wodnych jest kataster wodny. Kataster zawiera dane o sieci hydrograficznej, zasobach i zbiornikach wód podziemnych, ilości i jakości zasobów wody, zanieczyszczeń, stanu biologicznego środowiska, obwodów rybackich, stref i obszarów ochronnych oraz narażonych na niebezpieczeństwo powodzi.[15] Prowadzenie katastru wodnego dla obszaru państwa jest obowiązkiem Prezesa Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej. Niezbędne dane przekazywane są przez organy administracji publicznej, instytuty badawcze, zakłady i właścicieli urządzeń wodnych.

3.2. Lasy

3.2.1. Zakres praw Skarbu Państwa i wykonywanie uprawnień

Lasami Skarbu Państwa zarządza Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe[16] - państwowa jednostka organizacyjna nie posiadająca osobowości prawnej – które reprezentuje Skarb Państwa w zakresie zarządzanego mienia, prowadzi gospodarkę leśną, gospodaruje gruntami i innymi nieruchomościami oraz ruchomościami związanymi z gospodarką leśną, a także prowadzi ewidencję majątku Skarbu Państwa oraz ustala jego wartość[17]. Podstawowym zadaniem PGL Lasy Państwowe jest zachowanie trwałości lasów oraz ciągłość i zrównoważone wykorzystanie wszystkich pełnionych przez nie funkcji.

Sprzedaż lasów, gruntów i innych nieruchomości w zarządzie Lasów Państwowych może następować tylko w przypadkach określonych w ustawie. Jeżeli jest to uzasadnione potrzebami gospodarki leśnej i nie narusza interesu Skarbu Państwa, kierownik jednostki organizacyjnej Lasów Państwowych za zgodą Dyrektora Generalnego, może nabywać grunty i nieruchomości. Grunty Skarbu Państwa przeznaczone w planach zagospodarowania do zalesienia przekazuje się decyzją starosty w zarząd Lasów Państwowych.

---

[15] Informacje katastru wodnego przygotowuje się do udostępniania w postaci mapy poglądowej.

[16] Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz. U. z 2017 r. poz. 788, z późn.zm.). Wg art. 4 ustawy zasada ta nie dotyczy lasów w użytkowaniu wieczystym parków narodowych, wchodzących w skład Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa i będących w użytkowaniu wieczystym na mocy odrębnych przepisów.

[17] §8 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 6 grudnia 1994 r. w sprawie szczegółowych zasad gospodarki finansowej w Państwowym Gospodarstwie Leśnym Lasy Państwowe. (Dz. U. poz. 692).

3.2.2. Zasoby leśne

Powierzchnia lasów i gruntów zalesionych należących do Skarbu Państwa według Krajowego Wykazu Gruntów wynosi **7 466 939 ha**, z czego:

- w zarządzie PGL Lasy Państwowe jest 7 009 504 ha[18];
- 40 657 ha znajduje się w Zasobie Własności Rolnej Skarbu Państwa;
- 271 924 ha jest zarządzanych lub pozostaje w gospodarowaniu innych podmiotów reprezentujących Skarb Państwa;
- 144 854 tys. ha użytkują użytkownicy wieczyści.

3.3. Geologiczne zasoby naturalne

3.3.1. Zakres praw Skarbu Państwa i wykonywanie uprawnień

Na podstawie ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. - *Prawo geologiczne i górnicze*[19], Skarbowi Państwa przysługuje prawo własności górniczej, którą objęte są złoża węglowodorów, węgla kamiennego, metanu występującego jako kopalina towarzysząca, węgla brunatnego, rud metali z wyjątkiem darniowych rud żelaza, metali w stanie rodzimym, złoża rud pierwiastków promieniotwórczych, siarki rodzimej, soli kamiennej, soli potasowej, soli potasowo-magnezowej, gipsu i anhydrytu, kamieni szlachetnych, bez względu na miejsce ich występowania, a także złoża wód leczniczych, wód termalnych i solanek. Inne złoża kopalin są objęte prawem własności nieruchomości gruntowej. Własnością górniczą objęte są także części górotworu położone poza granicami przestrzennymi nieruchomości gruntowej, w szczególności znajdujące się w granicach obszarów morskich Rzeczypospolitej Polskiej. Przykładem działalności, do której mają zastosowanie te regulacje jest podziemne bezzbiornikowe magazynowanie substancji lub podziemne składowanie odpadów.

W granicach określonych przez ustawy Skarb Państwa, z wyłączeniem innych osób, może korzystać z przedmiotu własności górniczej albo rozporządzać swoim prawem wyłącznie przez ustanowienie użytkowania górniczego. Ustanowienie użytkowania górniczego następuje w drodze umowy zawartej na czas oznaczony, nie dłuższy niż 50 lat, w której określa się wynagrodzenie z tytułu ustanowienia użytkowania górniczego i sposób jego zapłaty.

Uprawnienia Skarbu Państwa w zakresie wynikającym z własności górniczej w odniesieniu do działalności, która wymaga koncesji wykonują właściwe organy koncesyjne tj. minister właściwy do spraw środowiska, marszałek województwa, a jeżeli przedmiot własności górniczej znajduje się w granicach obszarów morskich Rzeczypospolitej Polskiej, wykonywanie uprawnień właścicielskich wymaga porozumienia z ministrem właściwym do spraw gospodarki morskiej.

Własnością Skarbu Państwa są również złoża eksploatowane odkrywkowo wtedy, gdy nieruchomość gruntowa, w obrębie której występują, stanowi własność Skarbu Państwa. Gospodarowanie tymi złożami może polegać na przeniesieniu praw własności lub innego prawa do gruntu i przeznaczeniu terenu pod wydobycie w planie zagospodarowania przestrzennego za opłatą uwzględniającą wartość złóż znajdujących się w granicach nieruchomości.

Przedsiębiorca wydobywający kopalinę ze złoża uiszcza opłatę eksploatacyjną za wydobytą kopalinę. Wysokość opłaty jest iloczynem stawki kwotowej oraz ilości wydobytej kopaliny, zaś obowiązek jej ustalenia oraz wpłacenia spoczywa na przedsiębiorcy. Opłata eksploatacyjna stanowi dochód Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz gminy, na terenie której prowadzona jest działalność wydobywcza. Podobne przepisy dotyczą opłat za podziemne bezzbiornikowe magazynowanie substancji i podziemne składowanie odpadów.

---

[18] Wg danych PGL Lasy Państwowe lasy w zarządzie PGL miały powierzchnię 7 308 704 (por. rozdział 6.1).

[19] Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. - Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2017 r. poz. 2126, z późn. zm.).

3.3.2. Ewidencja zasobów kopalin

Przedsiębiorca wydobywający kopaliny jest zobowiązany do prowadzenia ewidencji zasobów na podstawie sporządzanego corocznie operatu ewidencyjnego zasobów złoża kopaliny, dokumentacji geologicznej i projektu zagospodarowania złoża. Prowadzenie ewidencji polega na ustalaniu zmian, których przyczyną jest dokładniejsze rozpoznanie, eksploatacja, zmiana granic lub podział złoża, albo przeklasyfikowanie zasobów.

Na podstawie ewidencji zasobów złóż kopalin państwowa służba geologiczna, którą pełni Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy corocznie, w terminie do dnia 30 czerwca, sporządza krajowy bilans zasobów złóż kopalin. Bilans nie zawiera informacji o właścicielu złoża.

3.3.3. Zasoby bilansowe kopalin w Polsce

Tab. 3.1. Zasoby bilansowe złóż kopalin

K o p a l i n a	**Ilość złóż**		**Zasoby bilansowe**		**Wydobycie w 2017 r.**
	razem	**zagospoda-rowane**	**stan 31.XII.2017 r.**	**zagospoda-rowane**	
			w mln ton; gaz ziemny i metan w mld m^3		
KOPALINY ENERGETYCZNE					
- GAZOWE	**357**	**237**	**213,91**	**135,63**	**5,34**
- CIEKŁE	**86**	**64**	**23,60**	**23,16**	**0,94**
- STAŁE	**249**	**58**	**83 880,66**	**23 773,89**	**119,88**
Gaz ziemny*	295	207	116,96	93,81	5,01
Metan pokładów węgla	62	30	96,95	41,82	0,33
Ropa naftowa*	86	64	23,60	23,16	0,94
Węgle brunatne	91	8	23 385,06	1 276,41	63,06
Węgle kamienne	158	50	60 495,60	22 497,48	56,82
KOPALINY METALICZNE	**33**	**9**	**2 567,20**	**1 703,87**	**32,90**
Rudy cynku i ołowiu	20	3	84,42	14,54	1,71
w tym: cynk metaliczny			*3,63*	*0,61*	
ołów metaliczny			*1,43*	*0,23*	
Rudy miedzi i srebra	12	6	1 931,95	1 689,33	31,19
w tym: miedź metaliczna			*34,59*	*30,93*	
srebro			*104,47*	*88,04*	
Rudy molibdenowo-wolframowo-miedziowe	1	-	550,83	-	-
w tym: molibden metaliczny			*0,29*		
wolfram metaliczny			*0,24*		
miedź metaliczna			*0,80*		
KOPALINY CHEMICZNE	**50**	**11**	**86 475,72**	**15 029,28**	**5,35**
Baryty	5	-	5,67	-	-
Fluoryt	2	-	0,54	-	
Siarka	19	5	503,85	18,27	0,69
Sole potasowo-magnezowe	5	-	688,96	-	-
Sól kamienna	19	6	85 276,71	15 011,01	4,66
KOPALINY INNE (SKALNE)	**13 175**	**4 734**	**60 959,10**	**20 086,77**	**319,77**
Bentonity i iły bentonitowe	8	1	2,88	0,49	0,00

Dolomity	12	5	527,12	233,02	3,02
Gipsy i anhydryty	15	4	256,32	84,42	1,11
Gliny ceramiczne	23	4	137,44	9,76	0,46
Gliny ogniotrwałe	16	2	54,26	1,24	0,08
Kamienie łamane i bloczne	736	327	11 163,84	5 851,54	70,79
Kreda	197	16	207,26	18,40	0,20
Kwarcyty ogniotrwałe	8	-	6,59	-	-
Kwarc żyłowy	6	2	5,61	3,83	-
Magnezyty	6	1	13,82	3,79	0,10
Piaski:					
- formierskie	73	4	302,97	49,21	1,02
- do produkcji betonów komórkowych i cegły wapienno – piaskowej (1,8**)	165	36	727,07	130,12	1,69
- podsadzkowe (1,7**)	33	9	4 279,94	875,18	4,59
Piaski i żwiry	10 117	4 004	19 253,77	5 979,62	186,30
Surowce ilaste:					
- ceramiki budowlanej (2,0**)	1 157	179	4 061,76	498,18	3,08
- do produkcji cementu	29	1	277,21	1,30	0,01
- do produkcji kruszywa lekkiego (2,0**)	41	1	336,38	16,40	0,21
Surowce kaolinowe	15	2	226,50	54,33	0,28
Surowce skaleniowe	11	3	139,21	16,33	0,09
Surowce szklarskie	37	8	649,94	167,87	2,45
Torf **	289	87	89,03	47,21	1,03
Wapienie i margle przemysłu cementowego i wapienniczego	181	39	18 240,18	6 044,53	42,28

** Ropa i gaz – zasoby wydobywalne. Zasoby gazu ziemnego dotyczą ilości kopaliny gazowej w stanie naturalnym o zmiennych parametrach jakościowych.*

*** Zasoby przeliczone z mln m^3 na mln ton, wg gęstości przestrzennej podanej w nawiasach.*

Źródło: Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce wg stanu na 31 XII 2017 r. PIG Państwowy Instytut Badawczy

3.3.4. Wody lecznicze, termalne, solanki

Zgodnie z ustawą Prawo geologiczne i górnicze, do wód leczniczych zalicza się wody podziemne, które pod względem chemicznym i mikrobiologicznym nie są zanieczyszczone, cechujące się naturalną zmiennością cech fizycznych i chemicznych, o zawartości:

a) rozpuszczonych składników mineralnych stałych — nie mniej niż 1000 mg/dm^3 lub

b) jonu żelazawego — nie mniej niż 10 mg/dm^3 (wody żelaziste), lub

c) jonu fluorkowego — nie mniej niż 2 mg/dm_3 (wody fluorkowe), lub

d) jonu jodkowego — nie mniej niż 1 mg/dm^3 (wody jodkowe), lub

e) siarki dwuwartościowej — nie mniej niż 1 mg/dm^3 (wody siarczkowe), lub

f) kwasu metakrzemowego — nie mniej niż 70 mg/dm^3 (wody krzemowe), lub

g) radonu — nie mniej niż 74 Bq/dm3 (wody radonowe), lub

h) dwutlenku węgla niezwiązanego — nie mniej niż 250 mg/dm^3, z tym że od 250 do 1000 mg/dm^3 to wody kwasowęglowe, a powyżej 1000 mg/dm^3 to szczawa.

Wodą termalną jest woda podziemna, która na wypływie z ujęcia ma temperaturę nie mniejszą niż 20°C, natomiast solanką jest woda podziemna o zawartości rozpuszczonych składników mineralnych stałych, nie mniejszej niż 35 g/dm^3.

Tab. 3.2. Zasoby eksploatacyjne wód leczniczych, termalnych i solanek

Województwo	Liczba udokumentowanych złóż	Zasoby eksploatacyjne (m^3/godz.)	Pobór (m^3/rok)
Dolnośląskie	21	540,37	1 008 520,17
Kujawsko-Pomorskie	6	711,90	89 599,00
Lubelskie	2	54,00	1 938,00
Lubuskie	1	5,00	-
Łódzkie	6	744,60	1 683 134,00
Małopolskie	44	1 923,06	6 963 055,46
Mazowieckie	3	89,12	339 250,00
Opolskie	2	27,00	-
Podkarpackie	12	96,93	40 839,47
Pomorskie	3	57,00	31 910,00
Śląskie	6	15,59	7 995,49
Świętokrzyskie	8	135,32	139 648,88
Warmińsko- Mazurskie	3	162,00	7 169,90
Wielkopolskie	8	496,20	12 022,00
Zachodniopomorskie	10	894,47	2 591 142,90
Polska	**135**	**5 952,56**	**12 916 225,27**

Źródło: Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce wg stanu na 31 XII 2017 r.

3.4. Zasoby częstotliwości radiowych

Zgodnie z art. 190 ustawy *z* dnia 16 lipca 2004 r. - Prawo telekomunikacyjne (Dz.U. 2017, poz. 1907, z późn.zm.) organem regulacyjnym w dziedzinie rynku usług telekomunikacyjnych i pocztowych jest Prezes Urzędu Komunikacji Elektronicznej, zwany dalej „Prezesem UKE". Częstotliwości radiowe są zasobem ograniczonym i podlegają reglamentacji. Podstawowym instrumentem gospodarowania częstotliwościami jest Krajowa Tablica Przeznaczeń Częstotliwości, zwana dalej „Tablicą", ustalona w drodze rozporządzenia przez Radę Ministrów. W Tablicy określone zostało przeznaczenie częstotliwości lub zakresów częstotliwości, zwanych dalej „częstotliwościami" dla poszczególnych służb radiokomunikacyjnych oraz sposób ich użytkowania, z uwzględnieniem:

1) międzynarodowych przepisów radiokomunikacyjnych;
2) kierunków i celów polityki w zakresie planowania strategicznego, koordynacji i harmonizacji wykorzystania widma radiowego określonych w wieloletnich programach dotyczących polityki w zakresie widma radiowego przyjętych przez Parlament Europejski i Rady na mocy art. 8a ust. 3 dyrektywy 2002/21/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 7 marca 2002 r. w sprawie wspólnych ram regulacyjnych sieci i usług łączności elektronicznej (dyrektywa ramowa} (Dz. Urz. WE L 108 z 24.04.2002, str. 33);
3) wymagań dotyczących:
   a) zapewnienia warunków do harmonijnego rozwoju służb radiokomunikacyjnych oraz dziedzin nauki i techniki, wykorzystujących zasoby częstotliwości,
   b) wdrażania nowych, efektywnych technik radiokomunikacyjnych,
   c) obronności, bezpieczeństwa państwa oraz bezpieczeństwa i porządku publicznego.

Tablica wyznacza warunki stosowania pozostałych instrumentów gospodarowania częstotliwościami. Uszczegółowienie zapisów Tablicy znajduje wyraz w planach zagospodarowania częstotliwości, które mają charakter planistyczny. Plany zagospodarowania częstotliwości ustala oraz zmienia Prezes UKE. Natomiast w odniesieniu do częstotliwości przeznaczonych do rozpowszechniania programów radiofonicznych i telewizyjnych, plany zagospodarowania częstotliwości oraz zmiany tych planów ustala Prezes UKE w uzgodnieniu z Przewodniczącym Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji

(KRRiT), na jego wniosek lub z własnej inicjatywy. Uzgodnienie z Przewodniczącym KRRiT dotyczy liczby i rodzaju planowanych częstotliwości i sieci oraz zasięgu i lokalizacji stacji nadawczych. Plany zagospodarowania częstotliwości oraz ich zmiany powinny uwzględniać politykę państwa m.in. w zakresie gospodarki częstotliwościami oraz w zakresie radiofonii i telewizji oraz telekomunikacji. Natomiast projektowanie kierunków polityki państwa w dziedzinie radiofonii i telewizji pozostaje w kompetencji KRRiT w porozumieniu z Prezesem Rady Ministrów na podstawie *art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji (Dz. U. z 2017 r. poz. 1414 z późn.zm.*). Zgodnie z art. 114 ust. 2 ustawy - Prawo telekomunikacyjne, rezerwacji częstotliwości dokonuje, zmienia lub cofa Prezes UKE. Rezerwacja określa częstotliwości lub zasoby orbitalne, które w okresie rezerwacji pozostają w dyspozycji podmiotu, na rzecz którego dokonano rezerwacji, przeniesiono uprawnienia do częstotliwości lub uprawnienia do dysponowania częstotliwościami na cele związane z uzyskiwaniem pozwoleń radiowych. W przypadku rozprowadzania lub rozpowszechniania programów radiofonicznych lub telewizyjnych, Prezes UKE wydaje decyzje w sprawach rezerwacji częstotliwości w porozumieniu z Przewodniczącym KRRiT.

Zgodnie z art. 185 ust. 1 ustawy - Prawo telekomunikacyjne, podmiot, który uzyskał prawo do dysponowania częstotliwością w rezerwacji częstotliwości, uiszcza roczne opłaty za prawo do dysponowania częstotliwością. Dodatkowo zgodnie z ust. 4, podmiot, na rzecz którego dokonano rezerwacji częstotliwości w drodze postępowania, o którym mowa w art. 116 (tzn. w drodze konkursu, przetargu albo aukcji}, uiszcza dodatkową opłatę za dokonanie rezerwacji częstotliwości w kwocie zadeklarowanej w tym postępowaniu, nie niższej niż opłata roczna za prawo do dysponowania częstotliwością, ustalonej zgodnie z warunkami podanymi w rezerwacji częstotliwości. Opłaty są uiszczane na konto UKE i stanowią dochód budżetu państwa.

3.5. Parki Narodowe

Park narodowy obejmuje obszar wyróżniający się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, społecznymi, kulturowymi i edukacyjnymi, o powierzchni nie mniejszej niż 1 000 ha, na którym ochronie podlega cała przyroda oraz walory krajobrazowe.

Tab. 3.3. Powierzchnia i zapas drewna w parkach narodowych na koniec 2017 roku

Lp.	Park Narodowy	Obszar Parku Narodowego ogółem	W tym: własność Skarbu Państwa		Grunty leśne Skarbu Państwa	Zapasy drewna - własność Skarbu Państwa w tys. m^3
			w użytkowaniu wieczystym Parku Narodowego	w użytkowaniu innych jednostek		
		w ha				
1.	Babiogórski	3 399	3 251	-	3 115	919
2.	Białowieski	10 751	10 690	-	9 974	4 669
3.	Biebrzański	59 227	35 038	54	14 198	2 342
4.	Bieszczadzki	30 065	30 014	25	24 434	9 847
5.	Bory Tucholskie	4 618	4 564	-	3 936	1 128
6.	Drawieński	11 384	11 127	178	9 496	3 070
7.	Gorczański	7 648	7 206	32	6 437	2 254
8.	Gór Stołowych	6 355	6 181	1	5 823	2 040
9.	Kampinoski	38 896	33 599	373	28 243	7 343
10.	Karkonoski	5 969	5 924	-	4 397	1 010
11.	Magurski	19 556	19 477	38	18 571	4 600
12.	Narwiański	7 350	2 204	230	46	12
13.	Ojcowski	2 149	1 325	8	1 184	504
14.	Pieniński	2 381	1 381	35	1 117	578

15.	Poleski	9 760	8 542	11	4 344	994
16.	Roztoczański	8 519	8 375	-	8 087	3 838
17.	Słowiński	21 573	21 256	28	6 177	1 152
18.	Świętokrzyski	7 644	7 468	11	7 199	2 418
19.	Tatrzański	21 197	17 800	86	13 621	4 816
20.	Ujście Warty	8 074	7 131	391	80	15
21.	Wielkopolski	7 597	6 467	23	4 865	1 504
22.	Wigierski	15 097	12 455	1	9 027	3 854
23.	Woliński	10 937	8 139	-	4 648	2 000
Ogółem		**320 147**	**269 613**	**1 525**	**189 019**	**60 907**

Źródło: Ministerstwo Środowiska.

Park narodowy tworzy się w celu zachowania różnorodności biologicznej, zasobów, tworów i składników przyrody nieożywionej i walorów krajobrazowych, przywrócenia właściwego stanu zasobów i składników przyrody oraz odtworzenia zniekształconych siedlisk przyrodniczych, siedlisk roślin, siedlisk zwierząt lub siedlisk grzybów[20].

3.6. Żywe zasoby morza

Utrzymanie i odtwarzanie zasobów ryb w polskich obszarach morskich jest dokonywane przez zarybianie tych obszarów zgodnie z art. 98 ust. 1 ustawy z dnia 19 grudnia 2014 r. *o rybołówstwie morskim*[21]. Koszty zarybiania polskich obszarów morskich ponoszone są corocznie przez budżet państwa, z części której dysponentem jest minister właściwy ds. rybołówstwa.

Ustanowienie ogólnego dopuszczalnego połowu w podziale na łowiska i rozdzielenie możliwości połowowych jest kompetencją Rady Unii Europejskiej. W Tab. 3.4. przedstawiono wykorzystanie przyznanego dla Polski na 2017 rok dopuszczalnego połowu na Bałtyku w granicach wód terytorialnych Wspólnoty.

Natomiast zgodnie z rozporządzeniem Rady z dnia 27 października 2017 r. ustalającym uprawnienia do połowów na rok 2018[22], dla Polski dopuszczalny połów w Morzu Bałtyckim wynosi:

1) dorsza – 8 164 tony;
2) łososia – 5 729 sztuk;
3) śledzia – 59 394 tony;
4) szprota – 77 012 ton;
5) gładzicy – 1 061 ton.

[20] Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. z 2018 r. poz. 1614).

[21] Dz. U. z 2018 r. poz. 514, z późn. zm.

[22] Rozporządzenie Rady (UE) 2017/1970 z dnia 27 października 2017 r. ustalające uprawnienia do połowów na 2018 rok dla niektórych stad ryb i grup stad ryb w Morzu Bałtyckim oraz zmieniające rozporządzenia (UE) 2017/127 (Dz. Urz. UE L 281 z 30.10.2017).

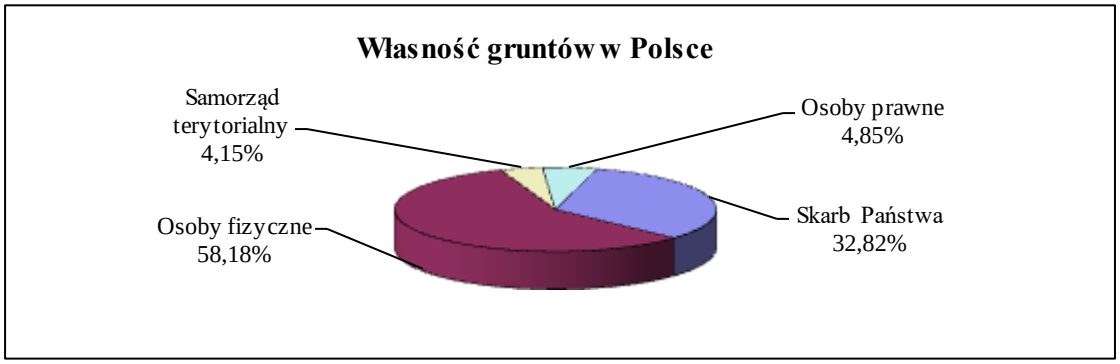
Tab. 3.4. Morze Bałtyckie - Połowy organizmów morskich

Gatunek organizmu morskiego	**Dorsz (t)**		**Łosoś (szt.)**	**Szprot (t)**	**Gładzica (t)**	**Śledź (t)**	
Podobszary Morza Bałtyckiego	22-24 (1)	25-32 (1)	22-31	22-32 (2)	22-32 (1)	22-24 (1)	25–27, 28,2; 29 i 32 (3)
Ogólna kwota połowowa	**915**	**11 273**	**13 693**	**75 783**	**695**	**3 547**	**50 908**
	12 188						
Połowy w podziale na obszary	*948*	*6 337*					
Wykorzystanie kwoty w podziale na obszary (%)	*103,53%*	*56,21%*					
Połowy łącznie:	**7 284**		**6 558**	**69 971**	**294**	**3 376**	**39 631**
Wykorzystanie kwoty (%)	***59,76%***		***47,89%***	***92,33%***	***42,28%***	***95,18%***	***77,85%***
(1)	Kwoty połowowe po uwzględnieniu wymian międzynarodowych.						

Źródło: Ministerstwo Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej

4. GRUNTY I INNE NIERUCHOMOŚCI SKARBU PAŃSTWA

Grunty Skarbu Państwa zajmują 10 255 034 ha co odpowiada 32,82 % terytorium kraju.

4.1. Dysponenci i użytkownicy gruntów Skarbu Państwa

Dysponentami gruntów reprezentującymi prawa majątkowe Skarbu Państwa i działającymi w jego imieniu i na jego rzecz byli:

- starostowie i prezydenci miast na prawach powiatu wykonujący zadania z zakresu administracji rządowej, do których należy gospodarowanie zasobem nieruchomości Skarbu Państwa[23];

- Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa w stosunku do gruntów Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa i Agencja Mienia Wojskowego - odpowiednio w zakresie powierzonego jej mienia;

- Lasy Państwowe działające poprzez nadleśnictwa w zakresie gospodarowania lasami i gruntami leśnymi;

- Minister Infrastruktury i Budownictwa, który gospodarował nieruchomościami przeznaczonymi na potrzeby statutowe centralnych i naczelnych organów państwa oraz urzędów wojewódzkich; a także rozstrzygał o sposobie zagospodarowania nieruchomości, które pozostały po zlikwidowanej lub sprywatyzowanej państwowej osobie prawnej; Prezes Krajowego Zasobu Nieruchomości w stosunku do nieruchomości wchodzących w skład Zasobu Nieruchomości;

- Minister właściwy do spraw gospodarki morskiej w odniesieniu do gruntów pokrytych wodami morza terytorialnego i morskich wód wewnętrznych.

W formie trwałego zarządu gruntami Skarbu Państwa władały państwowe jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej, a wśród nich m.in. Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad w zakresie gruntów położonych w pasach drogowych dróg krajowych oraz pod urządzeniami towarzyszącymi.

Szczególnymi podmiotami władającymi gruntami Skarbu Państwa jako użytkownicy wieczyści z mocy przepisów szczególnych są między innymi Parki Narodowe[24], Polskie Koleje Państwowe S.A. i Poczta Polska S.A.

---

[23] Zasób nieruchomości Skarbu Państwa stanowią nieruchomości, które są własnością lub przedmiotem użytkowania wieczystego Skarbu Państwa z wyłączeniem gruntów Skarbu Państwa oddanych w użytkowanie wieczyste i gruntów pokrytych wodami powierzchniowymi płynącym (ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami, (Dz. U. z 2018 r. poz. 121, z późn. zm.).
Grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi stanowią odrębny zasób nieruchomości Skarbu Państwa.

[24] Z dniem 1 stycznia 2012 r. parki narodowe z mocy prawa (stając się państwowymi osobami prawnymi) uzyskały prawo użytkowania wieczystego gruntów, które wcześniej pozostawały w ich trwałym zarządzie.

4.2. Rozporządzanie nieruchomościami Skarbu Państwa

Nieruchomości Skarbu Państwa mogą być przedmiotem obrotu[25]. W szczególności mogą być przedmiotem sprzedaży, zamiany i zrzeczenia się, mogą być wnoszone jako wkłady niepieniężne (aporty) do spółek, mogą być wyposażeniem tworzonych przedsiębiorstw państwowych oraz jako majątek tworzonych fundacji, a także jako wkład własny podmiotu publicznego w celu realizowania zadań w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego.

Państwowe osoby prawne oraz państwowe jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej, z dniem ich utworzenia, były wyposażane w nieruchomości niezbędne do ich działalności odpowiednio przez organ założycielski lub przez organ nadzorujący. Wyposażenie polega na przeniesieniu na rzecz państwowej osoby prawnej własności nieruchomości albo oddaniu jej nieruchomości gruntowej w użytkowanie wieczyste lub na oddaniu państwowej jednostce organizacyjnej nieruchomości w trwały zarząd.

W przypadku zbywania nieruchomości Skarbu Państwa osobom fizycznym i prawnym pierwszeństwo w ich nabyciu przysługuje osobie, która:

1) ma roszczenie o nabycie nieruchomości,
2) jest poprzednim właścicielem pozbawionym prawa własności tej nieruchomości przed dniem 5 grudnia 1990 r. albo jego spadkobiercą,
3) jest najemcą lokalu mieszkalnego, a najem został nawiązany na czas nieoznaczony.

Sprzedaż nieruchomości albo oddanie w użytkowanie wieczyste nieruchomości gruntowej następuje (poza przypadkami określonymi w ustawie) w drodze przetargu[26]. Zbycia dokonuje starosta (prezydent miasta na prawach powiatu) wykonujący zadania z zakresu administracji rządowej za zgodą wojewody.

Nieruchomość Skarbu Państwa może być oddana osobie fizycznej lub prawnej w użytkowanie wieczyste. Użytkownik wieczysty korzysta z gruntu z wyłączeniem innych osób w granicach określonych przez ustawy i zasady współżycia społecznego oraz przez umowę o oddanie gruntu w użytkowanie wieczyste i może swoim prawem rozporządzać. Zatem Skarb Państwa choć jest właścicielem nieruchomości nie korzysta z niej, ani nie może nią rozporządzać. Użytkownik ma obowiązek jej wykorzystywania w sposób określony w umowie. Niewykonanie tego obowiązku może prowadzić do rozwiązania umowy. Oddanie gruntu w użytkowanie wieczyste następuje na okres 99 lat, ale w przypadkach wyjątkowych dopuszczalne jest oddanie terenu na okres krótszy, co najmniej jednak na lat czterdzieści. Nieruchomość może być sprzedana wyłącznie użytkownikowi wieczystemu, z wyjątkiem przeniesienia własności nieruchomości w drodze umowy między Skarbem Państwa a jednostką samorządu terytorialnego lub między jednostkami samorządu terytorialnego. Użytkowanie wieczyste ustanawia się za wynagrodzeniem, które stanowi pierwsza opłata i opłaty roczne. Stawka procentowa pierwszej opłaty z tytułu użytkowania wieczystego wynosi od 15% do 25% ceny nieruchomości. Wysokość opłat rocznych dla nieruchomości wykorzystywanych do prowadzenia działalności gospodarczej wynosi 3% ceny.

Nieruchomość Skarbu Państwa może być także przedmiotem darowizny na cele publiczne. Darowizny nieruchomości stanowiącej własność Skarbu Państwa dokonuje starosta, wykonujący zada-

[25] Podstawowe zasady gospodarowania nieruchomościami państwowymi reguluje ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2018 r. poz. 121, z późn. zm.). Przepisy dotyczące nieruchomości o szczególnym charakterze lub szczególnych form gospodarowania zawarte są w licznych innych aktach prawnych.

[26] Na poczet ceny sprzedaży nieruchomości stanowiących własność Skarbu Państwa albo ceny sprzedaży prawa użytkowania wieczystego przysługującego Skarbowi Państwa można zaliczyć wartości nieruchomości pozostawionych poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej w związku z wojną rozpoczętą w roku 1939.

nie z zakresu administracji rządowej, za zgodą wojewody. W umowie darowizny określa się cel, na który nieruchomość jest darowana. W przypadku niewykorzystania nieruchomości na ten cel, darowizna może być odwołana. W drodze darowizny przekazuje się m. in.: gminie nieruchomości stanowiące zasób nieruchomości Skarbu Państwa przeznaczone w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego pod budownictwo mieszkaniowe oraz na realizację urządzeń infrastruktury związanych z tym budownictwem.

Państwowe jednostki organizacyjne korzystają z nieruchomości Skarbu Państwa oddanych im w trwały zarząd, który stanowi formę prawną władania nieruchomością przez jednostkę organizacyjną nie posiadającą osobowości prawnej.

Korzystanie z nieruchomości oddanej w trwały zarząd, polega na:

1) korzystaniu z niej w celu prowadzenia działalności należącej do zakresu działania jednostki;

2) zabudowie, odbudowie, rozbudowie, nadbudowie, przebudowie lub remoncie obiektu budowlanego na nieruchomości, za zgodą organu nadzorującego;

3) oddaniu nieruchomości lub jej części w najem, dzierżawę albo użyczenie (na czas nie dłuższy niż czas, na który został ustanowiony trwały zarząd, z równoczesnym zawiadomieniem właściwego organu i organu nadzorującego, jeżeli umowa jest zawierana na okres do 3 lat, albo za zgodą tych organów, jeżeli umowa jest zawierana na czas dłuższy niż 3 lata lub czas nieoznaczony, zgoda jest wymagana również w przypadku, gdy strony zawierają kolejne umowy, których przedmiotem jest ta sama nieruchomość).

Zgodnie z art. 57 ustawy o gospodarce nieruchomościami, prawa do nieruchomości, które pozostały na skutek likwidacji lub sprywatyzowania państwowej osoby prawnej, przechodzą z mocy prawa na rzecz Skarbu Państwa odpowiednio z dniem likwidacji lub z dniem zakończenia prywatyzacji. O sposobie zagospodarowania tych nieruchomości rozstrzyga minister właściwy do spraw budownictwa, planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz mieszkalnictwa, chyba że odrębne przepisy stanowią inaczej. Jeżeli minister właściwy do spraw budownictwa, planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz mieszkalnictwa lub inny organ upoważniony na mocy odrębnych przepisów nie zagospodarował nieruchomości, o których mowa w ust. 1, przekazuje je protokolarnie do zasobu nieruchomości Skarbu Państwa, Agencji Mienia Wojskowego bądź Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa.

Nieruchomości Skarbu Państwa mogą być oddawane w najem lub dzierżawę, użyczane osobom fizycznym lub prawnym i obciążane ograniczonymi prawami rzeczowymi.

4.3. Ewidencja gruntów i budynków

W obowiązującym stanie prawnym starostowie (i prezydenci miast) zobowiązani są do prowadzenia ewidencji nieruchomości stanowiących zasób nieruchomości Skarbu Państwa oraz ewidencji gruntów i budynków.

Ewidencja nieruchomości Skarbu Państwa obejmuje w szczególności[27]:

1) oznaczenie nieruchomości według księgi wieczystej oraz katastru nieruchomości;

2) powierzchnie nieruchomości;

3) wskazanie dokumentu potwierdzającego posiadanie przez Skarb Państwa praw do nieruchomości, w przypadku braku księgi wieczystej;

4) przeznaczenie nieruchomości w planie miejscowym, a w przypadku braku planu - w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy;

[27] Art. 23 ust. 1c ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2018 r. poz. 121 z późn. zm.).

5) wskazanie daty ostatniej aktualizacji opłaty rocznej z tytułu użytkowania wieczystego lub daty ostatniej aktualizacji opłaty rocznej z tytułu trwałego zarządu nieruchomości;

6) informacje o zgłoszonych roszczeniach do nieruchomości;

7) informacje o toczących się postępowaniach administracyjnych i sądowych.

Podobną ewidencję – dla nieruchomości wchodzących w skład zasobu nieruchomości Skarbu Państwa przeznaczonych na potrzeby jednostek wymienionych w art. 60 ust. 2 pkt 1 ustawy *o gospodarce nieruchomościami* – prowadził minister właściwy do spraw budownictwa, planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz mieszkalnictwa.

Zakres danych drugiej ewidencji – ewidencji gruntów i budynków, katastru – prowadzonej także przez starostów na podstawie *Prawa geodezyjnego i kartograficznego*[28] reguluje rozporządzenie Ministra Rozwoju Regionalnego i Budownictwa[29].

Działka ewidencyjna jest tu traktowana jako jednostka powierzchniowa podziału kraju. Danymi o niej są m.in.: położenie, granice, powierzchnia, rodzaje użytków gruntowych oraz ich klas gleboznawczych, oznaczenia ksiąg wieczystych lub zbiorów dokumentów, jeżeli zostały założone. Danymi ewidencyjnymi dotyczącymi budynków i lokali są m.in.: informacje dotyczące funkcji podstawowej, wartości, roku zakończenia budowy, pola powierzchni zabudowy, powierzchni użytkowej.

W rejestrze gruntów i kartotece budynków uwzględnia się informacje dotyczące wartości katastralnej działki, budynku lub lokalu tylko wówczas jeżeli wartość tych nieruchomości jest znana. Starosta prowadzi rejestr cen nieruchomości określonych w aktach notarialnych oraz wartości nieruchomości określonych przez rzeczoznawców majątkowych w operatach szacunkowych. Okresowych badań rynku nieruchomości dokonuje minister właściwy do spraw budownictwa, planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz mieszkalnictwa. Statystyczne badanie transakcji kupna sprzedaży nieruchomości i ich cen prowadzi Główny Urząd Statystyczny.

W gminach, powiatach i urzędach marszałkowskich sporządzane są gminne, powiatowe i wojewódzkie wykazy gruntów według stanu na 1 stycznia każdego roku.

Wykaz gruntów jest spisem danych o ogólnej powierzchni gruntów położonych w granicach jednostki ewidencyjnej, zestawionych według ich przynależności do poszczególnych grup i podgrup rejestrowych z jednoczesnym podziałem na użytki gruntowe.

Wykaz budynków jest spisem danych o liczbie i wartości budynków, położonych w granicach jednostki ewidencyjnej, zestawionych według przynależności budynków do poszczególnych grup i podgrup rejestrowych z podziałem na rodzaje budynków oraz wyróżnieniem budynków, które stanowią części składowe gruntów oraz budynków, które stanowią odrębne od gruntu nieruchomości.

Wykaz lokali jest spisem danych o liczbie i wartości lokali, stanowiących odrębne nieruchomości, znajdujących się w granicach jednostki ewidencyjnej, zestawionych według przynależności lokali do poszczególnych grup i podgrup rejestrowych.

Na podstawie wykazów danych ewidencyjnych opracowanych przez starostów sporządza się powiatowe, wojewódzkie i krajowe zestawienie danych ewidencyjnych. Krajowe zestawienia zbiorcze sporządza Główny Geodeta Kraju. Zbiorcze zestawienia danych ewidencyjnych o budynkach i lokalach, sporządzone na dzień 1 stycznia 2017 r. nie obejmują jeszcze całego obszaru kraju i dlatego w *Sprawozdaniu* dane ilościowe o budynkach i budowlach Skarbu Państwa ukazano jedynie ilustracyj-

[28] Ustawa z dnia 17 maja 1989 r. - Prawo geodezyjne i kartograficzne (Dz.U. z 2017 r. poz. 2101 z późn. zm.).

[29] Rozporządzenie Ministra Rozwoju Regionalnego i Budownictwa z dnia 29 marca 2001 r. w sprawie ewidencji gruntów i budynków (Dz. U. z 2016 r. poz. 1034 z późn. zm.). Zmiany, które weszły w życie 31 grudnia 2013 r., m.in. wprowadzały nowy podział gruntów Skarbu Państwa na podgrupy rejestrowe.

nie. W ewidencji gruntów i budynków władających nieruchomościami Skarbu Państwa podzielono na dwie grupy:

grupa 1 - Skarb Państwa, jeżeli nie występuje w zbiegu z użytkownikami wieczystymi, przy czym osoby, organy i jednostki organizacyjne posiadające prawa do nieruchomości należących 1 grupy rejestrowej dzieli się na następujące podgrupy:

1) podgrupa 1.1 – Zasób Własności Rolnej Skarbu Państwa,

2) podgrupa 1.2 – w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe,

3) podgrupa 1.3 – w trwałym zarządzie państwowych jednostek organizacyjnych nie posiadających osobowości prawnej,

4) podgrupa 1.4 – zasoby nieruchomości Skarbu Państwa,

5) podgrupa 1.5 – przekazane do zagospodarowania Agencji Mienia Wojskowego,

6) podgrupa 1.6 - przekazane do zagospodarowania Wojskowej Agencja Mieszkaniowej,

7) podgrupa 1.7 – organy, które gospodarują gruntami Skarbu Państwa pokrytymi wodami powierzchniowymi,

8) podgrupa 1.8 – organy, które wykonują zadania zarządcy dróg publicznych Skarbu Państwa

grupa 2 – grunty Skarb Państwa przekazane w użytkownie wieczyste.

4.4. Grunty Skarbu Państwa

Na grunty Skarbu Państwa składają się przede wszystkim lasy – 78,36 % ogólnej powierzchni gruntów Skarbu Państwa i grunty rolne – 7,99 %. Udział Skarbu Państwa w ogólnym areale gruntów zabudowanych i zurbanizowanych w Polsce wynosi 16,55 %. W użytkowanie wieczyste przekazano lub oddano w trwały zarząd jednostkom państwowym przeszło 83 % tych terenów. Wysoki jest udział Skarbu Państwa w puli terenów pokrytych wodami (92,75 %).

Większa część gruntów Skarbu Państwa znajduje się w zachodnich i północnych rejonach kraju, co wynika z warunków przyrodniczych (większego udziału lasów i wód) i historyczno-politycznych (zagospodarowanie ziemi rolniczej przez państwowe gospodarstwa rolne, a po ich likwidacji przez Agencję Własności Rolnej Skarbu Państwa i Agencję Nieruchomości Rolnych). Znacząco niższy jest udział gruntów Skarbu Państwa w rolniczych rejonach Polski centralnej, południowej i wschodniej. (Załącznik do Rozdziału 4).

Tab. 4.1. Grunty Skarbu Państwa wg grup rejestrowych i użytków

Wyszczególnienie gruntów wchodzących w skład grupy lub podgrupy rejestrowej	**Rodzaj jednostki terytorialnej**	**Pole powierzchni ogólnej**	**Razem użytki rolne**	**Razem użytki leśne i grunty zadrzewione**	**Razem grunty zabudowane i zurbanizowane**	**Tereny komunikacyjne**	**Razem użytki ekologiczne, tereny różne, nieużytki**	**Wody**	Pole powierzchni ogólnej na 01.01.2017
		Stan na 01.01.2018 r. w hektarach							
Grunty wchodzące w skład Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa	Miasto	59 505	51 497	1 963	361	270	1 570	3 843	60 175
	Wieś	1 181 405	1 061 558	38 694	2 333	3 619	40 633	34 568	1 179 190
	Ogółem	1 240 910	1 113 055	40 657	2 694	3 889	42 203	38 411	1 239 366
Grunty Państwowego Gospodarstwa Leśnego	Miasto	329 536	6 007	318 602	738	278	3 526	385	326 357
	Wieś	6 966 492	130 475	6 690 902	4 068	1 893	130 063	9 091	6 876 163
	Ogółem	7 296 028	136 482	7 009 504	4 806	2 171	133 589	9 476	7 202 520
Grunty w trwałym zarządzie państwowych jedn. organiz. bez PGL	M	62 453	4 375	4 513	5 753	8 604	6 050	33 159	63 155
	W	302 917	23 096	46 575	2 710	36 310	20 532	173 694	311 127
	Razem	365 370	27 471	51 088	8 463	44 914	26 582	206 853	374 282
Grunty wchodzące w skład zasobu nieruchomości Skarbu Państwa	M	74 371	11 464	21 892	5 501	17 408	7 330	10 775	72 769
	W	431 077	97 700	179 060	5 711	59 857	24 420	64 329	405 208
	Razem	505 448	109 164	200 952	11 212	77 265	31 750	75 104	477 977
Grunty przekazane do gospodarowania Agencji Mienia Wojskowego	M	2 784	579	503	724	77	898	2	2 213
	W	11 901	545	8 209	366	49	2 684	48	11 882
	Razem	14 685	1 124	8 712	1 090	126	3 582	50	14 095
Grunty przekazane do gospodarowania Wojskowej Agencji Mieszkaniowej	M	432	30	4	243	4	151	0	800
	W	148	38	7	54	9	40	0	184
	Razem	580	68	11	297	13	191	0	984
Pozostałe grunty Skarbu Państwa	M	55 023	1 992	4 418	771	12 182	1 647	34 012	52 721
	W	291 025	17 555	6 743	470	42 848	10 165	213 244	281 565
	Razem	346 048	19 547	11 161	1 241	55 030	11 812	247 256	334 286
Grunty Skarbu Państwa przekazane w użytkowanie wieczyste	M	135 563	11 899	13 668	71 303	28 118	6 912	3 662	132 902
	W	350 402	80 498	131 186	27 364	56 862	30 079	24 413	332 359
	Razem	485 965	92 397	144 854	98 667	84 980	36 991	28 075	465 262
Grunty Skarbu Państwa	**M**	719 667	87 843	365 563	85 394	66 941	28 084	85 838	711 092
	W	9 535 367	1 411 465	7 101 376	43 076	201 447	258 616	519 387	9 397 678
	Razem	10 255 034	1 499 308	7 466 939	128 470	268 388	286 700	605 225	10 108 770
Skarb Państwa w % ogółu gruntów w kraju		32,82	7,99	78,36	16,55	28,61	48,48	92,75	
Grunty S. P. na 01.01.2017	Miasto	711 092	88 745	362 844	84 359	65 821	27 155	82 169	
	Wieś	9 397 678	1 409 269	6 983 231	44 445	198 627	257 305	504 801	
	Ogółem	10 108 770	1 498 014	7 346 075	128 804	264 447	284 459	586 971	

Źródło: Główny Geodeta Kraju – Krajowe Zestawienie Zbiorcze danych objętych ewidencją gruntów i budynków według stanu na 1 stycznia 2018 r. – w zakresie gruntów; obliczenia PGRP.

4.5. Zmiany w stanie gruntów Skarbu Państwa w roku 2017

Tab. 4.2. Grunty Skarbu Państwa, zmiany w strukturze użytków w roku 2017

Rodzaj jednostki terytorialnej	Zmiany ogółem	Użytki rolne	Użytki leśne i grunty zadrzewione	Grunty zabudowane i zurbanizowane	Tereny komunikacyjne	Użytki ekologiczne, tereny różne, nieużytki	Wody
	w ha						
M	8 575	-902	2 719	1 035	1 120	929	3 669
W	137 689	2 196	118 145	-1 369	2 820	1 311	14 586
Razem	**146 264**	**1 294**	**120 864**	**-334**	**3 941**	**2 241**	**18 254**
Razem	**-397 053**	**-42 053**	**-279 332**	**7 556**	**-28 726**	**-31 146**	**-23 350**

Źródło: Jak w tab. 4.1; obliczenia PGRP.

Wzrasta obszar posiadany przez osoby fizyczne.

Tab. 4.3. Własność gruntów w Polsce, zmiany w roku 2017

Grupa rejestrowa	Powierzchnia w ha		
	31 XII 2017	**31 XII 2016**	Zmiana
Grunty Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa*	1 240 910	1 239 366	1 544
Grunty Państwowego Gospodarstwa Leśnego*	7 296 028	7 202 520	93 508
Grunty w trwałym zarządzie państwowych jednostek organizacyjnych bez PGL	365 370	374 282	-8 912
Zasób nieruchomości Skarbu Państwa	505 448	477 977	27 471
Grunty Agencji Mienia Wojskowego	14 685	14 095	590
Grunty Wojskowej Agencji Mieszkaniowej	580	984	-404
Grunty pozostałe	346 048	334 286	11 762
Grunty Skarbu Państwa w użytkowaniu wieczystym	485 965	465 262	20 703
Grunty Skarbu Państwa	10 255 034	10 108 770	146 264
Grunty państwowych osób prawnych	69 620	71 639	-2 019
Grunty samorządów terytorialnych	1 275 431	1 294 751	-19 320
Grunty osób fizycznych	18 158 172	17 822 917	335 255
Grunty spółdzielni	153 415	152 762	653
Grunty kościołów i związków wyznaniowych	139 189	137 658	1 531
Grunty wspólnot gruntowych	107 949	106 272	1 677
Grunty spółek i innych osób prawnych	1 088 966	1 225 583	-136 617

Tylko grunty zaliczone do grup rejestrowych (powierzchnia ewidencyjna), bez uwzględnienia powierzchni wyrównawczej. Źródło: Jak w tab. 4.1; obliczenia PGRP.

4.6. Grunty Skarbu Państwa w miastach

W granicach administracyjnych polskich miast wyraźnie ponad 63% stanowią grunty rolne i lasy. Dotyczy to tak samo miast dużych (wojewódzkich) jak i mniejszych. Sprawia to, że połową państwowych gruntów „miejskich" zarządzają lub gospodarują terenowe jednostki organizacyjne PGL Lasy Państwowe lub Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa. Udział Skarbu Państwa we własności gruntów na terenie miast w stosunku do poprzedniego roku, nieznacznie spadł.

Tab. 4.4. Własność gruntów w miastach

Właściciel	Użytki rolne	Lasy	Grunty zabudowane i zurbanizowane	Tereny komunikacyjne	Grunty pod wodami	Inne grunty	Razem grunty w miastach	Udział w ogólnej pow. miast
	w ha							
Skarb Państwa 2017	87 843	365 563	85 394	66 941	85 838	28 084	719 667	32,69%
Skarb Państwa 2016	88 745	362 844	84 359	65 821	82 169	27 155	711 092	32,80%

Źródło: Jak w tab. 4.1; obliczenia.

Tab. 4.5. Budynki Skarbu Państwa

Nazwy podgrup rejestrowych		Nieruchomość		Rodzaje budynków										
		gruntowa zabudowana	budynkowa	budynki mieszkalne	budynki przemysłowe	budynki transportu i łączności	budynki handlowo - usługowe	zbiorniki, silosy, budynki magazynowe	budynki biurowe	budynki szpitali i zakładów opieki medycznej	budynki oświaty nauki i kultury oraz budynki sportowe	budynki produkcyjno - usługowe i gospodarcze dla rolnictwa	inne budynki niemieszkalne
Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa		29 214	140	4 015	368	1 263	223	453	221	5	60	16 165	6 581
Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe		31 679	310	5 666	272	1 467	494	478	628	11	88	6 987	15 898
Państwowe jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej z wyłączeniem Państwowego Gospodarstwa Leśnego		19 914	925	1 479	476	2 596	403	996	3 436	342	942	956	9 213
Organy administracji gospodarujące zasobem nieruchomości Skarbu Państwa		38 241	2 283	7 896	1 259	4 931	1 144	968	1 220	335	584	7 946	14 241
Agencja Mienia Wojskowego		2 500	232	809	49	780	93	76	43	11	18	27	826
Wojskowa Agencja Mieszkaniowa		1 285	27	548	38	359	89	20	11	0	7	9	231
Pozostałe, nie wymienione powyżej		6 117	265	994	281	628	298	228	289	46	109	854	2 655
Skarb Państwa	w miastach	49 343	3 149	5 777	1 901	9 371	1 844	2 239	5 104	705	1 411	2 518	21 622
	na wsi	79 607	1 033	15 630	842	2 653	900	980	744	45	397	30 426	28 023
	razem	128 950	4 182	21 407	2 743	12 024	2 744	3 219	5 848	750	1 808	32 944	49 645

Źródło: Jak w tab. 4.1; obliczenia PGRP.

Tab.4.5.1. Lokale Skarbu Państwa

Nazwy grup i podgrup rejestrowych	Rodzaj jednostki terytorialnej	liczba lokali	
		funkcja mieszkalna	funkcja niemieszkalna
Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa	M	66	15
	W	322	3
	Razem	388	18
Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe	M	55	5
	W	30	8
	Razem	85	13
Państwowe jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej, z wyłączeniem Państwowego Gospodarstwa Leśnego	M	487	346
	W	33	6
	Razem	520	352
Organy administracji gospodarujące zasobem nieruchomości Skarbu Państwa	M	1 146	309
	W	118	31
	Razem	1 264	340
Agencja Mienia Wojskowego	M	1 883	361
	W	3	1
	Razem	1 886	362
Wojskowa Agencja Mieszkaniowa	M	748	64
	W	382	0
	Razem	1 130	64
Pozostałe osoby, nie wymienione	M	123	14
	W	6	2
	Razem	129	16
Skarb Państwa z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie wieczyste	M	4 508	1 114
	W	894	51
	Razem	5 402	1 165

Źródło: Główny Geodeta Kraju - Krajowe zestawienie danych dotyczących nieruchomości lokalowych stan na 1 stycznia 2018 r.

4.7. Nieruchomości Skarbu Państwa w gospodarowaniu starostów i prezydentów miast

Zasób nieruchomości Skarbu Państwa według Krajowego Wykazu Gruntów stanowiły działki o łącznej powierzchni 505 tys. ha, w tym ponad 74 tys. ha w miastach, ale tylko 5,5 tys. ha przypadało na miejskie grunty zabudowane i przeznaczone pod zabudowę.

Gospodarując zasobem nieruchomości Skarbu Państwa starostowie i prezydenci miast na prawach powiatu w szczególności:

1) ewidencjonują nieruchomości;

2) zapewniają wycenę tych nieruchomości;

3) sporządzają plany wykorzystania zasobu;

4) zabezpieczają nieruchomości przed uszkodzeniem lub zniszczeniem;

5) wykonują czynności związane z naliczaniem należności oraz prowadzą windykację;

6) współpracują z innymi organami, które na mocy odrębnych przepisów gospodarują nieruchomościami Skarbu Państwa i z właściwymi jednostkami samorządu terytorialnego;

7) zbywają i nabywają, za zgodą wojewody, nieruchomości wchodzące w skład zasobu;

8) wydzierżawiają, wynajmują i użyczają nieruchomości wchodzące w skład zasobu;

9) podejmują czynności w postępowaniu sądowym, w szczególności w sprawach dotyczących własności lub innych praw rzeczowych, zapłaty należności za korzystanie z nieruchomości, roszczeń

ze stosunku najmu, dzierżawy lub użyczenia, stwierdzenia nabycia spadku, stwierdzenia nabycia własności nieruchomości przez zasiedzenie;

10) składają wnioski o założenie księgi wieczystej dla nieruchomości Skarbu Państwa oraz o wpis w księdze wieczystej.

4.8. Nieruchomości w gospodarowaniu Ministra Infrastruktury i Budownictwa

W 2017 roku Minister właściwy do spraw budownictwa, planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz mieszkalnictwa gospodarował nieruchomościami stanowiącymi własność Skarbu Państwa, na potrzeby statutowe Kancelarii Sejmu, Kancelarii Senatu, Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, Trybunału Konstytucyjnego, Rzecznika Praw Obywatelskich, Sądu Najwyższego, Naczelnego Sądu Administracyjnego i innych sądów administracyjnych, Najwyższej Izby Kontroli, Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji, Krajowego Biura Wyborczego, Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu oraz Państwowej Inspekcji Pracy, ministerstw, urzędów centralnych i urzędów wojewódzkich, Prokuratury Generalnej, a także Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad, z wyłączeniem rejonów[30].

Tab. 4.6. Nieruchomości oddane w trwały zarząd urzędom państwowym

Lp.	Nazwa urzędu (instytucji)	Liczba nieruchomości		Pow. gruntu w trwałym zarządzie (m^2)	
		2016	**2017**	2016	**2017**
1.	Kancelaria Sejmu RP	6	6	72 788	72 788
2.	Kancelaria Senatu RP	2	2	1 793	1 793
3.	Kancelaria Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej	14	14	1 633 606	1 633 606
4.	Kancelaria Prezesa Rady Ministrów	14	15	1 186 125	1 192 909
5.	Trybunał Konstytucyjny	1	1	5 729	5 729
6.	Rzecznik Praw Obywatelskich	2	2	4 418	4 418
7.	Sąd Najwyższy	2	2	4 379	4 379
8.	Naczelny Sąd Administracyjny	2	2	1 849	1 849
9.	Wojewódzkie Sądy Administracyjne	31	31	47 915	47 915
10.	Najwyższa Izba Kontroli	11	11	109 215	109 215
11.	Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji	1	1	5 840	5 840
12.	Krajowe Biuro Wyborcze	11	11	2 944	2 944
13.	Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu	25	26	104 380	106 447

[30] Art. 60 i 60b ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2018 r. poz. 121, z późn. zm.). Minister właściwy do spraw budownictwa, planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz mieszkalnictwa w ramach gospodarowania nieruchomościami na potrzeby jednostek administracji rządowej: prowadzi ewidencję, planuje nabywanie albo przejmowanie nieruchomości od starosty oraz sprzedaży albo przekazywania do starosty nieruchomości zbędnych; zapewnia wycenę; dokonuje czynności faktycznych i prawnych związanych z utrzymaniem nieruchomości nieoddanych w trwały zarząd; nieruchomości zbędne sprzedaje, wydzierżawia, wynajmuje, użycza albo przekazuje do starosty; nabywa nieruchomości na własność lub w użytkowanie wieczyste; podejmuje czynności w postępowaniach sądowych i administracyjnych; składa wnioski o założenie księgi wieczystej oraz o wpis w księdze wieczystej; ustanawia ograniczone prawa rzeczowe; ustanawia nieodpłatnie trwały zarząd.
Urzędy państwowe posiadają nieruchomości oddane im w trwały zarząd na podstawie także i innych przepisów przez innych dysponentów nieruchomości Skarbu Państwa .

14.	Państwowa Inspekcja Pracy	20	20	39 629	39 629
15.	Ministerstwo Cyfryzacji	1	1	3 194	3 194
16.	Ministerstwo Edukacji Narodowej	7	7	21 384	21 384
17.	Ministerstwo Energii	1	0	1 873	0
18.	Ministerstwo Finansów	1	1	29 967	29 967
19.	Ministerstwo Infrastruktury i Budownictwa	2	2	8 833	8 833
20.	Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego	7	7	460 906	460 906
21.	Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego	1	1	3 666	3 666
22.	Ministerstwo Obrony Narodowej	11	11	99 110	99 110
23.	Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi	1	1	15 001	15 001
24.	Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej	5	6	25 123	26 996
25.	Ministerstwo Sprawiedliwości	5	5	70 746	70 746
26.	Ministerstwo Rozwoju	3	3	29 047	29 047
27.	Ministerstwo Skarbu Państwa w likwidacji	1	0	6 784	0
28.	Ministerstwo Sportu i Turystyki	3	3	428 457	428 457
29.	Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji	17	18	3 129 309	3 131 567
30.	Ministerstwo Spraw Zagranicznych	16	16	350 962	350 962
31.	Ministerstwo Środowiska	1	1	8 998	8 998
32.	Ministerstwo Zdrowia	7	7	32 530	32 530
33.	Główny Urząd Geodezji i Kartografii	2	2	26 121	26 121
34.	Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów	3	3	2 704	2 704
35.	Główny Urząd Miar	4	4	9 936	9 936
36.	Główny Urząd Nadzoru Budowlanego	1	1	1 666	1 666
37.	Główny Inspektorat Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych	4	4	6 146	6 146
38.	Główny Inspektorat Sanitarny	1	1	3 002	3 002
39.	Główny Urząd Statystyczny	4	4	42 004	42 004
40.	Komenda Główna Państwowej Straży Pożarnej	1	1	9 813	9 813
41.	Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	328	329	355 732	356 339
42.	Urząd do Spraw Cudzoziemców	7	7	132 516	132 516
43.	Komenda Główna Policji	19	19	254 505	225 179
44.	Komenda Główna Straży Granicznej	5	5	106 848	106 848
45.	Agencja Wywiadu	11	11	963 270	963 270
46.	Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego	74	74	1 087 297	1 087 297
47.	Centralne Biuro Antykorupcyjne	13	14	43 259	46 804
48.	Służba Kontrwywiadu Wojskowego	6	6	143 874	143 874
49.	Wyższy Urząd Górniczy	1	1	4 442	4 442
50.	Rządowe Centrum Legislacji	1	1	1 298	1 298
51.	Służba Wywiadu Wojskowego	5	5	615 258	615 258
52.	Urząd Patentowy	1	1	5 506	5 506
53.	Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad	64	64	265 622	265 622
54.	Główny Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa	3	3	14 940	14 940
55.	Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych	2	2	11 362	11 362

56.	Urząd Komunikacji Elektronicznej	5	5	10 680	10 680
Razem instytucje centralne		797	**801**	12 064 301	**12 043 452**
1.	Dolnośląski Urząd Wojewódzki	7	7	31 925	31 925
2.	Kujawsko-Pomorski Urząd Wojewódzki	10	10	21 043	21 043
3.	Lubelski Urząd Wojewódzki	11	12	61 450	61 578
4.	Lubuski Urząd Wojewódzki	9	9	21 946	21 946
5.	Łódzki Urząd Wojewódzki	10	10	21 929	21 929
6.	Małopolski Urząd Wojewódzki	20	24	146 486	149 380
7.	Mazowiecki Urząd Wojewódzki	14	15	42 160	71 327
8.	Opolski Urząd Wojewódzki	8	8	40 244	40 244
9.	Podkarpacki Urząd Wojewódzki	18	16	40 200	37 443
10.	Podlaski Urząd Wojewódzki	16	16	285 995	285 995
11.	Pomorski Urząd Wojewódzki	9	9	30 110	30 110
12.	Śląski Urząd Wojewódzki	8	7	38 592	37 715
13.	Świętokrzyski Urząd Wojewódzki	3	3	37 035	37 035
14.	Warmińsko-Mazurski Urząd Wojewódzki	27	27	467 091	467 091
15.	Wielkopolski Urząd Wojewódzki	15	15	31 536	30 307
16.	Zachodniopomorski Urząd Wojewódzki	9	9	50 737	50 737
Razem urzędy wojewódzkie		194	**197**	1 368 479	**1 395 805**
Nieruchomości w gospodarowaniu Ministra Skarbu Państwa na podstawie art. 60 i 60a ustawy o gospodarce nieruchomościami		**991**	**x**	**13 432 780**	**x**
Nieruchomości w gospodarowaniu Ministra Infrastruktury i Budownictwa na podstawie art. 60 i 60a ustawy o gospodarce nieruchomościami		**x**	**998**	**x**	**13 439 257**

Pozycja „powierzchnia" odnosi się do sumy powierzchni działek gruntu (lub udziałów w działkach) przekazanych w trwały zarząd na potrzeby statutowe i gruntów pod innymi obiektami na podstawie art. 60 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2018 r. poz. 121, z późn. zm.).
Źródło: Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju.

4.9. Grunty pod autostrady

Nabywanie nieruchomości pod autostrady odbywa się w różnych trybach. Dla autostrad, dla których wydano decyzję o ustaleniu lokalizacji przed dniem 16 grudnia 2006 r., nieruchomości nabywane są na rzecz Skarbu Państwa przez Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad w drodze umowy od właścicieli lub użytkowników wieczystych lub w drodze postępowania wywłaszczeniowego przeprowadzanego przez wojewodów, zaś nieruchomości stanowiące własność jednostek samorządu terytorialnego przeznaczone na pasy drogowe stały się własnością Skarbu Państwa z mocy prawa. Dla autostrad, dla których wydano decyzję o ustaleniu lokalizacji w okresie od dnia 16 grudnia 2006 r. do dnia 10 września 2008 r. lub decyzję o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej wydanej po dniu 10 września 2008 r., nieruchomości przeznaczone pod autostradę stają się własnością Skarbu Państwa z mocy prawa z dniem, w którym ww. decyzje stają się ostateczne.

Tab. 4.7. Grunty pod autostrady według sposobu nabycia

L.p.	Sposób nabycia	Ilość w ha			Wartość na 31 XII 2017 w mln zł (przybliżona)
		31 XII 2015	31 XII 2016	31 XII 2017	
1	Grunty przekazane przez kierowników urzędów rejonowych, starostów lub wojewodów	4 899	4 900	4 904	335,0
2	Grunty przekazane przez Agencję Nieruchomości Rolnych (obecnie Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa)	1 701	1 711	1 712	203,0
3	Grunty przekazane przez Lasy Państwowe	2 708	2 708	2 708	306,7
4	Grunty nabyte poprzez zakupy lub wywłaszczenia	13 248	13 250	13 355	268,9
Ogółem		**22 556**	**22 569**	**22 679**	**4 656,0**

Wartości podane w tabeli stanowią sumę wartości podawanych w latach poprzednich (bez waloryzacji) oraz wartości gruntów przekazanych i nabytych w roku 2017.
Źródło: GDDKiA.

Tab. 4.8. Struktura (terytorialna) gruntów pod autostrady

Pas autostrady		Odcinek	Powierzchnia gruntów potrzebnych pod budowę odcinka w ha	Grunty nabyte do 31 XII 2017 r.	
Oznaczenie	Zapotrzebowanie ogółem w ha			powierzchnia w ha	wartość w mln zł*
A1	7 127	Gdańsk-Gorzyczki -granica państwa (Ostrawa)	7 127	7 127	1 514,8
A2	7 800	granica państwa -Świecko -Stryków - Warszawa; obwodnica Mińska Mazowieckiego	6 162	5 557	868,0
A4	8 865	granica państwa -Zgorzelec -Krzyżowa -Przeworsk -Korczowa	8 865	8 634	1 621,7
A6	166	granica państwa -Kołbaskowo - Szczecin	166	166	61,0
A8	504	autostradowa obwodnica Wrocławia (A4-Psie Pole)	504	504	295,2
A18	692	granica państwa -Olszyna-Krzyżowa	692	691	295,3
Ogółem	**25 154**		**23 516**	**22 679**	**4 656,0**

** Zob. uwaga do tabeli 4.7. Źródło: Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad.*

Pozyskiwanie gruntów pod autostrady skupia się na odcinkach, na których budowa została rozpoczęta lub będzie rozpoczęta w najbliższych latach. W przypadku budowy i eksploatacji autostrad w systemie koncesyjnym, nieruchomości przeznaczone pod autostradę udostępniane są spółkom, które uzyskują koncesje na ich budowę i eksploatację. Warunki udostępnienia nieruchomości określane są w umowach koncesyjnych.

4.10. Szacunkowa wartość gruntów Skarbu Państwa

Tab. 4.9. Szacunkowa wartość gruntów Skarbu Państwa

Typ użytku	Powierzchnia wg danych Głównego Geodety Kraju w ha	Wartość w mln zł
Grunty Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa*	**1 240 910**	**36 289**
grunty rolne ZWRSP*	1 113 055	34 569
grunty leśne ZWRSP**	40 657	1 720
inne grunty ZWRSP	87 198	b.d.
Grunty Państwowego Gospodarstwa Leśnego**	7 296 028	**296 989**
leśne	7 009 504	296 509
inne	286 524	480
Grunty w trwałym zarządzie państwowych jednostek organizacyjnych bez PGL*** bez gruntów placówek mających siedzibę za granicą	365 370	**60 562**
Zasób nieruchomości Skarbu Państwa	505 448	**11 890**
- w tym: grunty rolne*	109 164	3 390
grunty leśne**	200 952	8 500
inne	195 332	b.d.
Grunty Agencji Mienia Wojskowego***	14 685	**1 139**
Grunty Wojskowej Agencji Mieszkaniowej ****	580	
Grunty pozostałe	346 048	**1 079**
- w tym: grunty rolne*	19 547	607
grunty leśne**	11 161	472
inne	315 340	b.d.
Grunty Skarbu Państwa w użytkowaniu wieczystym	485 965	**9 463**
- w tym: grunty rolne*	92 397	2 870
grunty leśne**	144 854	6 593
Ogółem	**10 255 034**	**417 411**

Powierzchnia wg danych Głównego Geodety Kraju (jak w Tab. 4.1.)

** Wartość na podstawie cen sprzedaży przez ANR/KOWR gruntów rolnych w roku 2017 (31 058 zł za 1 ha).*

*** Wartość na podstawie wyliczeń PGL-LP.*

****Wartość na podstawie bilansów jednostek.*

***** Główny Geodeta Kraju wydziela w swojej ewidencji grunty Wojskowej Agencji Mieszkaniowej. Wartość łączna na podstawie bilansu AMW*

5. OBIEKTY INFRASTRUKTURY

W *Sprawozdaniu* przedstawiono trzy grupy budowli, urządzeń i obiektów infrastruktury stanowiących własność Skarbu Państwa:

- drogi,
- melioracje i obiekty ochrony przed powodzią,
- infrastruktura zapewniająca dostęp do portów.

Inne elementy składające się na infrastrukturę kraju (rurociągi, sieci energetyczne i telekomunikacyjne, linie kolejowe, lotniska, porty) są z reguły własnością podmiotów gospodarczych i wykazuje się je wartościowo w ewidencji księgowej podmiotu.

5.1. Drogi

5.1.1. Źródła praw Skarbu Państwa i wykonywanie uprawnień

Drogi, ze względu na rodzaj pełnionych funkcji w sieci drogowej, dzielą się na następujące kategorie:

- krajowe,
- wojewódzkie,
- powiatowe,
- gminne.

Drogi krajowe stanowią własność Skarbu Państwa, natomiast drogi wojewódzkie, drogi powiatowe i drogi gminne stanowią własność właściwego samorządu[31].

Wykaz autostrad i dróg ekspresowych ustalony jest w rozporządzeniu Rady Ministrów, natomiast wykaz dróg krajowych jest ustalany w rozporządzeniu Ministra właściwego do spraw transportu[32]. Do dróg krajowych zalicza się drogi międzynarodowe, oraz połączenia między największymi ośrodkami gospodarczymi kraju i głównymi przejściami granicznymi.

Centralnym organem administracji rządowej właściwym w sprawach dróg krajowych jest Generalny Dyrektor Dróg Krajowych i Autostrad, który zarządza drogami krajowymi. Drogi krajowe – z wyjątkiem autostrad i dróg ekspresowych – w granicach miast na prawach powiatu zarządzane są przez prezydentów miast.

Zarządcą autostrady wybudowanej zgodnie z art. 19 ust. 3 ustawy o drogach publicznych, do czasu przekazania jej, w drodze porozumienia, spółce, z którą zawarto umowę o budowę i eksploatację albo wyłącznie eksploatację autostrady jest Generalny Dyrektor Dróg Krajowych i Autostrad. Spółka pełni funkcję zarządcy autostrady płatnej na warunkach określonych w umowie o budowę i eksploatację albo wyłącznie eksploatację autostrady.

Zarządcami pozostałych dróg publicznych są:

- dróg wojewódzkich - zarządy województw,
- dróg powiatowych - zarządy powiatów,
- dróg gminnych - wójtowie, burmistrzowie, prezydenci miast,

W miastach na prawach powiatu wszystkimi drogami publicznymi z wyjątkiem autostrad i dróg ekspresowych zarządzają prezydenci miast.

---

[31] Ustawa z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (Dz. U. z 2017 r. poz. 2222, z późn.zm.).

[32] Rozporządzenie Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 26 czerwca 2015 r. w sprawie ustalenia przebiegu dróg krajowych (Dz. U. poz. 941 z późn.zm.) oraz rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 15 maja 2004 r. w sprawie sieci autostrad i dróg ekspresowych (Dz. U. z 2018 poz. 741).

5.1.2 Ewidencja sieci dróg krajowych

Obowiązki w zakresie gromadzenia danych dotyczących dróg publicznych regulują przepisy rozporządzenia Ministra właściwego do spraw transportu[33]. Dane o sieci dróg publicznych dla celów statystycznych składane są przez zarządców dróg, koncesjonariuszy autostrad i spółek budujących lub eksploatujących autostrady. Organem odpowiedzialnym za sporządzanie informacji zbiorczej jest Generalny Dyrektor Dróg Krajowych i Autostrad.

Tab. 5.1. Sieć dróg krajowych

Klasa dróg	Długość w km w 2017	Długość w km w 2016
Autostrady* – A	1 636,936	1 636,936
Drogi ekspresowe – S	1 764,934	1 531,106
Drogi główne ruchu przyspieszonego – GP	10 928,153	11 132,070
Drogi główne – G	4 987,804	4 997,156
Drogi zbiorcze - Z	83,904	82,089
Drogi lokalne - L	8,104	8,114
Drogi dojazdowe -D	0,556	0,556
Długość dróg krajowych ogółem	**19 410,391**	**19 388,027**

**Uwzględniono również autostrady koncesyjne.*

Źródło: Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad.

Tab. 5.2. Obiekty mostowe na sieci dróg krajowych

Konstrukcja obiektów	ilość w 2017	ilość w 2016	Suma długości w m	Suma powierzchni w m^2
Mosty, wiadukty, estakady i kładki dla pieszych (trwałe)	**8 930**	**8 652**	**558 442,340**	**7 824 961,220**
- stalowe	1 304	1 278	134 798,570	1 834 415,140
- z betonu zbrojonego (żelbetowe)	3 611	3 577	125 095,77	1 639 972,96
- z betonu sprężonego (strunobetonowe, kablobetonowe)	3 955	3 646	297 891,180	4 342 589,11
- betonowe, kamienne, ceglane	60	150	656,820	7 984,01
Mosty, wiadukty, estakady i kładki dla pieszych (tymczasowe)				
Przejścia podziemne	218	214	11 428,840	87 520,770
Tunele	127	122	7 249,240	90 476,010

Źródło: Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad.

[33] Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 16 lutego 2005 r. w sprawie trybu sporządzania informacji oraz gromadzenia i udostępniania danych o sieci dróg publicznych, obiektach mostowych, tunelach oraz promach (Dz. U. poz. 583).

5.1.3. Wartość sieci dróg krajowych

Tab. 5.3. Wartość dróg krajowych i obiektów mostowych

Opis	Wartość w mln zł
Drogi krajowe zarządzane przez GDDKiA (wartość netto)	123 219,7
Obiekty mostowe i przejścia podziemne na drogach krajowych zarządzanych przez GDDKiA (wartość netto)	31 913,8
Drogi krajowe w miastach na prawach powiatu (wartość odtworzeniowa)	17 941
Obiekty mostowe, tunele i przejścia podziemne na drogach krajowych w miastach na prawach powiatu (wartość odtworzeniowa)	10 462
Ogółem	**183 536,5**
Drogi krajowe w budowie	27 990,7

Źródło: Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad.

5.2. Majątek Skarbu Państwa związany z gospodarką wodną i gospodarką morską

Dział administracji „gospodarka wodna" obejmuje m.in. kształtowanie, ochronę i racjonalne wykorzystywanie zasobów wodnych, sprawy utrzymania śródlądowych wód powierzchniowych stanowiących własność Skarbu Państwa wraz z infrastrukturą techniczną związaną z tymi wodami, obejmującą budowle oraz urządzenia wodne, budowę, modernizację, utrzymanie śródlądowych dróg wodnych oraz urządzeń zabezpieczających przed powodzią[34]. Działem tym kieruje minister właściwy do spraw gospodarki wodnej.

Na podstawie art. 14 ust. 1 ustawy *Prawo wodne* [35] gospodarowanie wodami, stanowiącym własność Skarbu Państwa wykonują:

1) minister właściwy do spraw gospodarki wodnej;
2) minister właściwy do spraw żeglugi śródlądowej;
3) Prezes Wód Polskich;
4) dyrektor regionalnego zarządu gospodarki wodnej Wód Polskich;
5) dyrektor zarządu zlewni Wód Polskich;
6) kierownik nadzoru wodnego Wód Polskich;
7) dyrektor urzędu morskiego;
8) wojewoda;
9) starosta;
10) wójt, burmistrz lub prezydent miasta.

Utrzymanie wód i urządzeń wodnych - utrzymanie dna i brzegów cieków naturalnych, sztucznych zbiorników wodnych zlokalizowanych na tych ciekach oraz dna jezior przepływowych, zarządzanie budowlami i urządzeniami hydrotechnicznymi i regulacyjnymi niezbędnymi do realizacji zadań statutowych jednostek określonych przepisami *Prawa wodnego* - należy do organów wymienionych powyżej. W stosunku do pozostałego mienia związanego z gospodarką wodną, które nie posiada wskazanego administratora, organem właściwym w gospodarowaniu tym mieniem jest starosta.

[34] Ustawa z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. 2018 r. poz. 762, z późn. zm.).
[35] Ustawa z dnia z dnia 20 lipca 2017 r. - Prawo wodne (Dz.U. poz. 1566 z późn. zm.)

5.3. Melioracje wodne podstawowe i obiekty przeciwpowodziowe

Według ustawy *Prawo wodne* urządzeniami melioracji wodnych są urządzenia służące do regulacji stosunków wodnych i polepszenia zdolności produkcyjnej gleby.

Urządzenia melioracji wodnych podstawowych i drogi dojazdowe oraz urządzenia melioracji wodnych szczegółowych na gruntach stanowiących własność Skarbu Państwa są wykonywane (mogą być współfinansowane z publicznych środków wspólnotowych) i utrzymywane na koszt Państwa i stanowią własność Skarbu Państwa[36]. Urządzenia melioracji wodnych szczegółowych mogą być wykonywane na koszt Skarbu Państwa, ale są utrzymywane na koszt ich właścicieli.

5.3.1. Ewidencja

Ewidencję[37] melioracji wodnych podstawowych i obiektów przeciwpowodziowych w 2017 roku prowadzili marszałkowie województw. Ewidencja obejmowała:

1) śródlądowe wody powierzchniowe lub ich części stanowiące własność publiczną, istotne dla regulacji stosunków wodnych na potrzeby rolnictwa,

2) urządzenia melioracji wodnych,

3) zmeliorowane grunty.

Wartość melioracji wodnych podstawowych i obiektów przeciwpowodziowych nie jest ujmowana w księgach jednostek. W zbiorczym sprawozdaniu statystycznym Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi podaje się powierzchnię gruntów zmeliorowanych i nawadnianych, długość rowów i cieków oraz wartość wykonanych prac. Dla melioracji podstawowych wykazuje się długość rzek, kanałów i wałów przeciwpowodziowych; ilość stacji pomp i ich wydajność, powierzchnię i pojemność zbiorników wodnych, oraz wartość wykonanych prac w rozbiciu na rzeki, kanały, wały przeciwpowodziowe i stacje pomp.

5.3.2 Stan ilościowy i utrzymanie urządzeń melioracyjnych

Tab. 5.4. Stan ilościowy i utrzymanie urządzeń melioracyjnych podstawowych

Stan ilościowy oraz utrzymanie wód istotnych dla rolnictwa oraz urządzeń melioracji wodnych podstawowych na 31.12.2017 r.*

Wyszczególnienie		J.m.	Ogółem wg ewidencji	W tym objętych utrzymaniem
Cieki naturalne ogółem		km	50 923	23 547
W tym - uregulowane			30 674	17 578
Kanały ogółem			5 588	3 828
Wały przeciwpowodziowe			7 150	6 568
Obszar chroniony wałami przeciwpowodziowymi		ha	930 288	890 902
Stacje pomp odwadniających		szt.	528	508
Zbiorniki wodne administrowane przez Wojewódzkie Zarządy Melioracji i Urządzeń Wodnych	liczba	szt.	165	129
	powierzchnia	ha	11 444	10 650
	pojemność użytkowa	tys. m^3	177 206	x

[36] Art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. - Prawo wodne (Dz. U. z 2017 r. poz. 1121, z późn. zm).

[37] Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 30 grudnia 2004 r. w sprawie sposobu prowadzenia ewidencji wód, urządzeń melioracji wodnych oraz zmeliorowanych gruntów (Dz. U. 2014 r. poz. 1403).

Urządzenia wymagające odbudowy lub modernizacji*

Rodzaje powierzchni i urządzeń		J.m.	Urządzenia wymagające odbudowy lub modernizacji
Powierzchnia użytków rolnych, na których urządzenia wymagają odbudowy lub modernizacji		ha	1 229 616
Urządzenia melioracji podstawowych	na ciekach naturalnych	km	11 824
	kanały		1 329
	wały przeciwpowodziowe		3 146
	zbiorniki	szt.	6
	zbiorniki - pojemność	tys. m^3	3 407
	stacje pomp	szt.	113

**Przedstawione dane nie obejmują 4 województwa (lubelskiego, łódzkiego, mazowieckiego i śląskiego), ponieważ nie zostały jeszcze przekazane do MRiRW.*
Źródło: Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

5.3.3. Wartość melioracji wodnych podstawowych i obiektów przeciwpowodziowych

Podstawą dla ustalenia rozmiarów i wartości wykonanych prac dla urządzeń melioracji podstawowych, utrzymywanych przez Państwo, są dane z ewidencji poniesionych wydatków i zobowiązań z tytułu wykonanych prac.

Tab. 5.5. Wartość melioracji wodnych podstawowych i obiektów przeciwpowodziowych

L.p.	Rodzaj urządzeń	Stan na 31 XII 2017*		Stan na 31 XII 2016	
		stan ilościowy	wartość szacunkowa w mln zł	stan ilościowy	wartość szacunkowa w mln zł
1	Obwałowania	7 150 km	2 776	8 451 km	3 232
2	Cieki naturalne i kanały	56 511 km	6 941	75 297 km	9 351
3	Zbiorniki retencyjne	177 mln m^3	860	280 mln m^3	1 333
4	Stacje pomp	528 szt.	747	579 szt.	802
Ogółem		**x**	**11 324**	**x**	**14 718**

**Przedstawione dane nie obejmują 4 województwa (lubelskiego, łódzkiego, mazowieckiego i śląskiego), ponieważ nie zostały jeszcze przekazane do MRiRW.*
Źródło: Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Szacując wartość urządzeń przyjęto:

- dla obwałowań wymagających pilnej modernizacji (3 146 km) - 40% wartości wałów nowych, a dla pozostałych - 80% wartości wałów nowych (wartość 1 km wału nowego wynosi 622,3 tys. zł);
- dla cieków naturalnych i kanałów (dotyczy tylko 36 262 km uregulowanych) – 60% wartości początkowej robót przy cenie jednostkowej 319,0 tys. zł za 1 km;
- dla zbiorników retencyjnych - wartość retencjonowanej wody = 4,86 zł/m^3 pojemności zbiornika; dla stacji pomp – 70% sumy wartości początkowej obiektów, przy cenie jednostkowej 2 020 tys. zł/ szt.

5.4. Wodne budowle inżynierskie utrzymywane przez Urzędy Morskie

Własność akwenów portowych wraz z infrastrukturą zapewniającą dostęp do portów lub przystani morskich przysługuje Skarbowi Państwa i jest wyłączona z obrotu.

Budowa, modernizacja i utrzymanie infrastruktury są finansowane ze środków budżetu państwa[38]. Budowa i utrzymywanie obiektów infrastruktury zapewniającej dostęp do portów i przystani morskich należy do zadań organów administracji morskiej[39].

Do zadań administracji morskiej finansowanych ze środków budżetu państwa należy także budowa, utrzymanie i ochrona umocnień brzegowych, wydm i zalesień ochronnych.

W przypadku braku podmiotu zarządzającego portem lub przystanią morską akweny portowe znajdujące się w granicach portu lub przystani oraz ogólnodostępne obiekty, urządzenia i instalacje stanowiące majątek Skarbu Państwa związane z funkcjonowaniem portu lub przystani morskiej są zarządzane i utrzymywane przez Urzędy Morskie.

5.4.1. Zarządzanie i ewidencja

Urzędy Morskie w Gdyni, Słupsku i Szczecinie zarządzają morskimi budowlami hydrotechnicznymi oraz innymi obiektami nie będącymi własnością zarządów portów morskich, samorządów lub innych podmiotów prowadzących działalność gospodarczą.

Ewidencja obiektów prowadzona jest w formie zapisów w księgach majątkowych urzędów i podległych im jednostek, a ich wartość z uwzględnieniem umorzenia wykazywana jest w bilansach jako składnik wartości środków trwałych.

5.4.2. Wartość budowli

Zbiorcze wartości z jakimi poszczególne obiekty zostały wprowadzone do ksiąg inwentarzowych mogą znacznie odbiegać od kosztów zastąpienia liczonych na podstawie aktualnych przepisów i cen. Liczne obiekty – w tym największe morskie budowle wodne, jak rynny torów wodnych nie posiadają wartości inwentarzowej. Zostały one przejęte po 1945 r. i były potem rozbudowywane przy wykorzystaniu środków pozainwestycyjnych, przez co ich wartość w ogóle nie figuruje w księgach inwentarzowych.

Tab. 5.6. Wartość morskich budowli hydrotechnicznych

Organ zarządzający	Wartość 31 XII 2017 w tys. zł		Wartość 31 XII 2016 w tys. zł	
	brutto	netto	brutto	netto
Urząd Morski w Szczecinie	1 762 977	b.d.	1 591 487,14	b.d.
Urząd Morski w Gdyni	751 385	500 479	751 465	517 284
Urząd Morski w Słupsku	782 759	782 759	896 426	896 426
Razem	**3 297 121**	**1 283 238**	3 239 378,14	1 413 710

Źródło: Urzędy Morskie.

[38] Ustawa z dnia 20 grudnia 1996 r. o portach i przystaniach morskich (Dz. U. z 2017 r. poz. 1933).

[39] Art. 42 ust.2 pkt 20 ustawy z dnia 21 marca 1991 r. o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej (Dz. U. z 2017 r. poz. 2205, z późn. zm.).

6. MIENIE SKARBU PAŃSTWA WYDZIELONE W MAJĄTKI ODRĘBNE

Rozdział niniejszy obejmuje zagadnienia dotyczące majątku, który został oddany w zarząd **PGL** – **Lasy Państwowe** i powierzony agencjom powołanym do gospodarowania rzeczowymi składnikami majątku Skarbu Państwa, w szczególności nieruchomościami (**Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa i Agencja Mienia Wojskowego**) i rezerwami strategicznymi (**Agencja Rezerw Materiałowych**).

6.1. Lasy państwowe

Lasami Skarbu Państwa zarządza Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe[40], państwowa jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej. Podstawowe zadanie PGL Lasy Państwowe polega na zachowaniu trwałości lasów oraz ciągłości i zrównoważonego wykorzystania wszystkich funkcji lasów. PGL Lasy Państwowe prowadzi gospodarkę leśną, gospodaruje gruntami i innymi nieruchomościami oraz ruchomościami związanymi z gospodarką leśną. Lasy Państwowe prowadzą działalność na zasadzie samodzielności finansowej i pokrywają koszty działalności z własnych przychodów.

6.1.1. Gospodarowanie nieruchomościami Lasów Państwowych

W stosunkach cywilnoprawnych Skarb Państwa, w zakresie swojego działania, reprezentują: Dyrektor Generalny, dyrektor regionalnej dyrekcji i nadleśniczy. Kierownik jednostki organizacyjnej Lasów Państwowych za zgodą Dyrektora Generalnego, może nabywać grunty i nieruchomości, tylko jeżeli jest to uzasadnione potrzebami gospodarki leśnej i nie narusza interesu Skarbu Państwa. Sprzedaż lasów, gruntów i innych nieruchomości Lasów Państwowych może następować tylko w przypadkach określonych w ustawie.

Lasy i grunty, na których nie jest możliwe prowadzenie racjonalnej gospodarki Lasy Państwowe mogą w drodze umowy przekazywać nieodpłatnie Krajowemu Ośrodkowi Wsparcia Rolnictwa (KOWR). W razie zmiany przeznaczenia gruntów leśnych lub rolnych znajdujących się w zarządzie Lasów Państwowych na cele nieleśne lub nierolnicze, w związku z potrzebami innej jednostki organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej, przekazanie gruntów następuje nieodpłatnie, w drodze umowy o przeniesieniu zarządu.

Nieruchomości, stanowiące własność Skarbu Państwa a zarządzane przez Lasy Państwowe, przeznaczone na drogi krajowe stają się nieodpłatnie, z mocy prawa, przedmiotem trwałego zarządu Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad.

Grunty nieprzydatne dla gospodarki leśnej, budynki i budowle wraz z niezbędnym gruntem mogą być przekazane w użytkowanie wieczyste osobie prawnej lub w użytkowanie innej jednostce organizacyjnej nie posiadającej osobowości prawnej. Lasy, grunty i inne nieruchomości Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych mogą być zamieniane na lasy, grunty i inne nieruchomości w przypadkach uzasadnionych potrzebami i celami gospodarki leśnej.

Dyrektor Generalny Lasów Państwowych, na wniosek zainteresowanego ministra, wojewody, lub gminy, może przekazać w użytkowanie wskazanej przez wnioskodawcę jednostce organizacyjnej lasy, grunty oraz inne nieruchomości, bez zmiany ich dotychczasowego przeznaczenia. W przypadkach uzasadnionych potrzebami obronności państwa lasy mogą być przekazane w zarząd jednostce organizacyjnej podległej Ministrowi Obrony Narodowej.

---

[40] Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach. (Dz. U. z 2017 r. poz. 788). Zgodnie z art. 4 ustawy zasada ta nie dotyczy lasów będących w użytkowaniu wieczystym parków narodowych, wchodzących w skład Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa i będących w użytkowaniu wieczystym na mocy odrębnych przepisów.

Dyrektor Generalny może, w imieniu Skarbu Państwa, tworzyć jednoosobowe spółki Skarbu Państwa bądź przystępować do spółek z ograniczoną odpowiedzialnością lub spółek akcyjnych, ale lasy nie mogą stanowić przedmiotu wkładu niepieniężnego.

Tab. 6.1. Nieruchomości PGL Lasy Państwowe

Lp.	Rodzaj nieruchomości	Powierzchnia w ha		Wartość w tys. zł *	
		2017	2016	2017	2016
1	Lasy	7 308 704	7 303 542	309 168 257	298 037 750
2	Użytki rolne	135 518	137 070	501 558	502 513
3	Nieużytki	95 270	96 727		
4	Wody	8 875	8 897		
5	Tereny różne	12 642	12 368		
6	Grunty zabudowane i zurbanizowane	7 267	7 370		
7	Pozostałe grunty nieleśne	40 025	40 086		
Ogółem		**7 608 301**	**7 606 060**	**309 669 815**	**298 540 263**

Źródło: Dyrekcja Generalna Lasów Państwowych. Wyliczenie wartości nieruchomości wg metody ustalonej w zarządzeniu Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z 20 maja 2010 r.

**Wartość obejmuje wyłącznie wartość bilansową i pozabilansową gruntów, bez wartości aktywów trwałych (budynki, budowle, pozostałe urządzenia)*

6.1.2.Majątek państwowej jednostki organizacyjnej PGL Lasy Państwowe

Państwowa jednostka organizacyjna PGL Lasy Państwowe zarządza i gospodaruje składnikami majątku Skarbu Państwa związanymi z gospodarką leśną o wartości 7,9 mld. zł.

Tab. 6.2. Majątek PGL Lasy Państwowe

Rodzaj składnika	Wartość 31 XII 2017	Wartość 31 XII 2016
	w tys. zł	
Budynki, lokale, obiekty inżynierii lądowej i wodnej	6 152 569	6 032 725
Maszyny, urządzenia, pojazdy, inne rzeczowe środki trwałe	348 405	313 857
Środki trwałe w budowie	272 234	170 572
Inwestycje długoterminowe	108 597	115 542
- w tym: akcje i udziały	39 631	47 242
Zapasy	338 398	216 109
Należności krótkoterminowe	492 179	473 141
Środki pieniężne i krótkoterminowe aktywa finansowe	3 299 131	2 807 928
Aktywa ogółem bez gruntów	11 070 100	10 185 386
Fundusz własny	7 884 339	7 254 551
W tym: Kapitał zasobów Lasów Państwowych	6 269 085	5 790 998
- Kapitał zasobów LP z aktualizacji wyceny	371 942	376 803
- Fundusz Leśny	812 405	683 936

Źródło: Bilans PGL Lasy Państwowe.

6.2. Własność rolna Skarbu Państwa

Prawo własności i inne prawa rzeczowe na rzecz Skarbu Państwa w stosunku do nieruchomości rolnych, nieruchomości i innych składników mienia pozostałych po likwidacji państwowych przedsiębiorstw gospodarki rolnej oraz ich zjednoczeń i zrzeszeń, a także wobec innych nieruchomości rolnych przejętych przez Skarb Państwa z innych tytułów wykonywała do 31 sierpnia 2017 r.

Agencja Nieruchomości Rolnych, a od 1 września 2017 r. **Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa**, działający na podstawie *ustawy z dnia 10 lutego 2017 roku o Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa*[41].

Główne zadania realizowane przez KOWR obejmowały swoim zakresem:

1/ gospodarowanie nieruchomościami rolnymi Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa,

2/ kształtowanie ustroju rolnego,

3/ reprezentację Skarbu Państwa w określonych spółkach o szczególnym znaczeniu dla gospodarki narodowej,

4/ stabilizację rynków rolnych, rozwój obszarów wiejskich, promocję żywności oraz zwiększanie konkurencyjności polskich produktów rolno-spożywczych.

KOWR wykonywał również zadania określone odrębnymi przepisami, a w szczególności ustawą o kształtowaniu ustroju rolnego oraz ustawą z dnia 8 lipca 2005 r. o realizacji prawa do rekompensaty z tytułu pozostawienia nieruchomości poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej[42].

6.2.1. Grunty Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa

Na koniec 2017 r. w Zasobie pozostawały grunty o ogólnej powierzchni **1 375 153 ha**[43].

Tab. 6.3. Grunty Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa wg województw

Województwo	Powierzchnia w ha	
	2017	2016
Dolnośląskie	194 061	194 472
Kujawsko-Pomorskie	83 538	84 270
Lubelskie	37 339	37 590
Lubuskie	101 385	101 992
Łódzkie	18 735	18 807
Małopolskie	13 990	14 077
Mazowieckie	29 060	29 332
Opolskie	67 094	67 385
Podkarpackie	26 520	26 760
Podlaskie	31 950	31 987
Pomorskie	91 847	91 792
Śląskie	35 725	36 099
Świętokrzyskie	10 421	10 559
Warmińsko-Mazurskie	149 161	152 169
Wielkopolskie	205 387	206 810
Zachodniopomorskie	278 940	279 889
Ogółem	**1 375 153**	**1 383 991**

[41] Dz. U. z 2018 r. poz. 1154.

[42] Ustawa z dnia 8 lipca 2005 r. o realizacji prawa do rekompensaty z tytułu pozostawienia nieruchomości poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2017 r. poz. 2097). Agencja zobowiązana jest do przeznaczenia na Fundusz Rekompensacyjny przychodów ze sprzedaży co najmniej 400 tys. ha z ich częściami składowymi, realizowanej w trybach przetargowych. W 2017 r. do Funduszu Rekompensacyjnego została przekazana kwota 205,9 mln zł.

[43] Powierzchnia obejmuje pozostające w ewidencji zasobu grunty w innym zagospodarowaniu (w dożywotnim użytkowaniu, w bezumownym użytkowaniu i w użyczeniu) oraz obce grunty (pod wodami płynącymi, pozostające w ewidencji Zasobu, dla których prawa rybackiego użytkowania przeszły z dniem 1.01.2016 r. do RZGW, należące do uczelni publicznych, należące do jednostek samorządowych). Szczegółowe dane o gruntach i gospodarowaniu nimi zawiera „Sprawozdanie z działalności Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa w 2017 r.”.

Źródło: Raport z działalności Agencji Nieruchomości Rolnych i Sprawozdanie Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa.

W transakcjach zawieranych przez KOWR/ANR w 2017 r. przeciętna cena sprzedaży gruntów rolnych wyniosła 31 058 zł za 1 ha (w r. 2016 – 32 255 zł). Obliczona na tej podstawie **szacunkowa wartość rynkowa gruntów Zasobu WRSP wyniosłaby 42,7 mld zł**.

Tab. 6.4. Powierzchnia i wartość gruntów ZWRSP

Stan na koniec roku	Wartość ewidencyjna w tys. zł	Powierzchnia gruntów w ha ogółem	Przeciętna cena sprzedaży gruntów rolnych w zł za 1 ha	Szacunkowa wartość rynkowa gruntów rolnych w mld zł
2007	8 687 037	2 475 684	9 773	19,6
2016	4 539 589	1 239 366	32 255	35,7
2017	**4 541 815**	**1 375 153**	**31 058**	**42,7**

Źródło: Sprawozdanie finansowe i Raport z działalności KOWR/ANR.

Tab. 6.5. Wartość Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa

L.p.	Pozycja bilansu	Wartość w tys. zł	
		31 XII 2017	31 XII 2016
1	Rzeczowe aktywa trwałe	5 011 764	5 056 648
	w tym: *grunty*[44]	4 541 815	4 539 589
	budynki i budowle	454 990	504 841
	urządzenia techniczne i maszyny	4 837	5 852
2	Majątek obrotowy	6 411 996	7 314 017
3	Wartość funduszu własnego Zasobu WRSP	11 184 505	11 880 080

Źródło: Bilans KOWR ZWRSP.

[44] Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 30 kwietnia 2012 r. w sprawie szczegółowego trybu sprzedaży nieruchomości Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa i ich części składowych, warunków obniżenia ceny sprzedaży nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków oraz stawek szacunkowych gruntów (Dz. U. poz. 540). Wartość gruntów Zasobu do celów ewidencyjnych oblicza się stosując metodę stawek szacunkowych – uwzględniającą cenę żyta, rodzaj i klasę gruntu oraz okręg podatkowy w którym położona jest nieruchomość.

6.2.2. Gospodarowanie Zasobem Własności Rolnej Skarbu Państwa

W 2017 roku stan mienia Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa ulegał zmianom w wyniku:

- dzierżawy i sprzedaży mienia;
- nieodpłatnego przekazywania gruntów z Zasobu na rzecz jednostek samorządu terytorialnego (gmin, powiatów, województw);
- nieodpłatnego przekazywania lasów i gruntów do zalesienia Lasom Państwowym;
- nieodpłatnego przekazania gruntów kościołom i innym związkom wyznaniowym w Rzeczypospolitej Polskiej w sprawach wynikających z postępowania regulacyjnego;
- nieodpłatnego przekazania gruntów innym uprawnionym podmiotom (m.in. parkom narodowym, spółdzielniom mieszkaniowym, Polskiej Akademii Nauk, Izbom Rolniczym czy też nadanie na własność osobom – dożywotnim użytkownikom);
- przekazania gruntów z Zasobu w innych formach (np. wniesienie jako aport do Spółek, grunty pod wodami przekazywane do RZGW lub Marszałka województwa).

Nieruchomości wchodzące w skład Zasobu przeznaczone na drogi krajowe stają się nieodpłatnie, z mocy prawa, przedmiotem trwałego zarządu ustanowionego na rzecz Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad.

Tab. 6.6. Stan zagospodarowanie gruntów Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa od początku działalności (tj. od 1992 r.) do 31 grudnia 2017 r. , powierzchnia w tys. ha*

Stan na koniec	**Przejęte do Zasobu**	**Sprzedane**	**Przekazane nieodpłatnie**	**Grunty pozostające w Zasobie**	**w tym:**		
					w dzierżawie	**w zarządzie i użytkowaniu wieczystym**	**do rozdysponowania***
2017	**4 741,8**	**2 707,7**	**658,9**	**1 375,2**	**1 033,8**	**72,6**	**214,3**
2016	4 740,6	2 703,6	652,9	1 383,9	1 021,7	84,8	235,1

**narastająco.*

*** w tym "grunty obce w Zasobie", do których prawa przeszły na rzecz innych podmiotów – RZGW, uczelni, samorządów lecz pozostają w ewidencji Zasobu, do czasu ich protokólarnego przekazania tym podmiotom (38,8 tys. ha).*

Źródło: Raport z działalności Agencji Nieruchomości Rolnych i „Sprawozdanie z działalności Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa w 2017 r." .

W 2017 r. zrealizowana sprzedaż nieruchomości Zasobu wyniosła 4 078 ha, z czego 1 715 ha sprzedano bez przetargu uprawnionym podmiotom, a 2 363 ha w trybie przetargowym. Sprzedaż w porównaniu do 2016 roku utrzymywała się na podobnym poziomie, co było efektem zmian ustawowych (ograniczenia w sprzedaży nieruchomości rolnych, a w przypadku ich sprzedaży – konieczność ogłaszania w pierwszej kolejności przetargów ograniczonych oraz ich niskiej skuteczności. Szczególną grupę nabywców stanowiły osoby fizyczne, określane jako Zabużanie. Nabywanie nieruchomości przez Zabużan reguluje ustawa z dnia 8 lipca 2005 r. o realizacji prawa do rekompensaty z tytułu pozostawienia nieruchomości poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej. Do końca 2017 r. Zabużanie zakupili z Zasobu 5,5 tys. ha ziemi.

Cudzoziemcom od początku gospodarowania Zasobem sprzedano 2 054 ha gruntów (w 2017 r. – 70,6 ha)[45]. Podmioty polskie z udziałem kapitału zagranicznego nabyły ok. 66 tys. ha ziemi (w 2017 r. – 0,2 tys. ha).

W innych niż sprzedaż formach trwałego rozdysponowania RZGW i Marszałkom Województw przekazano nieodpłatnie 233 tys. ha gruntów pod wodami płynącymi (w 2017 r. – 3,5 tys. ha). Lasom Państwowym przekazano 154 tys. ha (w 2017 r. – 216 ha), kościelnym osobom prawnym 89,7 tys. ha (w 2017 r. – 341 ha), jednostkom samorządu terytorialnego 58,2 tys. ha (w 2017 r. – 0,6 tys. ha), a innym uprawnionym jednostkom i podmiotom (m.in. parkom narodowym, byłym właścicielom) 63 tys. ha (w 2017 r.- 1,0 tys. ha). Do spółek wniesiono 24,5 tys. ha (w 2017 r. – 0,1 tys. ha).

Najczęstszą formą zagospodarowania nieruchomości Zasobu WRSP nadal jest dzierżawa (z jednoczesnym wykupem ruchomych środków trwałych i majątku obrotowego). W roku 2017 wydzierżawiono prawie 53 tys. ha na podstawie 5,8 tys. umów. W dzierżawie cudzoziemców i podmiotów z udziałem zagranicznym znajduje się ok. 95 tys. ha gruntów Zasobu.

6.2.3. Inne mienie Zasobu

Poza gruntami na Zasób Własności Rolnej Skarbu Państwa składały się inne składniki o wartości neto 6 642 690 tys. zł. W Zasobie m. in. pozostawało 6,6 tys. mieszkań, 710 obiektów rolno-przemysłowych i usługowych oraz 449 zespołów dworskich i pałacowo-parkowych.

Na koniec 2017 r. na mocy ustawy KOWR wykonywał prawa z udziałów w 42 jednoosobowych spółkach Skarbu Państwa o szczególnym znaczeniu w pracach na rzecz postępu biologicznego w rolnictwie i dla gospodarki narodowej[46] prowadzących działalność w zakresie hodowli roślin uprawnych, hodowli zwierząt gospodarskich, stadnin koni i stad ogierów Spółki te miały status spółek strategicznych nieprzewidzianych aktualnie do prywatyzacji.

6.2.4. Wartość Zasobu

6.3. Mienie powierzone Agencji Mienia Wojskowego

Z dniem 1 października 2015 r. zgodnie z ustawą z dnia 10 lipca 2015 r. o Agencji Mienia Wojskowego[47] nastąpiło połączenie Wojskowej Agencji Mieszkaniowej i Agencji Mienia Wojskowego. W wyniku połączenia poprzez przejęcie Agencji Mienia Wojskowego przez Wojskową Agencję Mieszkaniową ta ostatnia przyjęła nazwę Agencja Mienia Wojskowego.

Na podstawie Ustawy o Agencji Mienia Wojskowego, Skarb Państwa powierzył Agencji wykonywanie w jego imieniu i na jego rzecz praw własności i innych praw rzeczowych w stosunku do nieruchomości stanowiących jego własność, wykorzystywanych do zakwaterowania żołnierzy zawodowych, zajętych pod budowle i urządzenia związane z tymi nieruchomościami, uznanych za zbędne na cele obronności i bezpieczeństwa państwa.

Agencja realizowała zadania własne oraz zlecone. Do najważniejszych **zadań własnych** należały: gospodarowanie mieniem Skarbu Państwa powierzonym i użyczonym Agencji, obrót mieniem, w tym sprzedaż lokali mieszkalnych, innych nieruchomości oraz infrastruktury, przejmowanie i nabywanie mienia, budowanie domów mieszkalnych, współpraca z przedsiębiorcami wykonującymi zadania w dziedzinie obronności i bezpieczeństwa państwa w zakresie realizacji obrotu towarami, technologiami i usługami o znaczeniu strategicznym dla bezpieczeństwa państwa, o którym mowa w ustawie z dnia 29 listopada 2000 r. *o obrocie z zagranicą towarami, technologiami i usługami*

[45] Źródło: Sprawozdanie z działalności Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa w 2017 r.

[46] Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 13 października 2016 r. w sprawie wykazu jednoosobowych spółek hodowli roślin uprawnych lub hodowli zwierząt gospodarskich o szczególnym znaczeniu dla gospodarki narodowej (Dz. U. 2016 r. poz.1746).

[47] Ustawa z dnia 10 lipca 2015 r. o Agencji Mienia Wojskowego (Dz. U. z 2017 r. poz. 1456).

o znaczeniu strategicznym dla bezpieczeństwa państwa, a także dla utrzymania międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa[48]*.*

Zadania zlecone to zadania powierzone przez Ministra Obrony Narodowej w zakresie gospodarki mieszkaniowej i internatowej oraz inwestycji i remontów zasobów mieszkaniowych i internatowych, w szczególności dotyczące: tworzenia warunków sprzyjających racjonalnemu wykorzystaniu zasobów mieszkaniowych i internatowych, planowania i realizowania inwestycji, w tym budowy, zakupów i ulepszeń oraz remontów budynków, lokali mieszkalnych i internatów oraz związanej z nimi infrastruktury, wypłacania osobom uprawnionym świadczeń pieniężnych, na które Agencja otrzymywała dotację budżetową, wydawania żołnierzom zawodowym decyzji o przydziale lokali mieszkalnych będących w dyspozycji Agencji.

Tab. 6.7. Wybrane składniki mienia powierzonego AMW

L.p.	Rodzaj składnika	Wartość 31 XII 2017	Wartość 31 XII 2016
		w tys. zł	
1	Grunty	1 139 442	1 079 127
2	Budynki, lokale i budowle	2 638 896	2 616 630
3	Towary	25 107	33 473
4	Udziały w TBS-ach i innych sp. z o.o.	1 211 562	1 251 662
5	Środki pieniężne	190 930	281 501

Źródło: Sprawozdania finansowe i sprawozdania z działalności AMW za lata 2016 – 2017.

Wartość księgowa netto mienia Skarbu Państwa powierzonego AMW wynosiła **5 211 366 tys. zł**.

Odpis w wysokości 100% wartości nadwyżki przychodów nad kosztami uzyskanej przez Agencję z gospodarowania koncesjonowanymi i niekoncesjonowanymi ruchomymi składnikami majątku, przekazanymi przez jednostki organizacyjne podległe Ministrowi Obrony Narodowej lub przez niego nadzorowane, pomniejszonej o podatek dochodowy od osób prawnych, przeznacza się na Fundusz Modernizacji Sił Zbrojnych.

Odpis w wysokości 93% wartości nadwyżki przychodów nad kosztami uzyskanej przez Agencję z gospodarowania mieniem Skarbu Państwa przekazanym przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych, pomniejszonej o podatek dochodowy od osób prawnych, przeznacza się na Fundusz Modernizacji Bezpieczeństwa Publicznego[49].

AMW może tworzyć, łączyć, przystępować i przejmować, na podstawie przepisów odrębnych, spółki prawa handlowego i towarzystwa budownictwa społecznego, wnosić mienie, w tym także jako wkład niepieniężny do tych spółek i towarzystw budownictwa społecznego, które realizują zadania na potrzeby obronności i bezpieczeństwa państwa. Prawa i obowiązki wspólnika lub akcjonariusza w takich podmiotach wykonuje, w imieniu Skarbu Państwa, Agencja[50].

[48] Dz.U. 2017 r. poz. 1050.

[49] *W roku 2017 AMW dokonała kwartalnych naliczeń odpisów na Fundusz Modernizacji Sił Zbrojnych i Fundusz Modernizacji Bezpieczeństwa Publicznego. Zgodnie ze sprawozdaniem finansowym za rok 2017 ustalono odpis dla MON w wysokości 38.530 tys. zł. Natomiast odpis na fundusz celowy MSWiA nie wystąpił z uwagi na to, że w 2017 r. koszty z tytułu gospodarowania mieniem S.P. przekazanym przez resort spraw wewnętrznych przewyższyły uzyskane z tego tytułu przychody.*

[50] Akcje i udziały w spółkach, nabyte lub objęte przez Agencję za mienie Skarbu Państwa, podlegały przekazaniu ministrowi właściwemu do spraw Skarbu Państwa, ale prawa i obowiązki wspólnika lub akcjonariusza, wykonuje, w imieniu Skarbu Państwa, Agencja.

Na 31 grudnia 2017 r. w dyspozycji AMW pozostawało 2 359 nieruchomości gruntowych, stanowiących w 100% własność Skarbu Państwa, o łącznej pow. 4 132,7245 ha. W Zasobie AMW znajdowało się 360 budynków mieszkalnych, 65 budynków internatowych i 2 692 budynki o innym przeznaczeniu. Z 26 865 lokali mieszkalnych 9 065 lokali znajdowało się w budynkach, których właścicielem był Skarb Państwa, z 14 615 lokali znajdowało się w budynkach wspólnot mieszkaniowych, a 3 185 to mieszkania wynajmowane.

6.4. Rezerwy strategiczne

Rezerwy strategiczne tworzy się na wypadek zagrożenia bezpieczeństwa i obronności państwa, bezpieczeństwa, porządku i zdrowia publicznego oraz wystąpienia klęski żywiołowej lub sytuacji kryzysowej, w celu wsparcia realizacji zadań w zakresie bezpieczeństwa i obrony państwa, odtworzenia infrastruktury krytycznej, złagodzenia zakłóceń w ciągłości dostaw służących funkcjonowaniu gospodarki i zaspokojeniu podstawowych potrzeb obywateli, ratowania ich życia i zdrowia, a także wypełnienia zobowiązań międzynarodowych Rzeczypospolitej Polskiej.

Rezerwy strategiczne mogą stanowić: surowce, materiały, urządzenia, maszyny, konstrukcje składanych wiaduktów, mostów drogowych i kolejowych, elementy infrastruktury krytycznej, produkty naftowe, produkty rolne i rolno-spożywcze, środki spożywcze i ich składniki, wyroby medyczne, produkty lecznicze, produkty lecznicze weterynaryjne oraz substancje czynne w rozumieniu ustawy Prawo farmaceutyczne, a także produkty biobójcze [51].

Rezerwy strategiczne stanowią wyodrębniony majątek Skarbu Państwa[52]. Tworzy je minister właściwy do spraw energii , a jego decyzję wykonuje Agencja Rezerw Materiałowych, która kupuje i przechowuje określone ilości asortymentu rezerw. Do zakresu działania Agencji należy także prowadzenie inwestycji związanych z budową lub modernizacją infrastruktury technicznej utrzymywania rezerw strategicznych oraz opracowywanie projektu informacji o asortymencie rezerw strategicznych, ich ilości i wartości oraz ich finansowaniu, wykorzystaniu i rozmieszczeniu.

Na zapasy ropy naftowej i produktów naftowych składają się: ropa naftowa oraz określone paliwa ciekłe. Tworzy je minister właściwy ds. energii na wypadek wystąpienia zakłóceń w dostawach na rynek krajowy ropy naftowej lub paliw oraz konieczności wypełniania zobowiązań międzynarodowych. Stan zapasów agencyjnych ma zapewnić 90-cio dniowe zapasy interwencyjne, z uwzględnieniem zapasów obowiązkowych [53].

Rezerwy strategiczne i zapasy minister właściwy do spraw energii uwalnia w przypadkach i w trybie, o których mowa odpowiednio w ustawie *o rezerwach strategicznych* [54] i *ustawie o zapasach ropy naftowej, produktów naftowych i gazu ziemnego oraz zasadach postępowania w sytuacjach zagrożenia bezpieczeństwa paliwowego państwa i zakłóceń na rynku naftowym*.

10 października 2017 r. Rada Ministrów przyjęła w trybie obiegowym Rządowy Program Rezerw Strategicznych na lata 2017-2021.

Wartość rezerw strategicznych oraz zapasów agencyjnych ropy naftowej i produktów naftowych wynosiła 31 grudnia 2017 r. **4 201,11 mln zł** wobec **3 669,4 mln zł** na koniec roku 2016.

---

[51] Ustawa z dnia 29 października 2010 r. o rezerwach strategicznych (Dz.U. z 2017 r. poz.1846, z późn. zm.).

[52] *W* przypadkach uzasadnionych rachunkiem ekonomicznym lub szczególnymi względami technologicznymi lub organizacyjnymi dopuszcza się utrzymywanie rezerw strategicznych w postaci asortymentu powierzonego organom administracji publicznej albo stanowiącego własność przedsiębiorców lub podmiotów niebędących przedsiębiorcami, w magazynach będących w ich dyspozycji.

[53] Ustawa z dnia 16 lutego 2007 r. o zapasach ropy naftowej, produktów naftowych i gazu ziemnego oraz zasadach postępowania w sytuacjach zagrożenia bezpieczeństwa paliwowego państwa i zakłóceń na rynku naftowym (Dz. U. z 2018 r. poz. 1323).

[54] Ustawa z dnia 29 października 2010 r. o rezerwach strategicznych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1846, z późn. zm.).

7. SEKTOR FINANSÓW PUBLICZNYCH

Znaczne zasoby majątku Skarbu Państwa (oraz publiczne środki finansowe) wykorzystywane są do realizacji konstytucyjnych i ustawowych zadań władzy publicznej – organów administracji rządowej, kontroli państwowej i ochrony prawa oraz sądów i trybunałów. Zadania te wykonywane są przez państwowe jednostki budżetowe - tworzone do obsługi organów, a również przez podległe i podporządkowane im i nadzorowane instytucje i służby o różnej formie prawnej świadczące usługi publiczne – których działalność zasilana jest ze środków publicznych.

Sektor finansów publicznych tworzą[55]:

1) organy władzy publicznej, w tym organy administracji rządowej, organy kontroli państwowej i ochrony prawa oraz sądy i trybunały;

2) jednostki samorządu terytorialnego oraz ich związki;

3) jednostki budżetowe;

4) samorządowe zakłady budżetowe;

5) agencje wykonawcze;

6) instytucje gospodarki budżetowej;

7) państwowe fundusze celowe;

8) Zakład Ubezpieczeń Społecznych i zarządzane przez niego fundusze oraz Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego i fundusze zarządzane przez Prezesa KRUS;

9) Narodowy Fundusz Zdrowia;

10) samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej;

11) uczelnie publiczne;

12) Polska Akademia Nauk i tworzone przez nią jednostki organizacyjne;

13) państwowe i samorządowe instytucje kultury;

14) inne państwowe lub samorządowe osoby prawne utworzone na podstawie odrębnych ustaw w celu wykonywania zadań publicznych, z wyłączeniem przedsiębiorstw, instytutów badawczych, banków i spółek prawa handlowego.

7.1. Państwowe jednostki budżetowe

Państwowe jednostki budżetowe pełnią rolę jednostek organizacyjnych Skarbu Państwa, jako że pokrywają swoje wydatki bezpośrednio z budżetu, a pobrane dochody odprowadzają na rachunek dochodów budżetu państwa. Ich inwestycje są finansowane z budżetu państwa.

W odniesieniu do mienia urzędów i w zakresie ich zadań, określonych w odrębnych przepisach Skarb Państwa reprezentują kierownicy urzędów. Kierownicy jednostek podległych lub podporządkowanych organom państwowym mogą reprezentować Skarb Państwa korzystając z udzielonych im pełnomocnictw. Gospodarują oni przydzielonym jednostkom mieniem Skarbu Państwa na zasadach racjonalnej i oszczędnej gospodarki oraz zapewniają ochronę tego mienia.

Jednostki budżetowe mogą zbywać składniki majątku ruchomego[56]. Natomiast nieruchomościami, które mają w trwałym zarządzie, mogą dysponować tylko w ograniczonym zakresie, za zgodą organu nadzorującego.

---

[55] Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2017 r. poz. 2077, z późn. zm.)

[56] Jednostka sprzedaje powierzone jej składniki majątku ruchomego w trybie przetargu, aukcji albo publicznego zaproszenia do rokowań. Zob. obowiązujące do dnia 31 grudnia 2016 r. rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 21 maja 2010 r. w sprawie sposobu i trybu gospodarowania składnikami rzeczowymi majątku ruchomego, w który wyposażone są jednostki budżetowe (Dz. U. poz. 761, z późn. zm.).

Zasady gospodarki finansowej jednostek określone są w ustawie o finansach publicznych. Ewidencja majątkowa w jednostkach budżetowych, prowadzona jest według przepisów tejże ustawy o finansach publicznych, ustawy o rachunkowości oraz aktów wykonawczych[57].

Wartości wynikające z tej ewidencji ujmowane są w łącznych bilansach dysponentów części budżetowych. Ich kopie wykorzystano przygotowując niniejsze *Sprawozdanie.*

Tab. 7.1. Państwowe jednostki budżetowe (w kraju)

Nazwa lub dysponent części budżetowej	**Jednostki budżetowe, 31 grudnia 2017 r.**	**Jednostki budżetowe 31 grudnia 2016 r.**
Kancelaria Prezydenta Rzeczpospolitej Polskiej	1	1
Kancelaria Sejmu	1	1
Kancelaria Senatu	1	1
Sąd Najwyższy	1	1
Naczelny Sąd Administracyjny	17	17
Trybunał Konstytucyjny	1	1
Najwyższa Izba Kontroli	16	16
Rzecznik Praw Obywatelskich	1	1
Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji	1	1
Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych	1	1
Krajowe Biuro Wyborcze	50	50
Państwowa Inspekcja Pracy	18	18
Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu	12	12
Rzecznik Praw Dziecka	1	1
Krajowa Rada Sądownictwa	1	1
Kancelaria Prezesa Rady Ministrów	1	1
Minister Cyfryzacji	2	2
Minister Rozwoju i Finansów	51	51
Minister Energii	1	1
Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego	295	296
Minister Sportu i Turystyki	1	2
Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego	3	4
Minister Obrony Narodowej	97	97
Minister Edukacji Narodowej	6	6
Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej	33	33
Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi	71	87
Minister Sprawiedliwości	489	494
Minister Infrastruktury i Budownictwa	7	7
Minister Środowiska	39	39
Minister Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej	19	19

[57] Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2018 r. poz. 395, z późn. zm.). Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 5 lipca 2010 r. w sprawie szczególnych zasad rachunkowości oraz planów kont dla budżetu państwa, budżetów jednostek samorządu terytorialnego, jednostek budżetowych, samorządowych zakładów budżetowych, państwowych funduszy celowych oraz państwowych jednostek budżetowych mających siedzibę poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2017 r. poz. 760).

Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji	50	50
Minister Spraw Zagranicznych (w kraju)	2	2
Minister Zdrowia	30	30
Urząd Zamówień Publicznych	1	1
Urząd Regulacji Energetyki	1	1
Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów	1	1
Urząd d/s Kombatantów i Osób Represjonowanych	1	1
Centralne Biuro Antykorupcyjne	1	1
Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego	7	17
Główny Urząd Statystyczny	20	20
Agencja Wywiadu	2	2
Wyższy Urząd Górniczy	1	1
Urząd Patentowy Rzeczypospolitej Polskiej	1	1
Główny Urząd Miar	12	12
Polski Komitet Normalizacyjny	1	1
Rzecznik Praw Pacjenta	1	1
Państwowa Agencja Atomistyki	1	1
Komisja Nadzoru Finansowego	1	1
Urząd Transportu Kolejowego	1	1
Prokuratoria Generalna Skarbu Państwa	1	1
Rządowe Centrum Legislacji	1	1
Urząd Komunikacji Elektronicznej	1	1
Regionalne Izby Obrachunkowe	16	16
Jednostki organizacyjne prokuratury	57	57
Samorządowe kolegia odwoławcze	49	49
Urzędy centralne ogółem	**1 498***	**1 532***
Wojewoda Dolnośląski	66	66
Wojewoda Kujawsko-Pomorski	52	52
Wojewoda Lubelski	54	54
Wojewoda Lubuski	37	37
Wojewoda Łódzki	51	51
Wojewoda Małopolski	49	49
Wojewoda Mazowiecki	86	86
Wojewoda Opolski	36	36
Wojewoda Podkarpacki	57	57
Wojewoda Podlaski	42	42
Wojewoda Pomorski	48	48
Wojewoda Śląski	50	50
Wojewoda Świętokrzyski	37	37
Wojewoda Warmińsko-Mazurski	52	52
Wojewoda Wielkopolski	76	77
Wojewoda Zachodniopomorski	53	53
Urzędy wojewódzkie ogółem	**846**	**847**

Źródło: Dane urzędów.

**W zestawieniu nie ujęto państwowych jednostek organizacyjnych nie posiadających osobowości prawnej nie będących jednostkami budżetowymi jak ZUS, KRUS i PGL Lasy Państwowe.*

Tab. 7.2. Jednostki organizacyjne za granicą

Dysponent części budżetowej	Typ jednostek	Liczba	
		jedn.	łącznie
Ministerstwo Spraw Zagranicznych	Ambasady	91	162
	Instytuty Polskie	24	
	Konsulaty Generalne	35	
	Stałe przedstawicielstwa	7	
	Agencje konsularne i konsulaty	3	
	Inne	2	
Ministerstwo Rozwoju	Wydziały promocji handlu i inwestycji	49	53
	Wydziały w przedstawicielstwach	4	

Źródło: Dane urzędów.

Tab. 7.3. Majątek jednostek budżetowych organów centralnych w układzie rodzajowym (w tys. zł)

Dysponent części budżetowej	Grunty	Budynki, lokale, obiekty inżynierii ądowej i wodne	Maszyny, urządzenia, pojazdy, inne rzeczowe środki trwałe	Środki trwałe w budowie	Długoterminowe należności i inne aktywa finansowe	Zapasy	Należności krótkoterminowe	Środki pieniężne	Aktywa ogółem 31 XII 2017	Aktywa ogółem 31 XII 2016
Kancelaria Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej	305 654	132 256	16 162	1 161	0	7 694	1 493	1 489	466 295	473 337
Kancelaria Sejmu	257 593	118 686	28 389	48 347	0	6 757	19 428	5 080	487 180	454 298
Kancelaria Senatu	10 301	5 640	8 207	0	61	509	5 764	1 677	32 392	35 327
Sąd Najwyższy	26 938	166 936	3 838	-	2 525	36	1 766	464	202 703	182 950
Naczelny Sąd Administracyjny	67 860	360 398	5 449	932	39 094	475	4 872	1 535	480 805	486 637
Trybunał Konstytucyjny	3 810	19 091	883	0	0	0	69	150	24 026	25 005
Najwyższa Izba Kontroli	10 848	88 446	18 698	4 474	0	1 289	4 987	5 251	136 225	132 202
Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich	12 592	16 711	2 137	441	-	-	595	292	32 999	32 183
Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji	0	260	1 133	156	184 935	223	2 848	695 875	885 574	224 418
Biuro Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych	0	524	1 340	0	0	0	532	172	2 583	2 468
Krajowe Biuro Wyborcze	2 730	3 825	3 445	471	-	128	1 130	464	13 641	13 998
Państwowa Inspekcja Pracy	8 087	40 454	10 363	17 381	-	162	20 973	2 834	103 666	97 841
Instytut Pamięci Narodowej - Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu	52 819	158 369	21 562	5 060	2 330	5 242	4 039	2 218	254 092	246 328
Biuro Rzecznika Praw Dziecka	-	-	530	-	-	-	-	13	558	575
Krajowa Rada Sądownictwa	-	-	634	-	0	0	48	179	1 135	1 179
Kancelaria Prezesa Rady Ministrów	329 482	73 438	13 236	372	13 646 390	504	20 103	29 225	14 113 679	398 353
Ministerstwo Cyfryzacji	16 166	43 577	30 611	35 552	0	11	735 852	366 043	1 278 410	584 239
Ministerstwo Finansów	466 833	1 962 136	283 072	159 036	413 004	18 631	5 130 812	2 942 510	28 408 240	20 629 013
Ministerstwo Energii	0	33	1 959	0	85 848 642	191	1 236	1 721	85 854 484	63 594 123
Ministerstwo Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej	273 120	3 173 030	194 500	72 015	1 047 756	8 809	28 184	4 943	4 807 993	4 115 966

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego	263 865	872 555	51 395	302 935	380 573	2 356	364 909	94 794	2 335 047	2 006 483
Ministerstwo Sportu i Turystyki	1 152 120	1 938 282	14 620	0	43 381	238	15 382	446 345	3 610 485	3 711 003
Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego	33 775	4 471	2 912	12 860	101 154	225	14 751	1 074	231 801	91 645
Ministerstwo Obrony Narodowej	13 107 291	10 554 432	14 546 537	7 649 349	7 068	25 700 186	8 780 458	691 083	83 381 876	77 047 567
Ministerstwo Edukacji Narodowej	64 217	18 570	39 436	13	0	666	49 082	2 635	181 170	154 254
Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej **	95 893	134 207	15 048	4 850	0	838	394 811	13 043 759	13 692 909	10 828 854
Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi	153 450	235 866	48 125	38 702	1 134 214	5 309	9 187	13 718	1 649 711	441 985
Ministerstwo Rozwoju ***	238 280	54 932	14 394	1 823	30 794 471	1 295	1 461 260	152 059	32 466 042	19 425 857
Ministerstwo Sprawiedliwości	1 059 037	4 373 627	494 369	808 476	184 977	104 842	1 029 145	788 182	8 887 567	8 391 161
Ministerstwo Infrastruktury i Budownictwa	29 012 973	157 137 944	206 057	29 811 037	22 733 905	69 683	1 601 963	455 270	243 204 745	236 313 797
Ministerstwo Środowiska	2 973 543	4 220 487	115 014	5 062 503	555 850	2 971	290 377	42 617	13 497 675	13 245 869
Ministerstwo Spraw Wewnętrznych Administracji	2 563 173	3 823 089	1 238 761	520 116	173 523	449 202	276 824	927 687	10 056 695	8 648 060
Ministerstwo Spraw Zagranicznych	665 508	1 747 348	400 721	100 277	2 573	1 325	105 984	325 186	3 459 746	3 489 698
Ministerstwo Zdrowia	35 403	112 909	13 452	188 206	37 132	204 860	20 928	148 724	765 048	726 138
Urząd Zamówień Publicznych	0	0	1 108	0	0	1	99	33	1 325	1 666
Urząd Regulacji Energetyki	-	-	2 309	0	356	-	4 955	11 281	19 440	27 314
Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów	783	9 367	9 278	27	218	0	2 842	917	24 862	28 479
Urząd do spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych	0	0	453	0	0	88	173	11	738	704
Centralne Biuro Antykorupcyjne	32 680	50 901	24 340	8 517	0	0	24	1 207	122 983	94 024
Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego	135 216	119 403	134 488	28 829	328	5 037	219	34 648	459 610	531 987
Główny Urząd Statystyczny	16 325	66 186	9 797	1 857	0	3 400	4 080	2 343	110 137	120 578
Agencja Wywiadu	132 475	127 391	41 277	352	0	1 051	40	4 719	307 845	304 586
Wyższy Urząd Górniczy	4 937	6 653	2 209	0	-	64	422	45	14 337	14 826

Urząd Patentowy RP	16 518	16 657	3 753	0	0	762	952	1 013	40 734	41 218
Główny Urząd Miar	48 277	16 436	23 091	5 041	0	1 209	3 859	647	99 755	95 359
Polski Komitet Normalizacyjny	7 094	44 596	1 886	0	0	20	239	88	54 329	55 756
Rzecznik Praw Pacjenta	-	-	616	-	0	0	21	16	658	938
Państwowa Agencja Atomistyki	-	-	1 287	854	-	80	90	73	2 400	1 879
Komisja Nadzoru Finansowego	19 565	80 898	18 516	8 725	664	0	14 654	2 561	153 593	153 812
Urząd Transportu Kolejowego	0	0	2 915	0	0	0	2 398	244	7 086	6 605
Prokuratoria Generalna Rzeczpospolitej Polskiej	0	0	407	0	0	159	21 515	1 423	23 672	21 244
Rządowe Centrum Legislacji	6 530	5 166	612	148	-	36	348	49	13 045	14 415
Urząd Komunikacji Elektronicznej	7 084	16 824	22 869	1 909	1 789 316	0	16 014	1 555	1 858 062	2 345 531
Samorządowe Kolegia Odwoławcze	1 669	9 731	5 110	53	9	46	310	214	17 458	18 515
Prokuratura Krajowa	103 511	550 153	52 108	219 270	67 586	1 564	39 351	499 139	1 538 149	1 271 609
Urzędy i instytucje centralne ogółem	**53 796 019**	**192 712 893**	**18 205 410**	**45 122 126**	**159 192 035**	**26 608 174**	**20 512 358**	**21 757 510**	**559 877 415**	**481 403 856**

***W tym w ramach aktywów ogółem ujęte są wartości niematerialne i prawne oraz rzeczowe aktywa trwałe Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych na dzień 31.12.2017 r. w wysokości 5 002 364,10 zł, jak również ich umorzenia.*

**** Bez placówek zagranicznych*

Źródło: Bilanse łączne urzędów i instytucji. Wartości aktywów trwałych i obrotowych razem pobrane z bilansów nie są sumą wartości wyszczególnionych w tabeli grup rodzajowych. Zagregowane dane o wartości pozostałych grup rodzajowych zamieszczono w „Załączniku do Rozdziału 6 i 7.

Tab. 7.4. Mienie użytkowane przez jednostki podporządkowane wojewodom

Dysponent części budżetowej	Aktywa trwałe razem	Grunty	Budynki, lokale, obiekty inżynierii lądowej i wodnej	Maszyny, urządzenia, pojazdy i inne rzeczowe środki trwałe	Środki trwałe w budowie	Długoterminowe należności i inne aktywa finansowe	Zapasy	Należności i roszczenia	Środki pieniężne	Aktywa ogółem 31.12.2017	Aktywa ogółem 31.12.2016
	wartość w tys. zł										
Dolnośląski Urząd Wojewódzki	289 878	59 645	82 352	68 372	45 006	34 157	2 481	61 245	1 549	355 861	449 414
Kujawsko-Pomorski Urząd Wojewódzki	134 946	16 316	68 947	44 977	3 744	294	8 056	25 474	3 317	171 955	181 670
Lubelski Urząd Wojewódzki	653 876	36 017	526 674	72 259	16 794	1 774	3 430	14 308	4 440	676 239	708 573
Lubuski Urząd Wojewódzki	171 993	17 458	58 063	34 410	27 973	33 838	991	36 869	1 003	210 857	186 170
Łódzki Urząd Wojewódzki	156 868	21 547	72 622	56 706	3 551	865	11 657	128 147	2 509	299 366	301 616
Małopolski Urząd Wojewódzki	346 683	103 988	143 282	65 814	9 283	22 691	3 759	19 362	7 148	377 048	379 862
Mazowiecki Urząd Wojewódzki	636 545	256 196	272 234	96 607	6 571	1 503	29 911	466 870	8 092	1 141 457	572 626
Opolski Urząd Wojewódzki	100 984	17 161	42 946	40 503	58	197	1 236	12 280	913	116 019	116 132
Podkarpacki Urząd Wojewódzki	466 286	23 117	363 858	74 601	2 467	1 292	6 212	24 350	2 267	499 420	533 124
Podlaski Urząd Wojewódzki	408 374	60 114	260 222	82 393	1 554	2 700	4 777	9 045	2 285	424 642	457 559
Pomorski Urząd Wojewódzki	189 839	42 381	81 760	50 169	13 023	2 076	4 104	16 000	1 815	211 786	343 969
Śląski Urząd Wojewódzki	177 240	28 018	83 446	59 346	3 298	2 443	12 665	5 940 841	5 007	6 135 882	3 434 225
Świętokrzyski Urząd Wojewódzki	116 962	13 917	62 684	36 951	2 877	217	6 306	27 081	1 735	152 096	154 444
Warmińsko-Mazurski Urząd Wojewódzki	344 933	30 898	251 408	56 471	4 762	521	11 690	12 336	1 136	370 239	373 605
Wielkopolski Urząd Wojewódzki	361 358	96 821	183 182	70 888	5 084	4 918	12 633	31 795	26 518	432 306	442 723
Zachodniopomorski Urząd Wojewódzki	170 568	48 880	62 428	54 303	3 403	1 262	3 021	26 647	3 141	203 590	228 455
Urzędy i instytucje wojewódzkie	**4 727 333**	**872 474**	**2 616 108**	**964 770**	**149 448**	**110 748**	**122 929**	**6 852 650**	**72 875**	**11 778 763**	**8 864 167**

Źródło: Bilanse łączne urzędów wojewódzkich. Wartości aktywów trwałych i obrotowych razem pobrane z bilansów nie są sumą wartości wyszczególnionych w tabeli grup rodzajowych. Zagregowane dane o wartości pozostałych grup rodzajowych zamieszczono w „Załączniku do Rozdziału 6 i 7".

Tab. 7.5. Fundusze własne państwowych jednostek budżetowych i ich funduszy celowych w tys. zł

Dysponenci zasobów	31 XII 2017	31 XII 2016
Jednostki i fundusze podporządkowane organom centralnym	**504 646 082**	**463 191 219**
Jednostki i fundusze podporządkowane wojewodom	**10 916 441**	**8 107 178**
Ogółem	**515 562 523**	**471 298 397**

Źródło: Obliczenia PGRP na podstawie bilansów dysponentów części budżetowych.

7.2. Agencje wykonawcze

Agencje wykonawcze są państwowymi osobami prawnymi, tworzonymi na podstawie odrębnej ustawy w celu realizacji zadań państwa. Zasady ich działania określają właściwe ustawy, oraz statuty. Agencja wykonawcza jest obowiązana corocznie wpłacać do budżetu państwa ustaloną na koniec roku nadwyżkę środków finansowych. Agencja może otrzymywać dotacje z budżetu państwa, w zakresie określonym w odrębnych ustawach. Plany finansowe agencji wykonawczych stanowią załączniki do budżetu państwa.

Agencjami wykonawczymi w rozumieniu ustawy o finansach publicznych są:

Narodowe Centrum Badań i Rozwoju - agencja wykonawcza powołana do realizacji zadań z zakresu polityki naukowej, naukowo-technicznej i innowacyjnej państwa, które zarządza strategicznymi programami badań naukowych i prac rozwojowych oraz finansuje lub współfinansuje te programy z dotacji celowych, a także może realizować programy badań naukowych lub prac rozwojowych oraz inne zadania finansowane ze środków pochodzących z innych źródeł niż budżet państwa[58];

Narodowe Centrum Nauki - agencja wykonawcza powołana do wspierania działalności naukowej w zakresie badań podstawowych z dotacji celowych na finansowanie zadań, a także m.in. ze środków przekazanych przez krajowe i zagraniczne podmioty finansujące programy badawcze[59;]

Centralny Ośrodek Badania Odmian Roślin Uprawnych[60] który realizuje zadania państwa w zakresie badania i rejestracji odmian roślin, porejestrowego doświadczalnictwa odmianowego, ochrony prawnej odmian roślin;

Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, do której należy wspieranie: inwestycji w rolnictwie, przetwórstwie rolno-spożywczym i usługach na rzecz rolnictwa; przedsięwzięć warunkujących wykorzystanie posiadanej bazy produkcyjnej gospodarstw rolnych i działów specjalnych produkcji rolnej w celu rozpoczęcia, zwiększenia lub wznowienia produkcji; poprawy struktury agrarnej m.in. ze środków pochodzących z funduszy Unii Europejskiej oraz z innych źródeł zagranicznych, jeśli umowy międzynarodowe tak stanowią[61];

Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości [62]realizująca zadania z zakresu administracji rządowej określone dla niej w programach rozwoju gospodarki w zakresie wspierania rozwoju małych i

[58] Ustawa z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Narodowym Centrum Badań i Rozwoju (Dz. U. z 2018r. poz. 1249 z późn. zm.).

[59] Ustawa z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Narodowym Centrum Nauki (Dz. U. z 2018 r. poz. 947).

[60] Ustawa z dnia 25 listopada 2010 r. o Centralnym Ośrodku Badania Odmian Roślin Uprawnych (Dz. U. z 2017 r. poz.2109).

[61] Ustawa z dnia 9 maja 2008 r. o Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (Dz. U. z 2017 r. poz. 2137, z późn. zm.).

[62] Ustawa z dnia 9 listopada 2000 r. o utworzeniu Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości (Dz. U. z 2018 r. poz. 110, z późn. zm.).

średnich przedsiębiorstw, eksportu, rozwoju regionalnego, wykorzystania nowych technik i technologii, tworzenia nowych miejsc pracy, przeciwdziałania bezrobociu;

Agencja Rynku Rolnego, która do 31.08.2017 r. wykonywała zadania Wspólnej Polityki Rolnej Unii Europejskiej[63] – tzn. realizowała zadania stabilizacji rynków produktów rolnych i żywnościowych oraz administruje obrotem z zagranicą towarami rolnymi w ramach Wspólnej Polityki Rolnej korzystając z dotacji budżetowych;

Polska Agencja Kosmiczna[64] powołana celem wspierania polskiego przemysłu kosmicznego poprzez łączenie świata biznesu i nauki oraz świadczenie pomocy rodzimym przedsiębiorcom w pozyskiwaniu funduszy z Europejskiej Agencji Kosmicznej (ESA). Ważnym aspektem działań Agencji jest działanie na rzecz rozwoju technik satelitarnych, znajdujących zastosowanie na co dzień w naszym życiu w komunikacji, nawigacji, monitoringu środowiska czy prognozowaniu pogody.

Agencja Rezerw Materiałowych, Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa(poprzednio Agencja Nieruchomości Rolnych), Agencja Mienia Wojskowego, omówione w poprzednim rozdziale, powołane do gospodarowania szczególnymi składnikami majątku Skarbu Państwa.

Tab. 7.6. Zasób majątkowy państwowych agencji wykonawczych

Nazwa	Fundusz własny 2017 w tys. zł	Fundusz własny 2016 w tys. zł
Narodowe Centrum Badań i Rozwoju	120	114
Narodowe Centrum Nauki	83	88
Agencja Rezerw Materiałowych*	225 823	46 308
Centralny Ośrodek Badania Odmian Roślin Uprawnych	67 272	65 627
Agencja Mienia Wojskowego **	5 211 366	5 218 209
Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości	25 327	25 184
Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa	-226 754	-206 793
Agencja Nieruchomości Rolnych	32 507***	-15 312
Agencja Rynku Rolnego	141 817***	131 615
Polska Agencja Kosmiczna	- 431	- 480
Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa	157 758	-

**Bez majątku rzeczowego stanowiącego własność Skarbu Państwa, oddanego agencji w gospodarowanie.*
*** Agencja Mienia Wojskowego dysponuje wyłącznie mieniem powierzonym przez Skarb Państwa.*
**** Fundusz własny z bilansu sporządzonego na dzień 31.08.2017 r.*

7.3. Instytucje gospodarki budżetowej

Instytucje gospodarki budżetowej są jednostkami sektora finansów publicznych tworzonymi w celu realizacji zadań publicznych. Wykonują one wyodrębnione zadania odpłatnie, a koszty swojej działalności oraz zobowiązania pokrywają z uzyskiwanych przychodów. Jeżeli odrębne ustawy tak stanowią, mogą one otrzymywać dotacje z budżetu państwa na realizację zadań publicznych.

Z chwilą wpisania do Krajowego Rejestru Sądowego instytucja gospodarki budżetowej uzyskuje osobowość prawną.

Instytucja gospodarki budżetowej samodzielnie gospodaruje mieniem, kierując się zasadą efektywności jego wykorzystania. Na jej mienie mogą składać się: przeniesione na własność nieruchomo-

[63] Ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o Agencji Rynku Rolnego i organizacji niektórych rynków rolnych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1006, z późn. zm.).
[64] Ustawa z dnia 26 września 2014 r. o Polskiej Agencji Kosmicznej (Dz.U. z 2018 r. poz. 601).

ści, mienie stanowiące wyposażenie przekazane przez organ wykonujący funkcje organu założycielskiego w formie użyczenia oraz mienie nabyte z własnych środków.

Tylko za zgodą organu założycielskiego wolno jej zaciągać zobowiązania przewyższające 30 % rocznych przychodów. Również wyłącznie na zasadach określonych przez organ założycielski instytucja gospodarki budżetowej może zbywać środki trwałe.

Wartość majątku instytucji gospodarki budżetowej odzwierciedla *fundusz instytucji gospodarki budżetowej*.

Tab. 7.7. Zasób majątkowy państwowych instytucji gospodarki budżetowej

Lp.	Nazwa	Organ założycielski	Fundusz instytucji w tys. zł	
			2017	2016
1.	Centrum Obsługi Kancelarii Prezydenta RP	Kancelaria Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej	5 894	4 324
2.	Centrum Obsługi Administracji Rządowej	Kancelaria Prezesa Rady Ministrów	265 271	266 836
3.	Centralny Ośrodek Sportu	Minister Sportu i Turystyki	460 470	468 435
4.	Zakład Inwestycji Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego	Minister Obrony Narodowej	4 944	3 363
5.	Zachodnia Instytucja Gospodarki Budżetowej Piast	Minister Sprawiedliwości	20 108	19 602
6.	Bałtycka Instytucja Gospodarki Budżetowej Baltica	Minister Sprawiedliwości	33 613	32 549
7.	Podkarpacka Instytucja Gospodarki Budżetowej Carpatia	Minister Sprawiedliwości	16 889	16 826
8.	Mazowiecka Instytucja Gospodarki Budżetowej Mazovia	Minister Sprawiedliwości	7 004	6 568
9.	Pomorska Instytucja Gospodarki Budżetowej Pomerania	Minister Sprawiedliwości	48 004	42 777
10.	Centrum Zakupów dla Sądownictwa Instytucja Gospodarki Budżetowej	Dyrektor Sądu Apelacyjnego w Krakowie	5 606	5 740
11.	Centralny Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej *	Główny Geodeta Kraju	19 633	19 478
12.	Centralny Ośrodek Informatyki	Minister Cyfryzacji	17 708	15 203
13.	Centrum Usług Logistycznych	Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji	18 040	15 900
14.	Profilaktyczny Dom Zdrowia w Juracie	Minister Zdrowia	927	841
15.	Centrum Badań i Edukacji Statystycznej GUS	Prezes Głównego Urzędu Statystycznego	- 60	- 469

***** *Centralny Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej prowadził działalność do 31.12.2017 r. Z dniem 1.01.2018 r. zadania wykonywane przez CODGiK są realizowane w ramach działalności Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.*

7.4. Państwowe fundusze celowe

Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych[65] jest państwowym funduszem celowym i posiada osobowość prawną. Środkami Funduszu dysponuje Zarząd Funduszu. Przychodami Funduszu są wpłaty pracodawców zatrudniających co najmniej 25 pracowników w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy i nie osiągających 6% wskaźnika zatrudnienia osób niepełnosprawnych, wpłaty pracodawców, którzy nie wydzielili lub nie zorganizowali odpowiedniego stanowiska pracy dla zatrudnionej osoby, która utraciła zdolność do pracy na dotychczasowym stanowisku wskutek wypadku przy pracy lub choroby zawodowej, wpłaty pracodawców prowadzących zakłady pracy chronionej z tytułu zwolnień określonych *ustawą o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz o zatrudnianiu osób niepełnosprawnych* z podatków i opłat, dotacje z budżetu państwa oraz inne dotacje i subwencje, spadki, zapisy i darowizny, dobrowolne wpłaty pracodawców, dochody z oprocentowania pożyczek oraz wolnych środków przekazanych w zarządzanie zgodnie z przepisami o finansach publicznych.

Wartość netto zasobów (fundusz własny) PFRON na koniec roku 2017 wynosiła **496 590 tys. zł** (na koniec 2016 r. - 467 360 tys. zł).

[65] Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. 2018 r. poz. 511 z późn. zm.).

7.5. Polska Akademia Nauk i tworzone przez nią jednostki organizacyjne

Polska Akademia Nauk jest państwową instytucją naukową[66].

Akademia działa poprzez: organy oraz korporację uczonych; utworzone przez Akademię, instytuty naukowe – posiadające osobowość prawną, a także pomocnicze jednostki naukowe i inne jednostki organizacyjne.

Akademia służy rozwojowi, promocji, integracji i upowszechnianiu nauki oraz przyczynia się do rozwoju edukacji i wzbogacania kultury narodowej.

Równowartość netto środków trwałych, wartości niematerialnych i prawnych oraz innych składników majątku stanowiących wyposażenie Akademii odzwierciedla fundusz statutowy Akademii. Fundusz statutowy ulega zwiększeniu o wartość zysku netto Akademii i ulega zmniejszeniu o wartość pokrycia straty netto Akademii. Mienie Akademii jest użytkowane przez działające w jej strukturze instytuty i centra naukowe prowadzące badania naukowe lub prace badawczo – rozwojowe oraz pomocnicze placówki naukowe: archiwa, biblioteki, muzea, stacje zagraniczne, a także domy pracy twórczej, domy zjazdów i konferencji oraz inne jednostki. Na dzień 31 grudnia 2017 r. wartość funduszu własnego PAN wynosiła **901 819 tys. zł**.

7.6. Państwowe instytucje kultury

Ministrowie oraz kierownicy urzędów centralnych organizują działalność kulturalną, tworząc państwowe instytucje kultury, dla których prowadzenie takiej działalności jest podstawowym celem statutowym[67].

Formami organizacyjnymi działalności kulturalnej mogą być w szczególności: teatry, opery, operetki, filharmonie, orkiestry, instytucje filmowe, kina, muzea, biblioteki, domy kultury, ogniska artystyczne, galerie sztuki oraz ośrodki badań i dokumentacji w różnych dziedzinach kultury.

Tab. 7.8. Majątek państwowych instytucji kultury

Wyszczególnienie		Liczba instytucji	Wartość praw majątkowych Skarbu Państwa	Fundusze własne	Fundusze instytucji
			w tys. zł		
Organizator instytucji kultury	Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego	60	1 889 627	2 025 793	1 892 937
	Minister Obrony Narodowej	5	212 848	215 418	212 848
	Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi	1	1 013	1 224	1 013
	Minister Zdrowia	1	8 538	9 935	8 538
Instytucje kultury ogółem 2017		**67**	**2 112 026**	**2 252 370**	**2 115 336**
Instytucje kultury ogółem 2016		63	1 660 892	1 770 591	1 665 854

Źródło: PGRP na podstawie bilansów podmiotów.

Wartość majątku instytucji kultury odzwierciedla fundusz instytucji kultury, który odpowiada wartości mienia wydzielonego instytucji i nabytego.

Organizatorami państwowych instytucji kultury są ministrowie: kultury, rolnictwa, obrony narodowej i zdrowia[68].Organizator zapewnia instytucji środki niezbędne do rozpoczęcia i prowadzenia

[66] Ustawa z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Polskiej Akademii Nauk (Dz. U. z 2018 r. poz. 1475 z późn. zm.)

[67] Ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz. U. z 2017 r. poz. 862).

[68] Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 8 grudnia 1998 r. w sprawie wykazu instytucji kultury wpisanych do rejestrów prowadzonych przez ministrów i kierowników urzędów centralnych, nie podlegających prze-

działalności. Instytucja kultury gospodaruje samodzielnie przydzieloną i nabytą częścią mienia oraz prowadzi samodzielną gospodarkę w ramach posiadanych środków. Koszty bieżącej działalności i zobowiązania pokrywa z uzyskiwanych przychodów. Jej przychodami są wpływy z działalności, dotacje z budżetu, oraz środki z innych źródeł.

Ostatnia państwowa instytucja filmowa z dniem 1 stycznia 2013 r. została przekształcona w instytucję kultury.

7.7. Samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej

Samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej były tworzone przez ministra lub centralny organ administracji rządowej albo wojewodę w celu udzielania świadczeń zdrowotnych i promocji zdrowia. Samodzielnymi publicznymi zakładami opieki zdrowotnej są też jednostki organizacyjne publicznej służby krwi[69].

Skarb Państwa reprezentowany przez ministra, centralny organ administracji rządowej albo wojewodę może utworzyć podmiot leczniczy w celu prowadzenia działalności leczniczej w formie spółki kapitałowej, jednostki budżetowej, jednostki wojskowej i samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej[70]. Ponadto, SPZOZ nie mogą zostać przekształcane w jednostki budżetowe.

Skarb Państwa przekazał SPZOZ nieruchomości i inny majątek w nieodpłatne użytkowanie. Zgodnie z ustawą wartość wydzielonej zakładowi części mienia Skarbu Państwa stanowi fundusz założycielski zakładu.

Tab. 7.9. Majątek samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej na 31.12.2017 r.

Organ, który utworzył SPZOZ	**Liczba zakładów**	**Wartość wkładu Skarbu Państwa**	**Fundusze własne**	**Fundusze założycielskie**
		tys. zł		
Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji	**29** (SP ZOZ i Centrum Krwiodawstwa)	278 424	553 256	501 303
Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	6 zakładów rehabilitacji rolników	37 234	47 192	37 680
Minister Obrony Narodowej	**48** (szpitale ogólne, uzdrowiskowe, przychodnie, centrum krwiodawstwa)	362 858	487 215	617 367
Minister Zdrowia	**21** centrów krwiodawstwa	168 298	616 635	176 688
	3 inne spzoz	85 829	151 956	162 735
	Razem **24**	254 127	768 591	339 423
Ogółem 31 XII 2017	**107**	**932 643**	**1 856 254**	**1 495 773**
Ogółem 31 XII 2016	**109**	**922 622**	**1 801 276**	**1 450 113**

Wartość wkładu majątkowego oznacza fundusz założycielski, a w jednostkach wykazujących w bilansach wartość majątku netto niższą od funduszu założycielskiego – sumę funduszy własnych jednostki.
Źródło: PGRP na podstawie bilansów podmiotów

kazaniu jednostkom samorządu terytorialnego ze względu na ogólnonarodowy charakter zadań przez nie wykonywanych (Dz. U. poz. 970).

[69] Ustawa z dnia 22 sierpnia 1997 r. o publicznej służbie krwi (Dz. U. z 2017 r. poz. 1371).

[70] Ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (Dz. U. z 2018 r. poz. 160 z późn. zm.). Rodzajami działalności leczniczej są stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne: szpitalne i inne niż szpitalne oraz ambulatoryjne świadczenia zdrowotne.

Samodzielny publiczny zakład opieki zdrowotnej gospodaruje posiadanym mieniem. Zgodnie z brzmieniem art. 54 ust. 2 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej zbycie aktywów trwałych samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej, oddanie ich w dzierżawę, najem, użytkowanie oraz użyczenie może nastąpić wyłącznie na zasadach określonych przez podmiot tworzący, przy czym, z uwzględnieniem brzmienia art. 54 ust. 3 ww. ustawy, brak jest ustawowego obowiązku uzyskania zgody podmiotu tworzącego na każdą czynność prawną z ww. zakresu.

7.8. Uczelnie publiczne

Uczelnie, pełniąc misję odkrywania i przekazywania prawdy poprzez prowadzenie badań i kształcenie studentów, stanowią integralną część narodowego systemu edukacji i nauki. Uczelnia jest autonomiczna we wszystkich obszarach swojego działania na zasadach określonych w ustawie. W swoich działaniach uczelnie kierują się zasadami wolności nauczania, wolności badań naukowych oraz wolności twórczości artystycznej[71]. Publiczne uczelnie akademickie powoływane są ustawą[72], a publiczne uczelnie zawodowe w drodze rozporządzenia ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego (wojskowe uczelnie zawodowe albo uczelnie zawodowe służb państwowych powoływane są rozporządzeniami odpowiednio Ministra Obrony Narodowej lub Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji wydawanymi w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw szkolnictwa wyższego).

Nadzór nad zgodnością działań uczelni z przepisami prawa i statutem, a także nad prawidłowością wydatkowania środków publicznych sprawuje minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego oraz: Minister Obrony Narodowej - w odniesieniu do uczelni wojskowych; minister właściwy do spraw wewnętrznych - w odniesieniu do uczelni służb państwowych; minister właściwy do spraw kultury - w odniesieniu do uczelni artystycznych; minister właściwy do spraw zdrowia - w odniesieniu do uczelni medycznych; minister właściwy do spraw gospodarki morskiej - w odniesieniu do uczelni morskich.

Publiczne uczelnie teologiczne i wydziały teologiczne uczelni publicznych znajdują się także w zakresie określonym przez umowę międzynarodową zawartą ze Stolicą Apostolską oraz ustawy regulujące stosunki między Rzeczpospolitą Polską a innymi kościołami i związkami wyznaniowymi oraz przez statuty tych uczelni, pod nadzorem władz kościołów i związków wyznaniowych.

Wartość mienia uczelni publicznej odzwierciedla fundusz zasadniczy.

[71] Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2017 r. poz. 2183 z późn.zm.).

[72] Przepisy dotyczące państwowych szkół wyższych stosuje się odpowiednio do mienia i finansów Krajowej Szkoły Administracji Publicznej, Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury oraz Centrum Medycznego Kształcenia Podyplomowego.

Tab. 7.10. Majątek uczelni publicznych

Organ nadzorujący	Liczba jednostek	Wartość praw majątkowych Skarbu Państwa	Fundusze własne	Fundusze zasadnicze
		w tys. zł		
Prezes Rady Ministrów	1	30 435	30 802	30 435
Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego	19	1 221 649	1 233 368	1 227 720
Minister Obrony Narodowej	5	2 291 977	2 340 491	2 291 977
Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego	93	26 837 311	876 066 206	26 873 330
Minister Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej	2	167 955	177 795	167 955
Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji	2	130 469	133 539	130 469
Minister Sprawiedliwości	1	123 216	123 216	124 759
Minister Zdrowia	13	7 821 316	7 925 226	7 840 384
Ogółem 31 XII 2017	**136**	**38 624 328**	**888 030 643**	**38 687 029**
Ogółem 31 XII 2016	**136**	**37 403 896**	**38 004 297**	**37 471 313**

Obliczenia PGRP na podstawie bilansów jednostek.

7.9. Parki narodowe

Od 1 stycznia 2012 r. państwowymi osobami prawnymi są parki narodowe imiennie wykazane w ustawie[73]. Park narodowy prowadzi samodzielną gospodarkę finansową, pokrywając z posiadanych środków i uzyskiwanych przychodów wydatki na finansowanie zadań określonych w ustawie, w tym zadań Służby Parku Narodowego, oraz kosztów działalności. Parki narodowe mogą wykonywać działalność gospodarczą na zasadach określonych w przepisach ustawy o swobodzie działalności gospodarczej.

Tab. 7.11. Majątek parków narodowych

L.p.	Nazwa parku narodowego	Fundusz własny 31 XII 2017	Fundusz własny 31 XII 2016
		w tys. zł	
1.	Babiogórski	37 047	35 442
2.	Białowieski	18 559	20 196
3.	Biebrzański	18 788	16 675
4.	Bieszczadzki	1 098 523	1 099 171
5.	Bory Tucholskie	3 326	3 114
6.	Drawieński	7 851	7 412
7.	Gorczański	16 148	16 242
8.	Gór Stołowych	22 119	19 749
9.	Kampinoski	4 601 984	4 626 797

[73] Ustawa z dnia 18 sierpnia 2011 r. o zmianie ustawy o ochronie przyrody oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2011 poz.1337). Z dniem wejścia w życie ustawy mienie ruchome Skarbu Państwa zarządzane przez parki narodowe będące państwowymi jednostkami budżetowymi stało się mieniem parków narodowych będących państwowymi osobami prawnymi. Parki narodowe nabyły z mocy prawa prawo użytkowania wieczystego nieruchomości oddanych dotychczas w trwały zarząd oraz własność położonych na tych nieruchomościach budynków i innych urządzeń oraz lokali.

10.	Karkonoski	13 376	13 098
11.	Magurski	10 524	10 254
12.	Narwiański	7 484	7 371
13.	Ojcowski	13 794	13 385
14.	Pieniński	80 249	79 370
15.	Poleski	92 837	91 831
16.	Roztoczański	636 798	635 677
17.	Słowiński	22 542	20 659
18.	Świętokrzyski	365 806	365 852
19.	Tatrzański	2 210 093	2 208 736
20.	Ujście Warty	14 936	12 282
21.	Wielkopolski	17 114	15 682
22.	Wigierski	25 104	25 254
23.	Woliński	30 839	30 987
	Ogółem	**9 365 841**	**9 275 236**

Źródło: PGRP na podstawie bilansów podmiotów

7.10. Inne państwowe osoby prawne utworzone ustawami szczególnymi

Przedstawiane w tej części państwowe osoby prawne powołano ustawami dla realizacji wyodrębnionych zadań publicznych innych niż gospodarowanie rzeczowymi składnikami mienia Skarbu Państwa, pod wieloma względami zbliżone do zakresu działania administracji rządowej. Korzystają one z mienia, w które zostały wyposażone przez Skarb Państwa, a przychody uzyskują ze środków funduszy celowych[74] tworzonych z wpłat budżetu państwa z obowiązkowych wpłat przedsiębiorstw, innych opłat (np. koncesyjnych) lub kar, pomocy zagranicznej, dotacji budżetowych, bądź uzyskują przychody z prowadzonej działalności. Wartość praw Skarbu Państwa ustalona została na podstawie wartości funduszy własnych.

Agencja Oceny Technologii Medycznych i Taryfikacji[75] jest państwową jednostką organizacyjną posiadającą osobowość prawną, nadzorowaną przez ministra właściwego do spraw zdrowia. Do zadań Agencji należy przede wszystkim ocena świadczeń opieki zdrowotnej.

Środki **Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej** służą finansowaniu ochrony środowiska i gospodarki wodnej w celu realizacji zasady zrównoważonego rozwoju. Przychodami Funduszu są wpływy z tytułu opłat i administracyjnych kar pieniężnych pobieranych na podstawie ustawy *Prawo ochrony środowiska* i innych przepisów ustawowych, opłat produktowych, wpływy z opłat ustalanych na podstawie ustawy *Prawo geologiczne i górnicze*, wpływy z operacji finansowych, a także wpływy z przedsięwzięć organizowanych na rzecz ochrony środowiska i gospodarki wodnej[76].

[74] Aktywa funduszy celowych nie posiadających osobowości prawnej – stanowiących tylko wyodrębniony rachunek bankowy, którym dysponuje organ wskazany w ustawie tworzącej fundusz – zostały w Sprawozdaniu potraktowane jako część majątku jednostek budżetowych.

[75] Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2018 r. poz. 1510 z późn.zm.).

[76] Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2018 r. poz. 799 z późn. zm.).

Polską Organizację Turystyczną utworzono w celu promocji Polski w dziedzinie turystyki i tworzenia warunków współpracy organów władzy publicznej z organizacjami przedsiębiorców działających w tej dziedzinie[77].

Polski Instytut Sztuki Filmowej utworzony w celu wspierania rozwoju kinematografii i realizowania zadań z zakresu polityki państwa w dziedzinie sztuki filmowej[78.] Instytut prowadzi samodzielną gospodarkę w ramach posiadanych środków, kierując się zasadą efektywnego ich wykorzystania, ale nie może wykonywać działalności gospodarczej. Przychodami Instytutu są dotacje podmiotowe z budżetu państwa, wpłaty podmiotów prowadzących kina i dystrybucję nośników z nagranymi na nich filmami oraz nadawców programu telewizyjnego, operatorów platform cyfrowych i telewizji kablowej.

Osobowość prawną mają **jednostki dozoru technicznego** - Urząd Dozoru Technicznego (dalej „UDT") i Transportowy Dozór Techniczny (dalej „TDT").

Do zakresu działania **UDT** należy m.in. nadzór i kontrola przestrzegania przepisów o dozorze technicznym, a także przepisów i zasad z zakresu bezpieczeństwa techniki, dotyczących urządzeń technicznych, wykonywanie dozoru technicznego nad urządzeniami technicznymi. W zakresie określonym ustawą UDT podlega ministrowi właściwemu do spraw gospodarki.

Do zakresu działania **TDT** należy wykonywanie dozoru technicznego nad m.in.:

- urządzeniami technicznymi zainstalowanymi na obszarze kolejowym, w kolejowych pojazdach szynowych oraz na bocznicach kolejowych, osobowymi i towarowymi kolejami liniowymi oraz wyciągami narciarskimi oraz zbiornikami, wykorzystywanymi w ruchu kolejowym, drogowym i w żegludze śródlądowej,

- urządzeniami technicznymi znajdującymi się na statkach morskich i żeglugi śródlądowej, na pontonach, w dokach, na terenie portów i przystani morskich oraz żeglugi śródlądowej, oraz innymi związanymi z żeglugą morską i śródlądową, w szczególności urządzeniami ciśnieniowymi, bezciśnieniowymi zbiornikami (cysternami) i dźwignicami,

- urządzeniami technicznymi w portowych bazach przeładunkowych żeglugi morskiej.

TDT wydaje świadectwa dopuszczenia pojazdów do przewozu niektórych materiałów niebezpiecznych i wydaje decyzje w sprawach wynikających z wykonywania dozoru technicznego.

UDT i TDT prowadzą samodzielną gospodarkę finansową. Przychodami UDT i TDT są przychody z pobieranych opłat i inne przychody. UDT i TDT 30% zysku przeznaczają na wpłatę do budżetu[79].

W zakresie określonym ustawą TDT podlega ministrowi właściwemu do spraw transportu.

Do zakresu działania **Polskiego Centrum Akredytacji**[80] należy w szczególności:

- akredytowanie jednostek oceniających zgodność;
- sprawowanie nadzoru nad akredytowanymi jednostkami oceniającymi zgodność, w zakresie przestrzegania przez nie wymagań akredytacyjnych;
- prowadzenie wykazu akredytowanych jednostek oceniających zgodność;
- prowadzenie działań popularyzujących i promujących zagadnienia akredytacji, w tym organizowanie szkoleń i prowadzenie działalności wydawniczej w zakresie akredytacji;
- współpraca międzynarodowa w zakresie akredytacji, w szczególności w ramach członkostwa w jednostce European co-operation for Accreditation.

---

77 Ustawa z dnia 25 czerwca 1999 r. o Polskiej Organizacji Turystycznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 563).

78 Ustawa z dnia 30 czerwca 2005 r. o kinematografii (Dz. U. z 2018 r. poz. 597).

79 Ustawa z dnia 21 grudnia 2000 r. o dozorze technicznym. (Dz. U. z 2018 r. poz. 1351 z późn.zm.).

80 Ustawa z dnia 13 kwietnia 2016 r. o systemach oceny zgodności i nadzoru rynku (Dz.U. z 2017 r. poz. 1398).

Polskie Centrum Akredytacji prowadzi samodzielną gospodarkę finansową. Przychody czerpie z prowadzonej działalności. Nadzór nad nim sprawuje minister właściwy do spraw gospodarki.

Polska Agencja Żeglugi Powietrznej[81] (dalej „PAŻP") zapewnia w polskiej przestrzeni powietrznej służbę ruchu lotniczego oraz inne służby żeglugi powietrznej: służbę łączności, służbę nawigacji, służbę dozorowania oraz służbę informacji lotniczej. Źródłami przychodów Agencji są w szczególności: przychody z opłat pobieranych w ramach systemu CRCO za świadczone usługi nawigacyjnej trasowej i terminalowej. Zgodnie z obowiązującymi przepisami udziela się dotacji celowej z części budżetu państwa, której dysponentem jest minister właściwy do spraw transportu na sfinansowanie kosztów ponoszonych przez PAŻP związanych z zapewnieniem służb w przypadku lotów ustawowo zwolnionych z opłat nawigacyjnych.

Polska Agencja Antydopingowa[82] jest państwową jednostką organizacyjną posiadającą osobowość prawną powołaną do realizacji przepisów ustawy o zwalczaniu dopingu w sporcie - planowanie i realizacja kontroli antydopingowej. Nadzór nad Agencją sprawuje minister właściwy do spraw kultury fizycznej.

Narodowa Agencja Wymiany Akademickiej[83] jest państwową jednostką organizacyjną posiadającą osobowość prawną powołaną do realizacji zadań z zakresu umiędzynarodowienia szkolnictwa wyższego i nauki. Do podstawowych zadań Agencji należy inicjowanie i realizacja działań wspierających międzynarodową wymianę akademicką oraz proces umiędzynarodowienia polskich uczelni i jednostek naukowych, upowszechnianie informacji o polskim systemie szkolnictwa wyższego i nauki oraz upowszechnianie języka polskiego poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej.

Krajowy Zasób Nieruchomości [84] jest państwową jednostką organizacyjną posiadającą osobowość prawną, której Skarb Państwa powierzył wykonywanie prawa własności i innych praw rzeczowych w stosunku do mienia stanowiącego własność Skarbu Państwa, w tym nieruchomości zarządzanych przez Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe, a także powierzonych Krajowemu Ośrodkowi Wsparcia Rolnictwa, powierzonych Agencji Mienia Wojskowego, i które nie zostały oddane w użytkowanie wieczyste. Krajowy Zasób Nieruchomości wykonuje we własnym imieniu związane z tym prawa i obowiązki w stosunku do osób trzecich, w tym również obowiązki publicznoprawne.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych[85] jest państwową jednostką organizacyjną posiadającą osobowość prawną powołaną do realizacji przepisów o ubezpieczeniach społecznych – ustalania obowiązku ubezpieczeń i uprawnień do świadczeń z ubezpieczeń, wymierzania i pobierania składek oraz dysponowania środkami finansowymi funduszy ubezpieczeń społecznych Podstawowym źródłem przychodów ZUS są odpisy z funduszy i zwrot kosztów poboru składek.

Narodowy Fundusz Zdrowia jest państwową jednostką organizacyjną posiadającą osobowość prawną**.** Fundusz działając w imieniu własnym na rzecz ubezpieczonych oraz osób uprawnionych do świadczeń zdrowotnych przeprowadza konkursy ofert, rokowania i zawiera umowy o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej, a także monitoruje ich realizację i rozliczanie. Fundusz zarządza środkami finansowymi które stanowią przede wszystkim należne składki na ubezpieczenie zdrowotne[86].

---

[81] Ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r. o Polskiej Agencji Żeglugi Powietrznej (Dz.U. z 2017 r. poz. 1967).
[82] Ustawa z dnia 21 kwietnia 2017 r. o zwalczaniu dopingu w sporcie (Dz.U. z 2017 r. poz.1051).
[83] Ustawa z dnia 7 lipca 2017 r. o Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej (Dz.U. z 2017 r. poz.1530).
[84] Ustawa z dnia 20 lipca 2017 roku o Krajowym Zasobie Nieruchomości (Dz.U. z 2017 r. poz. 1529).
[85] Ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1778).
[86] Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2018 r. poz. 1510 z późn. zm.).

Rzecznik Finansowy reprezentuje interesy klientów podmiotów rynku finansowego. Przy Rzeczniku Finansowym prowadzone są pozasądowe postępowania w sprawie rozwiązywania sporów między klientami podmiotów rynku finansowego a tymi podmiotami. Swoje zadania wykonuje przy pomocy Biura Rzecznika Finansowego. Rzecznika Finansowego, powołuje Prezes Rady Ministrów na wniosek ministra właściwego do spraw instytucji finansowych. Koszty działalności Rzecznika i jego Biura ponoszą zakłady ubezpieczeń, powszechne towarzystwa emerytalne, banki, krajowe instytucje płatnicze oraz krajowe instytucje pieniądza elektronicznego, biura usług płatniczych, spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe, towarzystwa funduszy inwestycyjnych oraz inne podmioty rynku finansowego wskazane w ustawie[87].

Bezpośrednio na mocy odpowiednich powołujących je ustaw działają także:

- Narodowy Instytut Fryderyka Chopina[88],
- Międzynarodowy Instytut Biologii Molekularnej i Komórkowej w Warszawie[89].

Ich majątek ujęto odpowiednio w częściach o instytucjach kultury i PAN.

Tab. 7.12. Majątek agencji, fundacji, funduszy i innych państwowych osób prawnych utworzonych ustawami szczególnymi

L.p.	Nazwa	Fundusze własne w tys. zł	
		31 XII 2017	31 XII 2016
1.	Agencja Oceny Technologii Medycznych i Taryfikacji	82 013	22 911
2.	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	12 915 003	11 885 963
3.	Ośrodek Studiów Wschodnich im. Marka Karpia[90]	300	219
4.	Centrum Badania Opinii Społecznej[91]	1 430	1 472
5.	Polski Instytut Sztuki Filmowej	17 578	16 916
6.	Polska Organizacja Turystyczna	2 157	1 323
7.	Polskie Centrum Akredytacji	19 292	18 514
8.	Urząd Dozoru Technicznego	609 014	528 978
9.	Transportowy Dozór Techniczny	184 527	178 876
10.	Polska Agencja Żeglugi Powietrznej	906 560	804 935
11.	Polski Klub Wyścigów Konnych[92]	7 440	7 055
12.	Centrum Polsko-Rosyjskiego Dialogu i Porozumienia[93]	205	152
13.	Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie	14 264	13 823
14.	16 wojewódzkich ośrodków doradztwa rolniczego	81 680	83 659
15.	Polski Instytut Spraw Międzynarodowych[94]	523	537

[87] Ustawa z dnia 5 sierpnia 2015 r. o rozpatrywaniu reklamacji przez podmioty rynku finansowego i o Rzeczniku Finansowym (Dz. U. z 2017 r. poz. 2270 z późn. zm.).

[88] Ustawa z dnia 3 lutego 2001 r. o ochronie dziedzictwa Fryderyka Chopina (Dz. U. poz. 168).

[89] Ustawa z dnia 26 czerwca 1997 r. o Międzynarodowym Instytucie Biologii Molekularnej i Komórkowej w Warszawie (Dz. U. poz. 674).

[90] Ustawa z dnia 15 lipca 2011 r. o Ośrodku Studiów Wschodnich im. Marka Karpia (Dz. U. z 2011 poz.1029**)**, który ma status państwowej osoby prawnej.

[91] Ustawa z dnia 20 lutego 1997 r. o fundacji - Centrum Badania Opinii Społecznej (Dz. U. poz.163).

[92] Ustawa z dnia 18 stycznia 2001 r. o wyścigach konnych (Dz. U. z 2017 r. poz. 194).

[93] Ustawa z dnia 25 marca 2011 r. o Centrum Polsko – Rosyjskiego Dialogu i Porozumienia (Dz. U. z 2016 r. poz. 494).

[94] Ustawa z dnia 20 grudnia 1996 r. o Polskim Instytucie Spraw Międzynarodowych (Dz. U. z 2015 r. poz. 1386).

16.	Rzecznik Finansowy	318	318
17.	Zakład Ubezpieczeń Społecznych	1 480 878	1 649 267
18.	Narodowy Fundusz Zdrowia	2 964 983	3 021 137
19.	Polska Agencja Antydopingowa	81	-
20.	Narodowa Agencja Wymiany Akademickiej	-62	-
21.	Krajowy Zasób Nieruchomości	568	-

Źródło: PGRP na podstawie bilansów podmiotów.

7.11. Fundusze ubezpieczeń społecznych

Organizację, zasady działania i finansowania **funduszy ubezpieczeń społecznych**[95]. określa ustawa z dnia 13 października 1998 roku *o systemie ubezpieczeń społecznych*[96]. Nadzór nad zgodnością działań z obowiązującymi przepisami sprawuje minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego.

Ubezpieczenie społeczne rolników[97] realizuje Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego z funduszy[98] zarządzanych przez Prezesa KRUS.

Wypłacalność świadczeń z ubezpieczeń społecznych gwarantowana jest przez państwo. W celu zrównoważenia wpływów i wydatków fundusze korzystają z dotacji budżetu państwa.

W 2017 roku przychody funduszy związanych z ubezpieczeniami społecznymi wyniosły 281 897 936 tys. zł, w tym dotacja z budżetu państwa 58 071 967 tys. zł. Natomiast łączne koszty wyniosły 238 938 003 tys. zł.

Tab. 7.13. Fundusze ubezpieczeń społecznych

L.p.	Nazwa	Fundusze własne w tys. zł	
		31 XII 2017	31 XII 2016
1.	Fundusz Ubezpieczeń Społecznych (fundusz emerytalny, rentowy, chorobowy i wypadkowy razem)	- 2 190 720	- 45 321 162
2.	Fundusz Rezerwy Demograficznej	25 047 681	21 788 894
3.	Fundusz Emerytur Pomostowych	23 755	26 363
4.	Fundusze zarządzane przez Prezesa KRUS (fundusz emerytalno-rentowy, prewencji i rehabilitacji oraz administracyjny razem)	407 824	577 275

[95] Fundusz Ubezpieczeń Społecznych - realizuje zadania z zakresu ubezpieczeń społecznych. Fundusz jest podzielony na pięć odrębnych funduszy: emerytalny, rentowy, chorobowy i wypadkowy oraz fundusze rezerwowe dla ubezpieczeń rentowych oraz chorobowego i ubezpieczenia wypadkowego. Głównym źródłem przychodów FUS są składki na ubezpieczenia społeczne, a kosztami - świadczenia z ubezpieczenia. Uzupełnieniem dochodów Funduszu jest dotacja z budżetu państwa;
Fundusz Rezerwy Demograficznej - gromadzi środki na uzupełnienie niedoboru funduszu emerytalnego wynikającego z przyczyn demograficznych. Od 1 stycznia 2009 r. Skarb Państwa jest zobowiązany do przekazywania Funduszowi 40 % przychodów ze sprzedaży majątku pomniejszonych o kwoty obowiązkowych odpisów na fundusz reprywatyzacyjny. Pozyskane z prywatyzacji środki mają być lokowane w papiery skarbowe, a o innych inwestycjach będą decydować wspólnie ministrowie finansów i pracy; Fundusz Emerytur Pomostowych - finansuje emerytury pomostowe.

[96] Ustawa z dnia13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1778 z późn.zm.).

[97] Ustawa z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2017 r. poz. 2336).

[98] Fundusz Emerytalno-Rentowy, Fundusz Prewencji i Rehabilitacji, Fundusz Administracyjny.

8. AKCJE I UDZIAŁY SKARBU PAŃSTWA

8.1. Podmioty wykonujące prawa z akcji i udziałów Skarbu Państwa

Do dnia 31 grudnia 2016 roku w świetle ustawy *o zasadach wykonywania uprawnień przysługujących Skarbowi Państwa*[99], organem uprawnionym do wykonywania praw z akcji i udziałów był minister właściwy do spraw Skarbu Państwa.

Posiadanie akcji i udziałów oraz wykonywanie praw Skarbu Państwa przez innych ministrów wynikało z przepisów szczególnych dotyczących określonych sektorów lub zakresów działalności (m.in. górnictwa węgla kamiennego, przemysłowego potencjału obronnego, transportu kolejowego, świadczenia usług pocztowych, ubezpieczenia eksportowego, specjalnych stref ekonomicznych, zarządzania obiektami budowlanymi powstałymi w wyniku realizacji przedsięwzięć Euro 2012) oraz ustawy o działach administracji rządowej oraz niektórych innych ustaw[100].

Z dniem 1 stycznia 2017 r. na mocy *ustawy o zasadach zarządzania majątkiem państwowym*[101] oraz *ustawy Przepisy wprowadzające ustawę o zasadach zarządzania mieniem państwowym*[102] Ministerstwo Skarbu Państwa zostało postawione w stan likwidacji. Na podstawie stosownego rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 3 stycznia 2017 r. [103] uprawnienia właścicielskie w stosunku do spółek nadzorowanych dotychczas przez MSP przejęli członkowie Rady Ministrów, pełnomocnicy Rządu lub państwowe osoby prawne. Prezes Rady Ministrów koordynował politykę właścicielską państwa i dążył do zapewnienia jednolitego sposobu wykonywania praw z akcji należących do Skarbu Państwa, w przypadku ich przekazania innym podmiotom.

Wyodrębniona została grupa spółek o istotnym znaczeniu dla gospodarki państwa, która podlegała szczególnemu nadzorowi Prezesa Rady Ministrów, który m.in. zatwierdzał instrukcje dotyczące sposobu wykonywania prawa głosu na Walnym Zgromadzeniu lub Zgromadzeniu Wspólników tych spółek. Prezes Rady Ministrów w Rozporządzeniu z dnia 13 stycznia 2017 r. określił wykaz spółek o istotnym znaczeniu dla gospodarki państwa (Dz. U. z 2017 r., poz. 95). Obejmował on 30 spółek, w tym spółki, których akcje były notowane na giełdzie a także m.in. Polską Grupę Zbrojeniową oraz Polski Holding Obronny. Akcje i udziały należące do Skarbu Państwa w ww. spółkach co do zasady podlegają zakazowi zbycia. Nie mogą być także przedmiotem darowizny na rzecz jednostki samorządu terytorialnego lub związku jednostek samorządu terytorialnego.

[99] Ustawa z dnia 8 sierpnia 1996 r. o zasadach wykonywania uprawnień przysługujących Skarbowi Państwa (Dz. U. z 2016 r. poz. 154 z późn.zm.).

[100] Ustawa z dnia 16 listopada 2016 r. o zamianie ustawy o działach administracji rządowej oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2016 r. poz. 1954).

[101] Ustawa z dnia 16 grudnia 2016 r. o zasadach zarządzania majątkiem państwowym (Dz. U. z 2018 r. poz. 1182 z późn.zm.).

[102] Ustawa z dnia 16 grudnia 2016 r. Przepisy wprowadzające ustawę o zasadach zarządzania mieniem państwowym (Dz. U. z 2016 r. poz. 2260 z późn.zm.).

[103] Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 3 stycznia 2017 r. w sprawie wykazu spółek, w których prawa z akcji Skarbu Państwa wykonują inni niż Prezes Rady Ministrów członkowie Rady Ministrów, pełnomocnicy Rządu lub państwowe osoby prawne (Dz.U. z 2017 r. poz. 10).

Tab. 8.1. Spółki kapitałowe z udziałem Skarbu Państwa

Reprezentacja Skarbu Państwa	Spółki prowadzące działalność		Spółki w likwidacji	Spółki nieprowadzące działalności	Spółki w upadłości	Ogółem
	jednoosobowe	z częściowym udziałem SP				
Minister Energii	19	23				42
Minister Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej	6	12	3		4	25
Minister Infrastruktury i Budownictwa	15	19	3		7	44
Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego	23					23
Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego	1					1
Minister Obrony Narodowej	3	19			1	23
Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi		21				21
Minister Rozwoju i Finansów	25	96	27	21	43	212
Minister Sportu i Turystyki	3		1			4
Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji	1					1
Minister Zdrowia	1					1
Prezes Rady Ministrów		2				2
Pełnomocnik Rządu do spraw Strategicznej Infrastruktury Energetycznej	3					3
Polska Organizacja Turystyczna			1			1
Dyrektor Generalny Lasów Państwowych	1	8	1			10
Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa	42					42
Agencja Mienia Wojskowego	7	1	1			9
Ogółem 31 XII 2017	**150**	**201**	**37**	**21**	**55**	**464***
Ogółem 31 XII 2016	**159**	**213**	**46**	**18**	**62**	**498***

** W dwóch spółkach Skarb Państwa był reprezentowany przez dwa organy.*
Źródło: Dane organów nadzorujących.

Informacje o akcjach i udziałach Skarbu Państwa wykorzystane w niniejszym *Sprawozdaniu* pochodzą z ewidencji zbiorczej Prokuratorii Generalnej RP oraz od innych jednostek organizacyjnych zajmujących się nadzorem właścicielskim. Z tych źródeł PGRP otrzymywała zestawienia podstawowych danych o spółkach i ich bilanse. Prowadzenie przez te jednostki szczegółowej ewidencji akcji i udziałów regulują przepisy ogólne i wewnętrzne związane z gospodarką finansową i rachunkowością jednostek.

8.2. Akcje i udziały Skarbu Państwa

Spółki z udziałem Skarb Państwa podzielono na trzy główne grupy: spółki jednoosobowe, spółki z częściowym udziałem Skarbu Państwa – niepubliczne oraz spółki publiczne, których akcje znajdowały się w obrocie giełdowym.

Tab. 8.2. Akcje i udziały Skarbu Państwa

Typ spółki	Liczba spółek		Wartość nominalna akcji lub udziałów w tys. zł	
	2016	2017	31 XII 2016	31 XII 2017
I. Jednoosobowe Spółki Skarbu Państwa	190	181	40 007 757	38 721 186
-prowadzące działalność	159	150	39 806 437	38 550 156
- w likwidacji, w upadłości z likwidacją majątku lub nie prowadzące działalności	31	31	201 320	171 030
II. Spółki z częściowym udziałem Skarbu Państwa	308	283	41 342 857	42 596 204
- niepubliczne – prowadzące działalność	191	180	17 862 582	19 132 268
- niepubliczne - w likwidacji, upadłości z likwidacją majątku lub nie prowadzące działalności	95	82	1 261 676	1 228 128
- publiczne	22	21	22 218 599	22 235 808
OGÓŁEM (I+II)	**498**	**464**	**81 350 614**	**81 317 390**

Źródło: Dane PGRP, organów nadzorujących.

8.2.1. Jednoosobowe spółki Skarbu Państwa

Skarb Państwa reprezentowany przez 15 podmiotów 31 grudnia 2017 r. posiadał akcje i udziały w 181 jednoosobowych spółkach Skarbu Państwa.

W ciągu 2017 r. liczba jednoosobowych spółek Skarbu Państwa zmalała. Dotyczyło to zwłaszcza podmiotów prowadzących działalność statutową (dalej określanych także jako „czynne" lub „aktywne"), których na koniec roku było 150.

Głównym czynnikiem mającym wpływ na zmniejszenie liczby jednoosobowych spółek Skarbu Państwa było wykreślenie z rejestru przedsiębiorstw spółek po zakończeniu likwidacji, upadłości lub wniesienie akcji lub udziałów do innych podmiotów.

Wartość majątku netto jednoosobowych spółek Skarbu Państwa (dalej „JSSP") na koniec 2017 r. wynosiła 58.399.820 tys. zł[104]. Za wartość majątku JSSP, w którym kapitał własny był wielkością ujemną przyjęto 0.

8.2.2. Spółki z częściowym udziałem Skarbu Państwa

Skarb Państwa reprezentowany przez 9 podmiotów 31 grudnia 2017 r. posiadał – obok innych akcjonariuszy lub udziałowców - pakiety akcji lub udziałów w 283 spółkach, z których 201 prowadziło wówczas działalność gospodarczą.

Udział Skarbu Państwa w tych spółkach wynikał w głównej mierze z prywatyzacji pośredniej, gdy w posiadaniu Skarbu Państwa pozostały akcje (udziały):

- celowo zatrzymane przez Skarb Państwa w celu realizacji polityki właścicielskiej lub przeznaczone do zbycia po realizacji umownych zobowiązań inwestorów;
- przeznaczone dla uprawnionych pracowników rolników i rybaków i pozostałe po niepełnym wykorzystaniu tej rezerwy.

[104] *Jednostkowe dane o kapitałach jednoosobowych spółek Skarbu Państwa ujęto w załączniku do Rozdziału 8.*

W roku 2017 liczba spółek z częściowym udziałem Skarbu Państwa po raz kolejny zmalała. Głównym czynnikiem zmniejszającym liczbę takich spółek było wykreślenie z rejestru przedsiębiorstw spółek po zakończeniu likwidacji lub upadłości. Innymi czynnikami było zakończenie prywatyzacji spółek - w drodze sprzedaży akcji lub udziałów inwestorom[105] i poprzez rozdysponowanie wszystkich akcji posiadanych przez Skarb Państwa między uprawnionych pracowników i rolników.

Tab. 8.3. Akcje i udziały, z których prawa wykonywały organy reprezentujące Skarb Państwa

Organ reprezentujący Skarb Państwa	Liczba spółek w nadzorze	Wartość nominalna w tys. zł
Minister Energii	42	24 963 337
Minister Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej	25	1 047 756
Minister Infrastruktury i Budownictwa	44	22 602 948
Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego	23	380 441
Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego	1	101 154
Minister Obrony Narodowej	23	4 461 962
Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi	21	1 133 482
Minister Rozwoju i Finansów	212	9 511 911
Minister Sportu i Turystyki	4	42 585
Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji	1	130 650
Minister Zdrowia	1	36 800
Prezes Rady Ministrów	2	29 522
Pełnomocnik Rządu do spraw Strategicznej Infrastruktury Energetycznej	3	14 613 441
Polska Organizacja Turystyczna	1	31 139
Dyrektor Generalny Lasów Państwowych	10	50 954
Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa	42	807 180
Agencja Mienia Wojskowego	9	1 372 128
Ogółem	**464**	**81 317 390**

Źródło: Bilanse spółek, dane organów nadzorujących.

[105] Warunki zbywania pakietów często są przesądzone w statutach lub umowach spółek. Zbywanie akcji lub udziałów może być dopuszczalne tylko na rzecz akcjonariuszy oraz wspólników, po z góry określonej cenie - może nie być możliwości ich zbycia na rzecz innych podmiotów i po aktualnej wartości rynkowej. Statuty lub umowy mogą również zakazywać zbywania pakietu przed określonym terminem lub spełnieniem określonych warunków. Procesy kończące prywatyzację mogą się przedłużać z powodu trwających postępowań sądowych bądź układowych oraz zobowiązań inwestorów wynikających z umów z inwestorami.

8.2.3. Akcje Skarbu Państwa w spółkach publicznych

Tab. 8.4. Akcje Skarbu Państwa w spółkach publicznych

Wielkość udziałów Skarbu Państwa	Organ reprezentujący Skarb Państwa									
	Minister Energii		Minister Infrastruktury i Budownictwa		Minister Rozwoju i Finansów		Prezes Rady Ministrów		Lasy Państwowe	
	liczba spółek	wartość rynkowa tys. zł	liczba spółek	wartość rynkowa tys. zł	liczba spółek	wartość rynkowa tys. zł	liczba spółek	wartość rynkowa tys. zł	liczba spółek	wartość rynkowa tys. zł
do 5%	1	4 236			3	2			1	232
ponad 5% do 25%					1	78 345			1	35 342
ponad 25% do 50%	3	21 155 365			3	19 271 023	1	12 446 361		
ponad 50%	6	56 258 839	1	453 913						
Ogółem 31 XII 2017	**10**	**77 418 440**	**1**	**453 913**	**7**	**19 349 370**	**1**	**12 446 361**	**2**	**35 574**
Ogółem 31 XII 2016	8	57 952 363	0	0	1	10 353 240	0	0	3	115 949

Źródło: Dane PGRP, dane organów nadzorujących.

8.3. Wartość akcji i udziałów Skarbu Państwa

Wartość akcji i udziałów Skarbu Państwa w spółkach zasadniczo ustalono na podstawie wartości majątku netto spółki wykazanej w bilansie i udziału Skarbu Państwa. Odmiennie wyceniono:

- akcje będące w obrocie na rynku regulowanym - według kursu giełdowego z dnia ostatniego notowania w roku 2017;
- akcje i udziały spółek z bardzo małym udziałem Skarbu Państwa, które nie złożyły bilansu w organie nadzorującym – ich wartość pominięto;
- akcje spółek, w których kapitały własne są wielkością ujemną, jeżeli nie zostały zbyte lub wycenione - przypisano im wartość zero.

Tab. 8.5. Majątek jednoosobowych spółek Skarbu Państwa

Organ reprezentujący Skarb Państwa	Liczba spółek w nadzorze	Wartość majątku netto spółek w tys. zł
Minister Energii	19	5 921 196
Minister Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej	8	489 990
Minister Infrastruktury i Budownictwa	22	13 932 868
Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego	23	843 332
Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego	1	37 650
Minister Obrony Narodowej	3	515 142
Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi	0	0
Minister Rozwoju i Finansów	46	7 495 635
Minister Sportu i Turystyki	4	59 473
Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji	1	869 199
Minister Zdrowia	1	159 659
Prezes Rady Ministrów	0	0
Pełnomocnik Rządu do spraw Strategicznej Infrastruktury Energetycznej	3	24 854 731
Polska Organizacja Turystyczna	0	0
Dyrektor Generalny Lasów Państwowych	1	608
Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa	42	1 946 795
Agencja Mienia Wojskowego	7	1 273 541
Ogółem	**181**	**58 399 820**

Źródło: Obliczenia PGRP na podstawie bilansów spółek lub informacji od organów nadzorujących.

Tab. 8.6. Akcje i udziały w spółkach niepublicznych z częściowym udziałem Skarbu Państwa

Organ reprezentujący Skarb Państwa	Liczba spółek w nadzorze	Wartość majątku netto akcji/udziałów Skarbu Państwa w tys. zł
Minister Energii	13	330 127
Minister Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej	17	2 956 738
Minister Infrastruktury i Budownictwa	21	7 775 498
Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego	0	0
Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego	0	0
Minister Obrony Narodowej	20	4 029 290
Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi	21	2 399 476
Minister Rozwoju i Finansów	159	5 553 766
Minister Sportu i Turystyki	0	0
Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji	0	0
Minister Zdrowia	0	0
Prezes Rady Ministrów	1	0,14
Pełnomocnik Rządu do spraw Strategicznej Infrastruktury Energetycznej	0	0
Polska Organizacja Turystyczna	1	10
Dyrektor Generalny Lasów Państwowych	7	3 854
Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa	0	0
Agencja Mienia Wojskowego	2	67 151
Ogółem	**262**	**23 115 909**

Źródło: Obliczenia PGRP na podstawie bilansów spółek lub informacji od organów nadzorujących.

9. INNE PAŃSTWOWE OSOBY PRAWNE

Do sektora finansów publicznych nie należą państwowe osoby prawne będące przedsiębiorstwami, instytutami badawczymi, bankami.

Ich mienie jest w całości mieniem państwowym. Z mocy ustaw szczególnych, Skarb Państwa ma określone uprawnienia majątkowe, które ograniczają ich prawo własności. Państwu przysługuje prawo do nadzoru nad gospodarką danej jednostki oraz prawo jej zlikwidowania i przejęcia - na warunkach określonych w ustawach - mienia jednostki.

W niniejszym *Sprawozdaniu*, zgodnie z par. 21 rozporządzenia w sprawie szczegółowych zasad ewidencjonowania majątku Skarbu Państwa[106], za wartość praw majątkowych Skarbu Państwa przyjęto wartość wkładu założycielskiego. Wartość ta z reguły równa się funduszowi podstawowemu[107], ale w jednostkach których majątek netto jest mniejszy od funduszu podstawowego, za aktualną wartość praw majątkowych uznano wielkość funduszu własnego.

9.1. Przedsiębiorstwa państwowe

Tab. 9.1. Liczba przedsiębiorstw państwowych w ostatnich latach

Rok	Ogółem	Prowadzące działalność	W likwidacji	W upadłości
2017	**33**	**18**	**6**	**9**
2016	37	19	8	10
2015	41	19	9	13
2014	52	20	17	15
2013	58	21	20	17
2012	68	23	20	25
2011	83	28	21	34
2010	122	45	30	47

Źródło: Informacje przekazane przez właściwe ministerstwa i urzędy wojewódzkie.

Status przedsiębiorstwa państwowego w końcu 2017 r. zachowały jeszcze:

- podmioty o specyficznym charakterze ze względu na dotyczące je przepisy i szczególne zadania: PP Porty Lotnicze (nadzorowane przez Ministra Infrastruktury i Budownictwa); Polska Żegluga Morska (nadzorowana przez Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej), Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej (nadzorowane przez Ministra Środowiska) oraz Państwowe Przedsiębiorstwo Użyteczności Publicznej Zakład Unieszkodliwiania Odpadów Promieniotwórczych (nadzorowane przez Ministra Energii)[108].
- przywięzienne zakłady pracy w nadzorze założycielskim Ministra Sprawiedliwości (Centralnego Zarządu Służby Więziennej)[109].

[106] Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 20 września 2017 r. w sprawie sposobu ewidencjonowania mienia Skarbu Państwa (Dz. U. z 2017 r. poz. 1804) wyłącza z ewidencji majątek Narodowego Banku Polskiego.

[107] Dla jednostek wykazujących w bilansie obok funduszu podstawowego fundusz z aktualizacji wyceny uwzględniono sumę obu tych funduszy.

[108] Na podstawie ustawy z dnia 13 maja 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo atomowe oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2011 r. poz. 766).

[109] Ustawa z dnia 28 sierpnia 1997 r. o zatrudnianiu osób pozbawionych wolności (Dz. U. z 2017 r. poz. 2151).

Tab. 9.2. Przedsiębiorstwa państwowe według organów założycielskich

Organ nadzorujący	Prowadzące działalność		w likwidacji	w upadłości	Razem
	31 XII 2016	31 XII 2017	31 XII 2017		
Minister Energii	1	1			1
Minister Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej	1	1			1
Minister Infrastruktury i Budownictwa	1	1			1
Minister Skarbu Państwa	2				
Minister Sprawiedliwości	12	12		1	13
Minister Środowiska		1			1
Wojewoda Kujawsko-Pomorski				1	1
Wojewoda Lubelski				1	1
Wojewoda Małopolski	2	2	1		3
Wojewoda Mazowiecki			1	2	3
Wojewoda Opolski			1		1
Wojewoda Pomorski				1	1
Wojewoda Śląski			2	1	3
Wojewoda Świętokrzyski				1	1
Wojewoda Wielkopolski			1	1	2
Ogółem	**19**	**18**	**6**	**9**	**33**

Źródło: Informacje przekazane przez właściwe ministerstwa i urzędy wojewódzkie.

9.1.1. Wartość majątku przedsiębiorstw państwowych

Wartość majątku przedsiębiorstwa odzwierciedlają: fundusz założycielski, fundusz przedsiębiorstwa, fundusz z aktualizacji wyceny[110]. Fundusz założycielski przedsiębiorstwa odzwierciedla wartość wydzielonej przedsiębiorstwu części mienia państwowego. Wartości praw majątkowych Skarbu Państwa odpowiada suma funduszy własnych.

[110] Ustawa z dnia 31 stycznia 1989 r. o gospodarce finansowej przedsiębiorstw państwowych (Dz. U. z 2017 r. poz. 2069).

Tab. 9.3. Majątek przedsiębiorstw państwowych w tys. zł

Organ nadzorujący	Suma funduszy własnych 31 XII 2016	Suma funduszy założycielskich 31 XII 2017	Suma funduszy własnych 31 XII 2017
Minister Energii	32 796	32 999	33 885
Minister Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej	14 434	7 443	7 400
Minister Infrastruktury i Budownictwa	2 162 000	386 188	2 434 321
Minister Skarbu Państwa	292 083		
Minister Sprawiedliwości	134 557	24 867	145 908
Minister Środowiska		144	22 823
Wojewoda Małopolski	1 548	790	1 338
Razem	**2 637 418**	**452 431**	**2 645 675**

Tylko przedsiębiorstwa „czynne".
Źródło: Obliczenia PGRP na podstawie danych urzędów i bilansów przedsiębiorstw.

Za wartość majątku przedsiębiorstwa, w którym suma funduszy własnych jest wielkością ujemną (zobowiązania przewyższają wartość aktywów) przyjęto 0, bowiem Skarb Państwa nie ponosi odpowiedzialności za zobowiązania przedsiębiorstw państwowych.

9.2. Instytuty badawcze

Instytutem badawczym jest państwowa jednostka organizacyjna, wyodrębniona pod względem prawnym, organizacyjnym i ekonomiczno-finansowym, która prowadzi badania naukowe i prace rozwojowe ukierunkowane na ich wdrożenie i zastosowanie w praktyce. Instytut posiada osobowość prawną.

Instytut tworzy, w drodze rozporządzenia, Rada Ministrów, na wniosek ministra właściwego ze względu na planowaną działalność instytutu, złożony po zasięgnięciu opinii ministra właściwego do spraw nauki.

Przy tworzeniu instytutu Minister nadzorujący wyposaża go w środki niezbędne do prowadzenia działalności. Równowartość majątku według stanu na dzień rozpoczęcia działalności odzwierciedla fundusz statutowy.

Na podstawie art. 19 ust. 4 ustawy o instytutach badawczych zysk brutto instytutu z działalności określonej w art. 2 ust. 1-3 oraz zysk netto z działalności określonej w art. 2 ust. 4 przeznacza się na działalność podstawową instytutu określoną w art. 2 ust. 1 poprzez zwiększenie funduszu rezerwowego, funduszu badań własnych, funduszu nagród oraz zakładowego funduszu świadczeń socjalnych[111].

[111] Ustawa z dnia 30 kwietnia 2010 r. o instytutach badawczych (Dz. U. z 2018 r. poz. 736 z późn.zm.).

Tab. 9.4. Majątek instytutów badawczych

Organ nadzorujący	Liczba jednostek	Wartość praw majątkowych	Fundusze własne	Fundusz statutowy *
		w tys. zł		
Minister Cyfryzacji	4	105 165	304 966	109 660
Minister Edukacji Narodowej	1	2 074	2 806	2 074
Minister Energii	12	348 876	472 751	353 673
Minister Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej	3	122 603	139 473	136 145
Minister Infrastruktury i Budownictwa	7	230 175	248 851	231 957
Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego	4	2 626	2 715	3 042
Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego	1	1 467	2 117	1 467
Minister Obrony Narodowej	9	628 612	2 366 964	634 853
Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej ***	3	36 443	41 082	36 443
Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi	10	705 784	785 681	707 417
Minister Rozwoju i Finansów	36	907 909	1 149 684	920 503
Minister Sportu i Turystyki	1	5 908	6 027	5 908
Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji	3	38 796	42 217	38 047
Minister Spraw Zagranicznych**	1	0	0	1
Minister Środowiska	5	160 907	177 800	166 342
Minister Zdrowia	16	58 665	113 483	659 921
Prezes Rady Ministrów	1	3 859	3 878	3 859
Ogółem 31 XII 2017	**117**	**3 359 869**	**5 860 495**	**4 013 312**
Ogółem 31 XII 2016	**116**	**3 488 133**	**4 340 901**	**4 204 386**

Wartość praw majątkowych (Skarbu Państwa) oznacza fundusz statutowy, a w jednostkach wykazujących w bilansach wartość majątku netto niższą od funduszu statutowego – sumę funduszy własnych jednostki.

** „Fundusz statutowy" rozumiany jako suma funduszu podstawowego i funduszu z aktualizacji wyceny.*

*** Bez PISM będącego państwową osobą prawną sektora finansów publicznych.*

**** Dane w zakresie majątku instytutów nadzorowanych przez Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej zawierają dane zlikwidowanego z dniem 31 grudnia 2017 r. Instytutu Rozwoju Służb Społecznych: fundusz własny – 7.201 tys. zł, fundusz statutowy – 4.519 tys. zł, fundusz z aktualizacji wyceny – 231 tys. zł.*

Źródło: Obliczenia PGRP na podstawie bilansów jednostek lub informacji od organów nadzorujących.

9.3. Bank Gospodarstwa Krajowego

Do zadań Banku Gospodarstwa Krajowego należy wspieranie rządowych programów społeczno – gospodarczych oraz programów samorządności lokalnej i rozwoju regionalnego, realizowanych ze środków publicznych[112]. Zadania te realizowane są poprzez zarządzanie funduszami utworzonymi, powierzonymi lub przekazanymi na podstawie ustaw i poprzez obsługę programów rządowych.

Na koniec 2017 r. BGK dysponował funduszem własnym o **wartości 20 047 mln zł**.

[112] Ustawa z dnia 14 marca 2003 r. o Banku Gospodarstwa Krajowego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1543). Bank prowadzi również działalność własną na zasadach komercyjnych.

10. INNE SKŁADNIKI MIENIA SKARBU PAŃSTWA

10.1. Należności z tytułu zbycia i odpłatnego korzystania z mienia Skarbu Państwa

Mienie przedsiębiorstwa państwowego oddane do odpłatnego korzystania spółce z udziałem pracowników (tzw. leasing pracowniczy) pozostaje własnością Skarbu Państwa do chwili całkowitej spłaty lub wcześniejszego przeniesienia własności. Wartość takiego mienia oceniana jest według kwoty pozostałej do spłaty.

Do powstania należności Skarbu Państwa dochodzi również w wyniku rozłożenia na raty zapłaty za przedsiębiorstwa, akcje lub udziały.

Właściwe wywiązywanie się inwestorów z zobowiązań umownych dotyczących ratalnej płatności ceny sprzedaży czy też zapłaty za korzystanie z mienia przedsiębiorstwa jest zabezpieczone odpowiednimi klauzulami gwarancyjnymi lub poręczeniami.

Tab. 10.1. Należności z tytułu umów zbycia i odpłatnego korzystania z mienia Skarbu Państwa

Przedmiot umowy	Stan na koniec roku			
	liczba umów		należności w tys. zł	
	2017	2016	2017	2016
Odpłatne korzystanie z mienia Skarbu Państwa	94	101	284 224	292 292
Sprzedaż przedsiębiorstw	45	46	132 794	148 394
Wniesienie do spółki	5	5	12 230	11 933
Sprzedaż majątku	2	3	604	687
Sprzedaż akcji i udziałów	92	76	982 229	970 565
Ogółem	**238**	**231**	**1 412 081**	**1 423 871**

Źródło: Dane własne MPiT.

W roku 2017 liczba niezakończonych rozliczeń wzrosła w wyniku niewywiązywania się inwestorów z postanowień umów. Natomiast spadek stanu należności w 2017 roku w stosunku do roku poprzedniego wynika głównie z umorzenia należności przypadającej Skarbowi Państwa od osób prawnych, które zostały wykreślone z właściwych rejestrów przy jednoczesnym braku majątku, z którego można by egzekwować należności, a odpowiedzialność z tytułu należności nie przeszła z mocy prawa na osoby trzecie.

Tab. 10.2. Struktura należności z tytułu umów zbycia mienia Skarbu Państwa

Przedmiot umowy	Tytuł należności (w tys. zł)			
	raty kapitałowe	oprocentowanie rat i odsetki	kary umowne, odsetki i zastępstwo procesowe	pozostałe
Odpłatne korzystanie z mienia Skarbu Państwa	55 226	116 256	49 006	63 736
Sprzedaż przedsiębiorstw	10 727	45 980	61 106	14 981
Wniesienie do spółki	0	0	12 230	0
Sprzedaż majątku	243	333	0	28
Sprzedaż akcji i udziałów	72 519	80 975	809 018	19 717
Ogółem	**138 715**	**243 544**	**931 360**	**98 462**

Źródło: Dane własne MPiT.

10.2. Należności w ewidencji Ministra Rozwoju i Finansów

Minister Rozwoju i Finansów ewidencjonuje należności podatkowe, niepodatkowe, a także inne – powstałe z tytułu pożyczek, kredytów i gwarancji udzielonych ze środków budżetu państwa.

Tab. 10.3. Należności Skarbu Państwa będące w ewidencji Ministra Rozwoju i Finansów w układzie prezentowanym w Sprawozdaniu z wykonania budżetu państwa

Wyszczególnienie	Stan na:	
	31 XII 2017	31 XII 2016
	w mln zł	
Razem	**143 854,0**	**163 718,6**
1. Należności podatkowe i niepodatkowe pozostałe do zapłaty	124 796,7	104 372,3
1) Należności podatkowe, w tym:	102 424,7	85 167,3
1.1) Podatki pośrednie	90 269,0	73 846,1
1.2) Podatek dochodowy od osób prawnych	4 824,7	4 238,0
1.3) Podatek dochodowy od osób fizycznych	7 325,5	7 076,5
1.4) Podatki zniesione	5,5	6,8
2) Należności niepodatkowe, w tym:	22 372,0	18 867,7
2.1) Wpłaty z zysku od przedsiębiorstw państwowych oraz spółek SP	4,6	5,0
2.2) Cło	318,8	286,4
2.3) Pozostałe dochody	22 048,7	18 576,3
2. Należności z tytułu przejściowego wykupienia odsetek od kredytów mieszkaniowych	3 800,5	4 012,5
3. Należności z tytułu pożyczek udzielonych ze środków budżetu państwa:	8 621,9	47 573,4
1) Pożyczka dla Funduszu Ubezpieczeń Społecznych	7 174,1	46 326,0
2) Pożyczki na prefinansowanie dla jednostek sektora finansów publicznych	193,0	57,3
3) Pożyczki dla publicznych zakładów opieki zdrowotnej i jednostek badawczo-rozwojowych	7,0	7,7
4) Pożyczki udzielane sędziom i prokuratorom na zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych	304,6	295,5
5) Pożyczka dla KUKE	447,8	335,8
6) Pożyczki udzielone jednostkom samorządu terytorialnego	495,4	551,1
4.Należności bieżące i zaległe z tytułu udzielonych kredytów zagranicznych	5 828,4	6 956,4
5. Należności z tytułu gwarancji i poręczeń Skarbu Państwa, w tym:	396,2	381,1
1) z tytułu poręczeń i gwarancji krajowych	385,1	370,6
2) z tytułu gwarancji zagranicznych	11,1	10,8
6. Należności z tytułu udostępnienia środków z kredytów zagranicznych podmiotom krajowym	0,0	5,1
7. Inne należności	410,2	417,8

Źródło: informacja ze Sprawozdania z wykonania budżetu państwa w 2017 r.

10.3. Udziały w międzynarodowych instytucjach finansowych

Tab. 10.4. Udziały Rzeczypospolitej Polskiej w międzynarodowych organizacjach finansowych

Lp.	Organizacja	Waluta	Udziały opłacone
1.	Międzynarodowy Bank Odbudowy i Rozwoju	USD	124 124 367,38*
2.	Międzynarodowe Stowarzyszenie Rozwoju **	USD	42 006 738,00
		SDR	4 798 040,00
3.	Wielostronna Agencja Gwarancji Inwestycyjnych	USD	826 648,00
4.	Międzynarodowa Korporacja Finansowa	USD	7 605 000,00
5.	Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju	EUR	80 130 000,00
6.	Bank Rozwoju Rady Europy	EUR	16 224 000,00
7.	Europejski Bank Inwestycyjny	EUR	878 537 557,32
8.	Azjatycki Bank Inwestycji Infrastrukturalnych	USD	99 840 000,00
9.	Międzynarodowy Bank Współpracy Gospodarczej	EUR	24 016 053,00

Polska jest także członkiem Międzynarodowego Funduszu Walutowego. Na podstawie art. 5.1a Ustawy o Narodowym Banku Polskim wydatki związane z członkostwem Rzeczypospolitej Polskiej w MFW pokrywa ze środków własnych NBP. Wpłaty do MFW wykazywane są w księgach i bilansie NBP.

** w tym kwota 71 636 018,56 USD została zapłacona w PLN.*

*** zobowiązania wobec MSR w ramach uzupełnień funduszy tej instytucji obejmują, zarówno udziały jak i darowizny. Tabela dotyczy tylko udziałów.*

Ponadto Polska wykazuje należność z tytułu udziału w Międzynarodowym Banku Inwestycyjnym w wysokości 29 150 599,17 EUR (należność niepotwierdzona, wynikająca z wpłaty na kapitał statutowy Banku wniesionej przez RP na mocy Porozumienia o utworzeniu Międzynarodowego Banku Inwestycyjnego).

2. W zakresie należności SP z tytułu kredytów zagranicznych udzielonych w walutach niewymienialnych: udzielone kredyty zagraniczne w walutach niewymienialnych: Kuba - 2 241 045,87 XTR.

3. W zakresie sald na rachunkach likwidacyjnych: należność od Kuby 62 613 315,86 XTR.

4. W zakresie należności SP z tytułu kredytów zagranicznych udzielonych w walutach wymienialnych: należność od Sudanu w kwocie 101 076 924,37 USD oraz należność od Mozambiku w kwocie 26 130 195,25 USD.

5. W zakresie rachunku specjalnego otwartego w Narodowym Banku Polskim do obsługi kredytów z Międzynarodowego Banku Odbudowy i Rozwoju ich stan wynosił odpowiednio:

- Rachunek nr 67 1010 1023 6018 6115 1697 8000 - „Projekt Ochrony Przeciwpowodziowej Dorzecza Rzeki Odry" – 4 136 226,65 EUR,
- Rachunek nr 74 1010 1010 6018 6115 1697 8001 - „Projekt Ochrony Przeciwpowodziowej Dorzecza Odry i Wisły" – 28 449 025,07 EUR.

11. OBCIĄŻENIA PUBLICZNOPRAWNE I ZOBOWIĄZANIA SKARBU PAŃSTWA

11.1. Zasoby majątkowe służące realizacji zadań publicznych państwa

Część zasobów majątkowych Skarbu Państwa służy realizacji zadań z zakresu sprawowania władzy publicznej.

Taką rolę według stanu prawnego na 31 grudnia 2016 roku pełnią:

1) majątek rzeczowy i środki finansowe państwowych jednostek sektora finansów publicznych;
2) zasoby majątku podmiotów o zadaniach niegospodarczych utworzonych ustawami (m.in. Lasów Państwowych, agencji i funduszy i innych, o których była mowa w rozdziałach 6 i 7), a również niektórych przedsiębiorców – przedsiębiorstw, banków i spółek, na które ustawy nakładają szczególne obowiązki o charakterze publicznym;
3) prawa udziałowe w spółkach wykorzystywane w polityce rządu i właściwych ministrów dla realizacji celów publicznych dzięki zachowaniu przez Skarb Państwa pozycji właściciela decydującego o przekształceniach własnościowych albo dzięki posiadaniu szczególnych praw korporacyjnych pozwalających wywierać wpływ na kluczowe decyzje spółki;
4) zasoby (rezerwy w akcjach i udziałach) przeznaczone na zaspokojenie roszczeń z tytułu poręczeń i gwarancji Skarbu Państwa oraz na nieodpłatne udostępnienie uprawnionym;
5) określone części przychodów z prywatyzacji lub zbywania składników majątku przeznaczone na finansowanie zadań ustawowych.

11.2. Zadania publiczne podmiotów gospodarczych

11.2.1. Zadania realizowane na podstawie ustaw

Przepisy ustawowe ustanawiając zadania publiczne określają nazwę, formę prawną i przedmiot działalności podmiotu powołanego do realizacji zadań. Niekiedy ustawy określają minimalny udział Skarbu Państwa w kapitale zakładowym i dopuszczalny udział innych akcjonariuszy. Podmioty te z reguły mogą prowadzić inną zarobkową działalność gospodarczą, jeżeli nie pozostaje ona w sprzeczności z zadaniami określonymi w ustawie.

Takie szczególne zadania wykonują:

- Zarządy portów o podstawowym znaczeniu dla gospodarki narodowej (Gdańsk, Gdynia, Szczecin i Świnoujście) - spółki akcyjne, w których Skarb Państwa ma co najmniej po 51% akcji i sumy głosów – utworzone przez ustawę o portach i przystaniach morskich w celu zarządzania gruntami i infrastrukturą portową[113];

[113] Ustawa z dnia 20 grudnia 1996 r. o portach i przystaniach morskich (Dz. U. z 2017 r. poz. 1933). Akcjonariuszami spółek zarządzających portami o podstawowym znaczeniu dla gospodarki narodowej są: Skarb Państwa jako akcjonariusz większościowy oraz odpowiednie gminy miast, na terenie których są zlokalizowane ww. porty. Ponadto, w każdej ze spółek niewielki procent akcji jest w posiadaniu innych akcjonariuszy. Przekształcenia własnościowe tych spółek były realizowane zgodnie z ustawą o portach i przystaniach morskich i polegały na udostępnianiu akcji uprawnionym pracownikom oraz sprzedaży akcji spółek świadczących usługi portowe. Na podstawie ustawy z 16 listopada 2016 r. o zmianie ustawy o działach administracji rządowej oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1954) kwestie dotyczące gospodarowania mieniem Skarbu Państwa w odniesieniu do przedsiębiorstw państwowych i spółek z udziałem Skarbu Państwa funkcjonujących w obszarze gospodarki morskiej, w tym wykonywania praw majątkowych i osobistych przysługujących Skarbowi Państwa, komercjalizacji i prywatyzacji, jak również ochrony interesów Skarbu Państwa weszły w katalog zagadnień objętych działem administracji rządowej „gospodarka morska". Tym samym nastąpiło przejęcie uprawnień Ministra Skarbu Państwa w zakresie praw z akcji podmiotów zarządzających portami morskimi przez ministra właściwego do spraw gospodarki morskiej. Portami morskimi

- Polska Agencja Informacji i Inwestycji Zagranicznych S.A. - jednoosobowa spółka akcyjna Skarbu Państwa, która organizuje oraz inspiruje przedsięwzięcia zwiększające zainteresowanie podmiotów zagranicznych inwestowaniem kapitału w Polsce;

- Telewizja Polska S.A., Polskie Radio S.A. i regionalne rozgłośnie radia publicznego – wykonujące zadania jednostek publicznej radiofonii i telewizji i realizujące misję publiczną, które mogą działać wyłącznie w formie jednoosobowych spółek Skarbu Państwa[114];

- Polskie Linie Kolejowe S.A., zarządzające liniami kolejowymi oraz pozostałą infrastrukturą kolejową określoną w przepisach o transporcie kolejowym;

- Korporacja Ubezpieczeń Kredytów Eksportowych S.A., która prowadzi działalność w zakresie ubezpieczeń eksportowych gwarantowanych przez Skarb Państwa[115];

- Polski Rejestr Statków S.A. – działający na rzecz bezpieczeństwa statków i ochrony środowiska morskiego, prowadzący rejestr statków[116];

- Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych S.A., do którego należy prowadzenie depozytu papierów wartościowych, prowadzenie rozliczeń i rozrachunku transakcji w papierach wartościowych, prowadzenie systemu zabezpieczania płynności rozliczeń oraz wykonywanie czynności w zakresie prowadzenia systemu rejestracji, rozliczeń i rozrachunku instrumentów finansowych niebędących papierami wartościowymi[117];

- Poczta Polska S.A., w której ustawowo Skarb Państwa jest jedynym akcjonariuszem, a przedmiotem działalności gospodarczej spółki jest m.in. prowadzenie działalności polegającej na świadczeniu usług pocztowych, w tym usług o charakterze powszechnym[118];

- PP Porty Lotnicze, przedsiębiorstwo państwowe, prowadzące działalność w zakresie rozwoju i eksploatacji portów lotniczych w Polsce służących do obsługi krajowego i międzynarodowego ruchu lotniczego[119];

- Agencja Rozwoju Przemysłu S.A. wykonująca zadania ustalone m.in. w ustawach o restrukturyzacji finansowej przedsiębiorstw i banków, specjalnych strefach ekonomicznych, wspieraniu restrukturyzacji przemysłowego potencjału obronnego, różnych przepisach o udzielaniu pomocy na ratowanie i na restrukturyzację przedsiębiorców. Przedmiotem działalności spółki jest m.in.:

- wspieranie procesów restrukturyzacji przedsiębiorców, między innymi w ramach pomocy finansowej, szkoleniowej i organizacyjnej; prowadzenie prac w zakresie wykorzystania środków finansowych pochodzących ze źródeł zagranicznych,
- doradztwo w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej i zarządzania, pełnienie funkcji inwestora w odniesieniu do restrukturyzujących się przedsiębiorców, zarządzanie mieniem i

---

niemającymi podstawowego znaczenia dla gospodarki narodowej zarządzają spółki powołane przez właściwe gminy.

114 Ustawa z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji (Dz. U. z 2017 r. poz. 1414 z późn.zm.).

115 Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. o gwarantowanych przez Skarb Państwa ubezpieczeniach eksportowych (Dz. U. z 2018 r. poz. 1378). Korporacja prowadzi rozliczenia finansowe związane z prowadzeniem ubezpieczeń eksportowych gwarantowanych przez Skarb Państwa na wyodrębnionym rachunku bankowym pod nazwą „Interes Narodowy".

116 Ustawa z dnia 26 października 2000 r. o Polskim Rejestrze Statków (Dz. U. z 2017 r. poz. 2036).

117 Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi (Dz. U. z 2017 r. poz. 1768).

118 Ustawa z dnia 5 września 2008 r. o komercjalizacji państwowego przedsiębiorstwa użyteczności publicznej „Poczta Polska" (Dz. U. z 2017 r. poz. 2164).

119 Ustawa z dnia 15 września 2017 r. o przedsiębiorstwie państwowym „Porty Lotnicze" (Dz. U. z 2017 r. poz. 1902).

udziałami Skarbu Państwa i innych państwowych osób prawnych na zlecenie; wykonywanie na zlecenie praw z akcji i udziałów w spółkach kapitałowych; udział w tworzeniu przez organy państwowe oraz samorządowe rozwiązań prawnych i instytucjonalnych dla dalszej transformacji gospodarki, organizowanie specjalnych stref ekonomicznych, centrów innowacji, parków przemysłowych i technologicznych,

- realizacja zadań restrukturyzacyjnych określonych przez rządowe programy strategiczne;

- Bank Gospodarstwa Krajowego, będący bankiem państwowym działającym na podstawie szczególnej ustawy[120], do którego należy wspieranie rządowych programów społeczno–gospodarczych oraz programów samorządności lokalnej i rozwoju regionalnego, realizowanych ze środków publicznych. Bank wykonuje również inne zadania powierzone lub przekazane wynikające z ustaw i umów zawieranych z ministrami[121]. Bank specjalizuje się w obsłudze sektora publicznego i jednostek samorządu terytorialnego, krajowego i zagranicznego długu publicznego, finansowaniu dużych projektów inwestycyjnych (np. drogowych, jest akcjonariuszem **Polskiego Funduszu Rozwoju S.A.**), budownictwa mieszkaniowego, działalności poręczeniowo-gwarancyjnej, wspierania eksportu (w tym także jako akcjonariusz KUKE S.A.);

- Polska Agencja Prasowa S.A. - publiczna agencja prasowa, zobowiązana między innymi do upowszechniania stanowiska naczelnych organów państwa[122];

- Totalizator Sportowy Sp. z o.o. wykonujący monopol państwa w zakresie gier liczbowych[123];

- podmioty zarządzające specjalnymi strefami ekonomicznymi – spółki, w stosunku do których Skarb Państwa albo samorząd województwa posiada większość głosów, które mogą być oddane na walnym zgromadzeniu lub zgromadzeniu wspólników[124];

- Aplikacje Krytyczne Sp. z o.o. – jednoosobowa spółka Skarbu Państwa, powołana do realizacji projektów, których celem jest zapewnienie organom administracji podatkowej, Służby Celnej i kontroli skarbowej, systemów teleinformatycznych wspierających ich działania[125].

- spółki utworzone w celu przygotowania i wykonania przedsięwzięć Euro 2012[126].

---

120 Ustawa z dnia 14 marca 2003 r. o Banku Gospodarstwa Krajowego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1543).

121 BGK obsługuje m.in. Krajowy Fundusz Drogowy, Fundusz Kredytu Technologicznego, Fundusz Pożyczek i Kredytów Studenckich, rachunek rezerw poręczeniowych, windykację należności Skarbu Państwa z tytułu umów poręczeń i gwarancji. BGK prowadzi obsługę bankową rachunków państwowych funduszy celowych, agencji wykonawczych, państwowych osób prawnych utworzonych na podstawie odrębnych ustaw w celu wykonywania zadań publicznych (z wyłączeniem przedsiębiorstw, instytutów badawczych, banków i spółek), zgodnie z art. 196 ust. 5 ustawy o finansach publicznych. BGK od 1 maja 2011 r. dokonuje na zlecenie Ministra Finansów wszelkich czynności prawnych i faktycznych związanych z przyjmowaniem wolnych środków - agencji wykonawczych, Narodowego Funduszu Zdrowia, innych państwowych osób prawnych utworzonych na podstawie odrębnych ustaw w celu wykonywania zadań publicznych (z wyłączeniem przedsiębiorstw, instytutów badawczych, banków i spółek) oraz państwowych funduszy celowych - w depozyt lub zarządzanie oraz ich zwrotem, co jest przejawem tzw. konsolidacji środków publicznych.

122 Ustawa z dnia 31 lipca 1997 r. o Polskiej Agencji Prasowej (Dz. U. z 2017 r. poz. 643).

123 Ustawa z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych (Dz. U. z 2018 r. poz. 165).

124 Ustawa z dnia 20 października 1994 r. o specjalnych strefach ekonomicznych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1010).

125 Ustawa z dnia 29 kwietnia 2016 r. o szczególnych zasadach wykonywania niektórych zadań z zakresu informatyzacji działalności organów Krajowej Administracji Skarbowej (Dz. U. z 2017 r. poz. 2192)

126 Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o przygotowaniu finałowego turnieju Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej UEFA EURO 2012 (Dz. U. z 2017 r. poz. 1372).

11.2.2. Bezpieczeństwo energetyczne w polityce właścicielskiej

Sektor elektroenergetyczny

W 2017 roku obowiązującymi dokumentami strategicznymi, dotyczącymi bezpieczeństwa elektroenergetycznego państwa były „Polityka energetyczna Polski do 2030 roku" z 2009 r., „Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko – perspektywa do 2020 roku", a także przyjęty w 2014 roku „Program polskiej energetyki jądrowej".

Aktualnie opracowywane są szczegółowe zadania polityki energetycznej – PEP w perspektywie dłuższej niż 2030 r. Kluczowym elementem mogącym wpłynąć na ostateczny kształt PEP są efekty prac nad nowymi regulacjami Unii Europejskiej w ramach pakietu „Czysta energia dla wszystkich Europejczyków" – tzw. pakietu zimowego. Większość dokumentów pakietu jest aktualnie negocjowana w ramach trilogów.

Ponadto istotne znaczenie miały także ustalenia związane z kształtem rynku mocy, którego kształt w sposób znaczący wpłynie na bilans energetyczny. Prace nad ustawą zostały zakończone, a rozstrzygnięte kwestie są implementowane do powstającego projektu polityki.

W ramach obowiązku nałożonego na państwa członkowskie Unii Europejskiej[127] Ministerstwo Energii prowadzi prace nad przygotowaniem *Krajowego planu na rzecz energii i klimatu*, będącego częścią systemu zarządzania *unią energetyczną*. Dokument będzie przedstawiał działania Polski podejmowane na rzecz realizacji 5 wymiarów *unii energetycznej*. *Krajowy plan* ze względu na zakres i zawartość będzie spójny z polityką energetyczną, ale ww. dokumenty będą mieć odmienny charakter.

Sektor gazowniczy i paliwowo-naftowy

Strategicznym dokumentem rządowym poświęconym bezpieczeństwu energetycznemu kraju, z zakresu sektora gazowniczego i paliwowo-naftowego jest Uchwała Rady Ministrów NR 182/ 2017 z dnia 28 listopada 2017 r. w sprawie przyjęcia Polityki Rządu RP dla infrastruktury logistycznej w sektorze naftowym. Główny cel to określenie działań zmierzających do poprawy bezpieczeństwa paliwowego RP. Narzędziami realizacji *Polityki* są działania legislacyjne, działania podejmowane w ramach wykonywania praw z udziałów lub akcji należących do Skarbu Państwa oraz działania względem organów nadzorowanych i podległych.

1/ Ocena ryzyka związanego z dostarczeniem gazu ziemnego do Polski

Dokument opracowany w 2016 r. na podstawie art. 9 rozporządzenia *Parlamentu Europejskiego i Rady UE Nr 994/2010 z 20 października 2010 r. w sprawie środków zapewniających bezpieczeństwo dostaw gazu ziemnego i uchylenia dyrektywy Rady 2004/67/WE.* Dokument ten m.in. identyfikuje główne zagrożenia dla polskiego systemu gazowego. Dokument został przygotowany wspólnie z operatorem systemu przesyłowego. Ze względu na fakt, że dokument zawiera dane wrażliwe stanowiące tajemnice spółki OGP Gaz-System S.A. nie jest on publikowany. Na podstawie Oceny ryzyka został przygotowany Plan działań zapobiegawczych oraz Plan na wypadek sytuacji nadzwyczajnej.

2/ Plan na wypadek sytuacji nadzwyczajnej

Na podstawie art. 4 ust. 1 lit. b) Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady UE Nr 994/2010 z 20 października 2010 r. w sprawie środków zapewniających bezpieczeństwo dostaw gazu

[127] Opracowanie ww. dokumentu wynika z projektu rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie zarządzania unią energetyczną, zmieniające dyrektywę 94/22/WE, dyrektywę 98/70/WE, dyrektywę 2009/31/WE, rozporządzenie (WE) nr 663/2009, rozporządzenie (WE) nr 715/2009, dyrektywę 2009/73/WE, dyrektywę Rady 2009/119/WE, dyrektywę 2010/31/UE, dyrektywę 2012/27/UE, dyrektywę 2013/30/UE i dyrektywę Rady (UE) 2015/652 oraz uchylające rozporządzenie (UE) nr 525/2013.

ziemnego i uchylenia dyrektywy Rady 2004/67/WE opracowany został Plan na wypadek sytuacji nadzwyczajnej. Celem dokumentu jest przedstawienie środków oraz procedur postępowania, w tym schematów obiegu informacji oraz działań podejmowanych w celu przeciwdziałania, ograniczenia lub usunięcia skutków zakłóceń w dostawach gazu ziemnego wysokometanowego, jak również środków i procedur mających na celu zapobieganie zakłóceniom w dostawach gazu w poszczególnych stanach kryzysowych: w stanie wczesnego ostrzeżenia, w stanie alarmowym oraz w stanie nadzwyczajnym.
3/ Plan Działań Zapobiegawczych

Na podstawie art. 4 ust. 1 lit. a) Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 994/2010 z dnia 20 października 2010 r. w sprawie środków zapewniających bezpieczeństwo dostaw gazu ziemnego i uchylenia dyrektywy Rady 2004/67/WE opracowany został Plan Działań Zapobiegawczych. Dokument zawiera propozycje działań, których realizacja przyczyni się do poprawy bezpieczeństwa energetycznego Polski w sektorze gazu ziemnego. Wskazane w niniejszym dokumencie działania zapobiegawcze są spójne z zaleceniami Międzynarodowej Agencji Energetycznej. Ich realizacja pozwoli również na dostosowanie polskiego rynku gazu ziemnego do przepisów wynikających z III pakietu energetycznego i zaleceń zawartych w raporcie krajowym do Komunikatu Komisji Europejskiej w sprawie rynku wewnętrznego energii z dnia 15 listopada 2012 r. Plan Działań Zapobiegawczych był przedmiotem konsultacji z sąsiednimi Państwami Członkowskimi UE.

Sektor górnictwa węgla kamiennego i brunatnego

W styczniu 2018 r. Rada Ministrów przyjęła *Program dla sektora Górnictwa węgla kamiennego w Polsce,* a w maju 2018 r. został przyjęty *Program dla sektora Górnictwa węgla brunatnego w Polsce*. Programy przewidziane są do realizacji na lata 2018 – 2030.

Celem głównym *Programu dla sektora górnictwa węgla kamiennego w Polsce,* jak również dla *Programu dla sektora Górnictwa węgla brunatnego w Polsce,* jest tworzenie warunków sprzyjających budowie rentownego, efektywnego i nowoczesnego sektora górnictwa węgla kamiennego i brunatnego, opartego na kooperacji, wiedzy i innowacjach, który działając w przyjaznym oraz przewidywalnym otoczeniu programowo – prawnym, pozwala na efektywne wykorzystanie kapitału zasobowego, społecznego i gospodarczego dla zapewnienia wysokiej niezależności energetycznej Polski oraz wspierania konkurencyjności gospodarki narodowej. Oczekiwane rezultaty realizacji *Programu dla sektora Górnictwa węgla kamiennego w Polsce* to:

- zaspokojenie krajowego zapotrzebowania na węgiel kamienny i zagwarantowania niezbędnych dostaw węgla kamiennego na rynek krajowy,
- poprawę warunków pracy górników w podziemnych wyrobiskach oraz zmniejszenie liczby wypadków przy pracy,
- wsparcie konkurencyjności krajowego rynku energetycznego, ciepła i rynku koksowego, a poprzez to konkurencyjności gospodarki narodowej, poprzez dostęp do surowców po racjonalnych i konkurencyjnych kosztach,
- nośnika energii akceptowalnego z punktu widzenia ochrony środowiska oraz ochrony rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
- wsparcie procesów przechodzenia polskiej gospodarki do gospodarki niskoemisyjnej poprzez poprawę, jakości produkowanych surowców i rozwój produkcji kwalifikowanych paliw niskoemisyjnych.

Natomiast oczekiwane rezultaty realizacji *Programu dla sektora Górnictwa węgla brunatnego w Polsce* to:

- zaspokojenie krajowego zapotrzebowania na węgiel brunatny,

- zapewnienie stabilnej pozycji węgla brunatnego w krajowym miksie energetycznym,
- udostepnienie nowych złóż węgla brunatnego, a tym samym możliwość skutecznego wypełnienia luki powstałej po wyeksploatowaniu aktualnie pracujących kompleksów energetycznych opartych na tym surowcu,
- zapewnienie miejsc pracy,
- wprowadzenie ulepszeń związanych z dostosowaniem dokumentów planistycznych.

11.2.3. Szczególne zasady prywatyzacji i restrukturyzacji spółek

Polskie Koleje Państwowe S.A., restrukturyzowane są zgodnie z ustawą *o komercjalizacji, restrukturyzacji przedsiębiorstwa państwowego Polskie Koleje Państwowe*[128].

Spółka pełni dominującą rolę w Grupie PKP, którą tworzą spółki zarządzające infrastrukturą kolejową, spółki przewozowe i inne spółki świadczące usługi na rzecz spółek grupy. Do jej podstawowych zadań należą:

- realizacja procesów restrukturyzacji,
- zagospodarowanie zbędnego majątku,
- zarządzanie płynnością finansową spółek Grupy PKP,
- koordynacja przedsięwzięć związanych z rozwojem spółek Grupy PKP,
- przygotowanie projektów prywatyzacyjnych dla spółek Grupy.

Należące do Skarbu Państwa i państwowych osób prawnych akcje lub udziały spółek, o których mowa w art. 14 i 19 ustawy o PKP, mogą być zbywane przez ministra właściwego ds. transportu lub PKP S.A. na podstawie pełnomocnictwa udzielonego przez tego ministra. Zbyciu nie podlegają akcje spółki PKP PLK S.A. Jedynie akcje PKP PLK S.A., będące własnością spółki PKP S.A., mogą być zbyte wyłącznie na rzecz Skarbu Państwa. Przychody PKP ze sprzedaży akcji i udziałów przeznaczane są zgodnie z art. 20d ust. 2 ustawy o PKP.

W ramach restrukturyzacji majątku PKP S.A. i PKP PLK S.A. planuje się wnoszenie do spółek zależnych wkładów niepieniężnych, na które składają się nieruchomości gruntowe wraz z posadowionymi budynkami i budowlami. W przypadku PKP S.A. nie planuje się żadnych decyzji prywatyzacyjnych dotyczących spółek wchodzących w skład Grupy Kapitałowej. Ponadto PKP S.A zaangażowała się w rządowy Program Mieszkanie Plus, w postaci wskazywania swych nieruchomości, które mogą być zagospodarowane pod budownictwo wielorodzinne. Nieruchomości te mogą być, zgodnie z ustawą z dnia 20 lipca 2017 r. o Krajowym Zasobie Nieruchomości, zbywane w trybie bezprzetargowym wg ceny rynkowej na rzecz Skarbu Państwa w celu włączenia do Krajowego Zasobu Nieruchomości.

Akcje **Krajowej Spółki Cukrowej S.A. z siedzibą w Toruniu** (dalej „KSC") nie podlegające nieodpłatnemu udostępnieniu dla uprawnionych pracowników i plantatorów mogły zostać zbyte przez Skarbu Państwa wyłącznie plantatorom buraków cukrowych związanych umowami kontraktacji z KSC oraz pracownikom spółki[129].

---

[128] Ustawa z dnia 8 września 2000 r. o komercjalizacji, restrukturyzacji i prywatyzacji przedsiębiorstwa państwowego „Polskie Koleje Państwowe" (Dz. U. z 2017 r. poz. 680, z późn. zm.).
Polskie Koleje Państwowe S.A., utworzyły spółki, wnosząc do nich składniki materialne wyodrębnione z przedsiębiorstwa. Akcje i udziały spółek utworzonych przez PKP S.A.– z wyjątkiem spółki PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. – mogą być zbywane. Nie podlega sprzedaży mienie wchodzące w skład linii kolejowych o znaczeniu państwowym, będące własnością PKP S.A., PLK S.A. lub Skarbu Państwa.

[129] Ustawa z dnia 20 listopada 1996 r. o zmianie ustawy o regulacji rynku cukru i przekształceniach własnościowych w przemyśle cukrowniczym (Dz.U. poz. 724).

11.3. Zasób na zaspokojenie roszczeń z tytułu poręczeń i gwarancji Skarbu Państwa

Na mocy art. 25 ustawy *o poręczeniach i gwarancjach udzielanych przez Skarb Państwa oraz niektóre osoby prawne*[130], został utworzony zasób majątkowy Skarbu Państwa jako alternatywne, obok budżetu państwa, źródło spłaty poręczonych i gwarantowanych przez Skarb Państwa kredytów[131]. Na zasób składają się akcje i udziały uzyskane w wyniku dochodzenia przez ministra finansów, w imieniu Skarbu Państwa, wierzytelności z tytułu udzielonych poręczeń i gwarancji oraz akcje i udziały w spółkach stanowiące własność Skarbu Państwa wyodrębnione przez Radę Ministrów do 17 lipca 2009 r.

Na koniec 2017 roku na zasobie majątkowym Skarbu Państwa przeznaczonym na zaspokojenie roszczeń z tytułu poręczeń i gwarancji udzielonych przez Skarb Państwa znajdowały się następujące akcje i udziały:

Tab. 11.1. Zasób majątkowy na zaspokojenie roszczeń z tytułu poręczeń i gwarancji Skarbu Państwa

Nazwa podmiotu	**Akcje udziały stanowiące rezerwę na poręczenia i gwarancje**
1. Centrum Techniki Okrętowej S.A. z siedzibą w Gdańsku	1 240 000
2.Chłodnia Szczecińska Sp. z o.o. z siedzibą w Szczecinie	7 440
3.Jastrzębska Spółka Węglowa S.A. z siedzibą w Jastrzębiu Zdroju	930 786
4.Lubinex Sp. z o.o. z siedzibą w Lubinie	16 168
5.Polskie Pracownie Konserwacji Zabytków S.A. z siedzibą w Warszawie	321 843
6.Pomorskie Hurtowe Centrum Rolno-Spożywcze S.A. z siedzibą w Gdańsku	53 070
7.Przemysłowy Instytut Maszyn Budowlanych Sp .z o.o. z siedzibą w Kobyłce	100 800
8.Warszawski Rolno-Spożywczy Rynek Hurtowy S.A. w Broniszach	6 171
9.Warszawskie Zakłady Sprzętu Ortopedycznego S.A. z siedzibą w Warszawie	627 900
10. WELUX S.A. z siedzibą w Katowicach	110 106
11.Zakłady Przemysłu Wełnianego 9 MAJA S.A. z siedzibą w Łodzi	40 586
12.Zespół Elektrowni Wodnych Niedzica S.A. z siedzibą w Niedzicy	230 785

Źródło: Dokument pt. „Informacja o poręczeniach i gwarancjach udzielonych w 2017 roku przez Skarb Państwa, niektóre osoby prawne oraz Bank Gospodarstwa Krajowego", przygotowany przez Ministerstwo Finansów

Na dzień 31 grudnia 2017 r. Minister Finansów nie dysponował środkami zgromadzonymi na ww. rachunku i stan rachunku wyniósł 0 zł. W związku z brakiem konieczności wydatkowania środków z wykorzystaniem tego rachunku na cele związane z obsługą gwarancji i poręczeń, zostały one przekazane w pełnej wysokości, tj. 1 156 673 286 zł na finansowanie potrzeb pożyczkowych budżetu państwa oraz zarządzanie długiem Skarbu Państwa, będących skutkiem nowelizacji ustawy o poręczeniach i gwarancjach.

Tab. 11.2. Potencjalne zobowiązania Skarbu Państwa z tytułu gwarancji i poręczeń

[130] Ustawa z dnia 8 maja 1997 r. o poręczeniach i gwarancjach udzielanych przez Skarb Państwa oraz niektóre osoby prawne (Dz. U. z 2017 r. poz. 2022).

[131] O należnościach Skarbu Państwa z tytułu poręczeń lub gwarancji spłaty kredytów zob. w części 10.3.

Tytuł	31.12.2014	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2017
	w mln zł			
Poręczenia i gwarancje krajowe	31 990,7	31 418,3	28 978,2	26 301,2
Gwarancje zagraniczne	78 840,8	81 783,9	95 535,4	90 577,3
Łącznie	**110 831,5**	**113 202,2**	**124 513,6**	**116 878,5**

(Łączna kwota ewentualnych wypłat z budżetu w przypadku, gdyby kredytobiorcy nie wywiązali się ze spłaty poręczonych lub gwarantowanych kredytów).
Źródło: Dokument pt. „Informacja o poręczeniach i gwarancjach udzielonych w 2017 roku przez Skarb Państwa, niektóre osoby prawne oraz Bank Gospodarstwa Krajowego", przygotowany przez Ministerstwo Finansów

Na podstawie odrębnych przepisów szczególnych Skarb Państwa był gwarantem i poręczycielem zobowiązań PKP S.A. Na zabezpieczenie ewentualnych wierzytelności, zgodnie z art. 32 ust. *15 ustawy z dnia 8 września 2000 r. o komercjalizacji, restrukturyzacji i prywatyzacji przedsiębiorstwa państwowego „Polskie Koleje Państwowe"*, PKP SA przewłaszczyła na rzecz Skarbu Państwa, reprezentowanego przez Ministra Finansów, akcje lub udziały w spółkach zależnych[132].

W związku z rozwiązaniem z dniem 20 listopada 2017 roku Umów przewłaszczenia akcji lub udziałów spółek zależnych od PKP S.A. na zabezpieczenie, Skarb Państwa reprezentowany przez ministra właściwego ds. finansów, przeniósł na spółkę PKP S.A. prawo własności akcji/udziałów, które były przedmiotem umów przewłaszczenia. Tym samym znikły wymogi stosowania postanowień wynikających z wcześniej zawartych umów przewłaszczenia, zaś prawa i obowiązki zarówno majątkowe jak i korporacyjne w tych spółkach (wykonywanie prawa głosu, podział zysku) przysługują PKP S.A. jako ich właścicielowi.

11.4. Zobowiązania wobec pracowników, rolników i rybaków

W przypadku zbycia akcji Skarbu Państwa na zasadach ogólnych, uprawnionym pracownikom, rolnikom lub rybakom przysługuje prawo do nieodpłatnego nabycia do 15% akcji objętych przez Skarb Państwa w dniu wpisania spółki do rejestru. W spółkach, w których proces udostępnienia rozpoczął się przez 31.12.2016 r., akcje na rzecz uprawnionych pracowników w imieniu Skarbu Państwa, zbywa właściwy minister wykonujący prawa z akcji w danej spółce, a w przypadku akcji na rzecz uprawnionych rolników czy rybaków - minister właściwy do spraw rolnictwa, do spraw rozwoju wsi i do spraw rybołówstwa.

Natomiast w spółkach, gdzie zbycie akcji na zasadach ogólnych nastąpiło po 01.01.2017 r., uprawnionym pracownikom, rolnikom lub rybakom akcje zbywa minister właściwy do ***s***praw gospodarki.

We wszystkich spółkach, gdzie proces nieodpłatnego udostępniania akcji był realizowany, prawo do nieodpłatnego zbycia wygasło. Aktualnie zawierane są tylko umowy ze spadkobiercami osób uprawnionych.

11.5. Zaplanowane w budżecie państwa przychody z prywatyzacji

Planowane kwoty oraz przeznaczenie przychodów z prywatyzacji określa ustawa budżetowa.

Tab. 11.3. Wykonanie przychodów z prywatyzacji na dzień 31.12.2017 r.

[132] Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 22 grudnia 2010 r. w sprawie określenia spółek utworzonych przez Polskie Koleje Państwowe S.A., których akcje lub udziały zostaną przeznaczone na zabezpieczenie wierzytelności Skarbu Państwa z tytułu poręczeń i gwarancji (Dz. U. poz. 1757).

Tytuł	Plan [tys. zł]	Wykonanie [tys. zł]
Przychody ogółem	13 033	25 364,37
Prywatyzacja pośrednia	3 973	4 445,63
Prywatyzacja bezpośrednia	9 060	13 021,79
Pozostałe przychody	0	8 226,95

Źródło: Ministerstwo Rozwoju

11.6. Fundusze związane z prywatyzacją

11.6.1.Fundusz Reprywatyzacji

Państwowy fundusz celowy utworzony na podstawie art. 56 ust. 1 ustawy o komercjalizacji i niektórych uprawnieniach pracowników [133]. Na rachunku Funduszu gromadzone są środki pochodzące ze sprzedaży 5% akcji należących do Skarbu Państwa w każdej ze spółek powstałych w wyniku komercjalizacji oraz odsetki od tych środków z przeznaczeniem na cele związane z zaspakajaniem roszczeń byłych właścicieli mienia przejętego przez Skarb Państwa.

Przychody Funduszu w 2017 r. zostały zrealizowane w kwocie 282 346 tys. zł. Kwotę tę stanowiły dotacja celowa na zakup lub objęcie akcji spółek kapitałowych (podwyższenie kapitału zakładowego spółki Fundusze Rozwoju Spółek S.A. i objęcie akcji w podwyższonym kapitale zakładowym na kwotę 200 mln zł), odsetki od udzielonych pożyczek oraz odsetki od środków zgromadzonych na rachunku. Ze środków Funduszu zrealizowano koszty w wysokości 1 890 559 tys. zł.

Saldo środków finansowych na rachunku Funduszu Reprywatyzacji na dzień 31.12.2017 r. **wyniosło 3 181 622 tys. zł**.

11.6.2. Fundusz Restrukturyzacji Przedsiębiorców

Na podstawie art. 117 ust. 1 pkt. 1 ustawy z dnia 16 grudnia 2016 r. – Przepisy wprowadzające ustawę o zasadach zarządzania mieniem państwowym z dniem 1 stycznia 2017 r. Fundusz Restrukturyzacji Przedsiębiorców uległ likwidacji.

Przychody Funduszu w 2017 r. wyniosły 759 tys. zł, natomiast koszty wyniosły 575 353 tys. zł.

Po rozliczeniu środków zgromadzonych na rachunkach bankowych Funduszu, zgodnie z dyspozycją ustawową, należności zlikwidowanego Funduszu przejęła Agencja Rozwoju Przemysłu S.A., a zobowiązania Ministerstwo Rozwoju.

11.6.3. Fundusz Rekompensacyjny

Prawo do rekompensaty z tytułu pozostawienia mienia poza obecnymi granicami państwa polskiego w wysokości równej 20 % wartości nieruchomości pozostawionych poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej w wyniku wypędzenia z byłego terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub jego opuszczenia w związku z wojną rozpoczętą w 1939 r., przysługuje właścicielowi, który był w dniu 1 września 1939 r. obywatelem polskim, zamieszkiwał w tym dniu na byłym terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz posiada obywatelstwo polskie.

W przypadku śmierci właściciela nieruchomości pozostawionych poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej, prawo do rekompensaty przysługuje wszystkim spadkobiercom albo niektórym z nich, wskazanym przez pozostałych spadkobierców, jeżeli posiadają obywatelstwo polskie[134].

[133] Do 31.12.2016 r. art. 56 ust. 1 pkt. 1 ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji (Dz. U. z 2016 r. poz. 981).

[134]Ustawa z dnia 8 lipca 2005 r. o realizacji prawa do rekompensaty z tytułu pozostawienia nieruchomości poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2017 r. poz. 2097). Dla zasadniczej grupy właścicieli ostateczny termin składania wniosków o stwierdzenie prawa do rekompensaty upłynął 31 grudnia 2008 r.

Na realizację rekompensat w formie świadczenia pieniężnego[135], wypłacanego ze środków Funduszu Rekompensacyjnego, przeznaczane są przychody ze sprzedaży nieruchomości pochodzących z Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa, z ich częściami składowymi, o łącznej powierzchni nie mniejszej niż 400.000 ha oraz wpływy z tytułu odpłatnego korzystania z mienia Zasobu oraz odsetki bankowe.

Przychody Funduszu w 2017 r. wyniosły 332 918 tys. zł, natomiast koszty wyniosły 307 448 tys. zł.

Saldo środków finansowych na rachunku Funduszu Rekompensacyjnego na dzień 31.12.2017 r. **wyniosło 777 453 tys. zł**.

11.6.4. Fundusz Skarbu Państwa

Na podstawie art. 117 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 16 grudnia 2016 r. – Przepisy wprowadzające ustawę o zasadach zarządzania mieniem państwowym z dniem 1 stycznia 2017 r. Fundusz Skarbu Państwa uległ likwidacji.

Przychody Funduszu w 2017 r. wyniosły 1 527 tys. zł, natomiast koszty wyniosły 426 329 tys. zł.

Należności i zobowiązania po zlikwidowanym Funduszu Skarbu Państwa od Ministerstwa Skarbu Państwa w likwidacji przejęło Ministerstwo Finansów.

11.7. Zadłużenie Skarbu Państwa

Tab. 11.4. Zadłużenie Skarbu Państwa według kryterium miejsca emisji

Zadłużenie Skarbu Państwa ogółem (wg nominału w mln zł)	**Stan na dzień**	
	31 XII 2017 r.	**31 XII 2016 r.**
	928 473,0	**928 666,2**
I. Zadłużenie krajowe Skarbu Państwa	644 533,1	609 202,9
II. Zadłużenie zagraniczne Skarbu Państwa	283 939,9	319 463,2
Kurs przyjęty do obliczeń (EUR/PLN)	4,1709	4,4240
Kurs przyjęty do obliczeń (USD/PLN)	3,4813	4,1793

Tab. 11.5. Zadłużenie Skarbu Państwa według kryterium rezydenta

Zadłużenie Skarbu Państwa ogółem (według nominału w mln zł)	**Stan na dzień**	
	31 XII 2017 r.	**31 XII 2016 r.**
	928 473,0	**928 666,2**
Zadłużenie krajowe Skarbu Państwa	456 110,5	433 073,0
Zadłużenie zagraniczne Skarbu Państwa	472 362,4	495 593,2

Tab. 11.6. Zobowiązania wobec międzynarodowych instytucji finansowych

Waluta	**Udziały nieopłacone wymagalne na 31.12.2017**	**Zobowiązania wynikające ze statutów do zapłacenia na żądanie**
USD	67 386 648,00	2 614 245 731,63
SDR	1 414 000,00	-
EUR	650 000,00	4 988 684 500,63

Źródło: Ministerstwo Finansów.

[135] Prawo do rekompensaty może być także zrealizowane w formie zaliczenia wartości nieruchomości pozostawionych poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej na poczet: a) ceny sprzedaży nieruchomości stanowiących własność Skarbu Państwa, b) ceny sprzedaży prawa użytkowania wieczystego przysługującego Skarbowi Państwa, c) opłat z tytułu użytkowania wieczystego nieruchomości gruntowych stanowiących własność Skarbu Państwa i ceny sprzedaży położonych na nich budynków oraz innych urządzeń lub lokali, d) opłaty za przekształcenie prawa użytkowania wieczystego w prawo własności nieruchomości stanowiących własność Skarbu Państwa.

12. ZESTAWIENIE ZBIORCZE MIENIA SKARBU PAŃSTWA

Tab. 12.1. Zestawienie zbiorcze mienia Skarbu Państwa (w mln zł)

a) Mienie wykorzystywane przez państwowe jednostki organizacyjne i powierzone Agencjom wykonującym zadania z zakresu gospodarowania składnikami majątku Skarbu Państwa

Składniki	31 XII 2017	31 XII 2016
1. Zabytki	bez wyceny	bez wyceny
2. Zasoby naturalne	bez wyceny	bez wyceny
3. Grunty	417 411	400 642
4. Budynki (bez tych, którymi gospodarują starostowie), budowle i obiekty inżynierii lądowej i wodnej	204 654	203 778
Drogi, mosty i wiadukty*	183 537	179 167
Melioracje**	11 324	14 803
5. Środki trwałe w budowie i zaliczki na środki trwałe w budowie	50 200	44 491
6. Wartości niematerialne i prawne	506	555
7. Urządzenia techniczne i maszyny	6 737	6 164
8. Środki transportu	9 378	6 840
9. Inne środki trwałe	3 431	3 190
10. Należności długoterminowe	3 763	3 923
11. Udziały i akcje	191 219	160 104
12. Inne aktywa długoterminowe	2	165
13. Długoterminowe rozliczenia	12	21
14. Wartość mienia zlikwidowanych jednostek	41	61
15. Zapasy	31 298	29 291
16. Rezerwy strategiczne i zapasy agencyjne	4 201	3 669
17. Należności i roszczenia krótkoterminowe	33 779	33 442
18. Środki pieniężne	27 537	25 257
19. Krótkoterminowe papiery wartościowe	0	0
20. Rozliczenia międzyokresowe	16 557	13 576
21. Należności budżetu ewidencjonowane przez Ministra Finansów	143 854	163 719

b.) Prawa majątkowe z tytułu wkładu majątkowego Skarbu Państwa

1. Agencje wykonawcze	5 408	5 088
2. Instytucje gospodarki budżetowej	924	918
3. Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych	497	467
4. Instytucje kultury	2 112	1 661
5. Samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej	933	923
6. Uczelnie publiczne	38 624	37 404
7. Agencje, fundacje, fundusze i inne państwowe osoby prawne realizujące szczególne niegospodarcze zadania ustawowe	19 289	18 236
8. Jednostki ubezpieczeń społecznych	23 289	-22 929
- *w tym: Fundusz Ubezpieczeń Społecznych*	-2 191	-45 321
9. Przedsiębiorstwa państwowe	2 646	2 637
10. Instytuty badawcze	3 360	3 488
11. Parki narodowe	9 366	9 275
12. Polska Akademia Nauk	902	934
13. Bank Gospodarstwa Krajowego	20 047	11 688

**Obejmuje także drogi krajowe i obiekty drogowe w miastach na prawach powiatu.*

***Wartość nieujmowana w bilansach jednostek*

Wartości składników majątku wykorzystywanego przez państwowe jednostki organizacyjne i powierzonego Agencjom wykonującym zadania z zakresu gospodarowania składnikami majątku Skarbu Państwa, nie ukazane w częściach szczegółowych przedstawiono w Załączniku (Tab. 13.2.).

Przyjęte zasady wyceny powodują, że poszczególne wartości są niewspółmierne, a w związku z tym podanie łącznej wartości mienia Skarbu Państwa wyrażonej w jednej kwocie obarczone jest dużym ryzykiem.

13. ZAŁĄCZNIKI

13.1. Załączniki do rozdziału 4

Tab. 13.1. Grunty Skarbu Państwa wg województw

a) wg grup rejestrowych

Województwo	Zasób Własności Rolnej Skarbu Państwa	Grunty Państwowego Gospodarstwa Leśnego	Grunty w trwałym zarządzie państwowych jednostek organizacyjnych	Zasób nieruchomości Skarbu Państwa	Grunty Agencji Mienia Wojskowego	Grunty Wojskowej Agencji Mieszkaniowej	Pozostałe grunty Skarbu Państwa	Grunty Skarbu Państwa przekazane w użytkowanie wieczyste			
								osób fizycznych	państwowych osób prawnych	spółdzielni mieszkaniowych	pozostałych osób
Dolnośląskie	185 670	586 816	15 563	13 420	1 002	188	15 507	3 474	24 888	51	21 044
Kujawsko-Pomorskie	72 423	370 381	20 769	35 255	8 019	1	27 415	2 092	6 622	43	8 221
Lubelskie	33 424	330 185	10 786	26 067	239	52	13 500	1 111	19 997	32	4 844
Lubuskie	92 247	672 728	13 240	11 718	437	68	7 600	839	14 994	11	3 244
Łódzkie	16 608	242 017	4 598	38 834	867	8	12 356	1 300	5 795	39	5 647
Małopolskie	10 898	187 514	34 382	33 698	174	24	14 038	1 323	10 507	48	11 773
Mazowieckie	23 148	425 372	39 851	46 317	862	51	29 090	1 815	31 884	199	10 934
Opolskie	64 624	197 312	4 626	53 762	61	30	10 198	1 145	4 172	16	7 285
Podkarpackie	27 219	502 786	20 311	12 208	274	4	14 871	1 166	42 866	48	7 122
Podlaskie	26 057	388 614	14 287	24 721	52	4	11 200	1 644	49 645	5	8 171
Pomorskie	84 076	616 747	32 843	18 535	945	37	29 466	1 008	32 418	18	9 035
Śląskie	31 698	316 725	14 308	32 607	41	7	11 068	4 422	10 350	606	21 394
Świętokrzyskie	6 527	151 594	3 915	32 284	43	2	4 655	672	3 535	25	3 919
Warmińsko-Mazurskie	140 239	756 747	52 021	7 691	427	39	94 772	1 197	8 383	14	4 538
Wielkopolskie	170 865	703 242	19 047	70 620	323	14	11 206	3 250	16 961	39	14 581
Zachodniopomorskie	255 186	847 247	64 823	47 711	919	51	39 106	1 580	25 558	45	6 362

b) wg użytków

Województwo	użytki rolne	użytki leśne i grunty zadrzewione	grunty zabudowane i zurbanizowane	tereny komunika-cyjne	grunty pod wodami	użytki ekologiczne, tereny różne, nieużytki	razem	udział SP w powierzchni województwa
Dolnośląskie	210 877	587 825	17 072	20 236	16 567	15 046	867 623	43,56 %
Kujawsko-Pomorskie	84 322	381 237	6 661	18 144	43 311	17 566	551 241	30,73 %
Lubelskie	45 056	345 576	4 452	16 119	15 001	14 033	440 237	17,53 %
Lubuskie	105 212	655 793	3 718	11 032	24 017	17 355	817 126	58,51 %
Łódzkie	28 814	256 756	7 940	17 212	10 788	6 559	328 069	18,01 %
Małopolskie	24 060	231 763	8 965	13 983	17 863	7 745	304 379	20,04 %
Mazowieckie	47 560	468 871	12 216	28 736	39 856	12 284	609 523	17,14 %
Opolskie	72 801	242 116	5 653	7 853	11 870	2 938	343 231	36,57 %
Podkarpackie	43 785	540 707	4 631	11 605	18 516	9 631	628 875	35,24 %
Podlaskie	36 174	421 368	2 418	12 435	26 483	25 522	524 400	25,98 %
Pomorskie	102 543	605 034	6 119	16 032	70 109	25 291	825 128	45,09 %
Śląskie	50 078	319 793	23 181	26 438	16 241	7 495	443 226	35,97 %
Świętokrzyskie	11 587	176 273	3 872	7 516	5 565	2 358	207 171	17,69 %
Warmińsko-Mazurskie	160 069	718 026	3 305	13 430	135 592	35 646	1 066 068	44,11 %
Wielkopolskie	212 000	697 130	8 719	31 086	35 545	25 668	1 010 148	33,94 %
Zachodniopomorskie	264 371	818 672	9 548	16 532	117 902	61 562	1 288 588	56,29 %

Źródło: Główny Geodeta Kraju – Krajowe Zestawienie Zbiorcze danych objętych ewidencją gruntów i budynków według stanu na 1 stycznia 2018 r.; obliczenia PGRP

13.2. Załącznik do Rozdziałów 6 i 7

Tab. 13.2. Wartość grup rodzajowych składników majątku jednostek państwowych w tys. zł

Składniki	Urzędy i instytucje centralne *	Urzędy i instytucje wojewódzkie	Zasób WRSP	AMW	ARM	PGL Lasy Państwowe	Ogółem 31 XII 2017
Wartości niematerialne i prawne	481 116	12 477	2	2 807	474	9 122	505 998
Grunty	53 796 019	872 473	4 541 815	1 139 442	43 703	168 957	60 562 410
Budynki, lokale i obiekty inżynierii lądowej i wodnej	192 712 893	2 616 108	454 990	2 638 896	78 920	6 152 569	204 654 376
Urządzenia techniczne i maszyny	6 212 987	297 568	4 837	10 824	3 678	206 668	6 736 562
Środki transportu	8 788 664	502 275	36	1 101	2 674	82 925	9 377 675
Inne środki trwałe	3 203 767	164 927	1 090	1 334	1 041	58 812	3 430 971
Środki trwałe w budowie	45 122 126	149 448	8 996	126 310	8 052	272 234	45 687 166
Środki przekazane na poczet inwestycji	4 512 704	16	-	0	0	21	4 512 741
Należności długoterminowe	3 648 657	110 608	928	209	0	2 383	3 762 785
Akcje i udziały	155 137 468	0	739 289	1 211 562	0	39 631	157 127 950
Papiery wartościowe długoterminowe	0	0	-	0	0	-	0
Inne aktywa długoterminowe	2	137	-	0	0	2 778	2 917
Długoterminowe rozliczenia	0	0	79	6 743	366	4 519	11 707
Wartość mienia zlikwidowanych jednostek	39 321	1 296	-	-	-	-	40 617
Zapasy	26 608 174	122 929	13	25 464	4 203 139	338 398	31 298 117
Należności i roszczenia	20 512 358	6 852 649	5 479 120	103 024	339 875	492 179	33 779 205
Środki pieniężne	21 757 510	72 874	932 436	190 930	1 283 665	3 299 131	27 536 546
Krótkoterminowe papiery wartościowe	0	0	-	0	0	-	0

Rozliczenia międzyokresowe	16 508 779	2 976	26	2 403	289	42 541	16 557 014
Sumy bilansowe 2017	**559 877 413**	**11 778 762**	**12 164 059**	**5 461 048**	**5 965 878**	**11 239 057**	
Sumy bilansowe 2016	519 053 801	8 864 165	13 101 881	5 535 173	4 769 653	10 332 941	

**Bez placówek zagranicznych.*

Liczby w kolumnach mogą się nie sumować z powodu zaokrągleń w trakcie kolejnych agregacji.

Źródło: Obliczenia własne PGRP na podstawie bilansów łącznych dysponentów części budżetu i bilansów Agencji.

13.3. Załączniki do Rozdziału 8

Akcje Skarbu Państwa w spółkach publicznych

Tab. 13.3. Akcje Skarbu Państwa w spółkach publicznych

Podmiot	Liczba akcji Skarbu Państwa	Udział Skarbu Państwa	Wartość rynkowa w tys. zł.
Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A.	4 153 706 157	71,80	26 126 812
Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski S.A.	367 918 980	29,43	16 302 490
PGE Polska Grupa Energetyczna S.A.	1 072 984 098	57,39	12 929 458
Polski Koncern Naftowy ORLEN S.A.	117 710 196	27,52	12 477 281
Powszechny Zakład Ubezpieczeń Spółka Akcyjna	295 217 300	34,19	12 446 361
KGHM Polska Miedź S.A.	63 589 900	31,79	7 071 197
Jastrzębska Spółka Węglowa SA	64 387 879	54,84	6 198 621
Grupa LOTOS S.A.	98 329 515	53,19	5 673 613
ENERGA S.A.	213 326 317	51,52	2 715 644
ENEA S.A.	227 364 428	51,50	2 614 691
GRUPA AZOTY S.A.	32 734 509	33,00	2 278 322
TAURON Polska Energia S.A.	526 848 384	30,06	1 606 888
Giełda Papierów Wartościowych w Warszawie S.A.	14 688 470	35,00	690 211
POLSKI HOLDING NIERUCHOMOŚCI SPÓŁKA AKCYJNA	32 655 617	69,79	453 913
GRUPA AZOTY ZAKŁADY CHEMICZNE "POLICE" SPÓŁKA AKCYJNA	3 759 356	5,01	78 345
BOŚ S.A.	4 273 574	6,80	35 342
Elektrociepłownia Będzin S.A.	157 466	5,00	4 236
MBANK S.A.	500	0,001	233
BGE Spółka akcyjna	35 866	0,30	2
Grupa Azoty Zakłady Azotowe "Puławy" S.A.	1	0,00	0,16
Regnon S.A. w restrukturyzacji	29	0,00061	0,01

Źródło: Dane PGRP, organów nadzorujących.

Jednoosobowe spółki Skarbu Państwa

Tab. 13.4. Jednoosobowe spółki Skarbu Państwa

(Bez spółek w likwidacji, upadłości i nie prowadzących działalności; dane finansowe w tys. zł.)

Podmiot	Wartość nominalna akcji/udziałów	Kapitały własne	Wynik netto 2017
"INOFAMA" S.A.	12 500	33 857	2 082
"Uzdrowisko Rabka" S.A.	21 300	22 467	-323
"WĘGLOKOKS" S.A.	558 819	2 448 777	64 877
Agencja Rozwoju Przemysłu S.A.	5 291 750	6 025 654	48 302
AMW HOTELE Sp. z o.o.	132 156	128 085	7 141
AMW INVEST Sp. z o.o.	11 257	11 418	850
AMW REWITA Sp. z o.o.	534 072	425 752	420
AMW SINEVIA Sp. z o.o.	51 347	68 050	-270
AMW TBS "KWATERA" Sp. z o.o.	525 460	635 480	-1 469
Aplikacje Krytyczne Sp. z o.o.	35 000	25 048	-9 952
Bydgoskie Zakłady Przemysłu Gumowego "STOMIL" S.A.	20 852	19 939	-2 108
Centrala Farmaceutyczna "CEFARM" S.A.	55 400	64 225	3 503
Centralna Stacja Ratownictwa Górniczego S.A.	16 000	45 654	2 734
Centralny Ośrodek Badawczo Rozwojowy Aparatury Badawczej i Dydaktycznej COBRABID Sp. z o.o.	6 900	5 406	429
Centrum Badań i Dozoru Górnictwa Podziemnego sp. z o.o.	3 700	18 259	2 212
CENTRUM BIUROWE PLAC GRUNWALDZKI SPÓŁKA AKCYJNA	2 200	4 042	209
Centrum Logistyczne Gryf Sp. z o.o.	5 650	10 564	-180
Centrum Produkcyjne Pneumatyki "PREMA" S.A.	14 000	24 337	4 746
Centrum Techniki Okrętowej S.A.	15 500	35 825	3 947
Chłodnia "MORS-WOLA" Sp. z o.o.	400	1 255	145
DANKO Hodowla Roślin Sp. z o.o.	74 655	209 768	7 931
DOLNOŚLĄSKIE ZAKŁADY USŁUGOWO-PRODUKCYJNE DOZAMEL SPÓŁKA Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ	49 000	100 797	7 199
Elewarr Sp. z o.o.	143 011	153 409	3 468
Exatel S.A.	576 855	502 578	0
Fabryka Elementów Złącznych S.A.	9 000	10 783	-1 149
Fabryka Obrabiarek do Drewna Sp. z o.o.	4 800	7 325	-869

Fabryka Przewodów Energetycznych S.A.	26 800	31 120	-4 255
Fundusz Rozwoju Spółek Spółka Akcyjna	18 723	321 411	1 882
GLIWICKA AGENCJA TURYSTYCZNA SPÓŁKA AKCYJNA	25 085	24 766	-1 185
Gospodarstwo Rolno-Hodowlane Żydowo Sp. z o.o.	13 526	43 629	1 388
GRYF NIERUCHOMOŚCI SPÓŁKA Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ	5 650	8 696	67
H.CEGIELSKI-POZNAŃ S.A.	1 626	102 352	-30 040
Hodowla Zarodowa Zwierząt "Żołędnica" Sp. z o.o.	13 074	47 219	5 287
Hodowla Zwierząt i Nasiennictwo Roślin Polanowice Sp. z o.o.	14 379	32 611	2 032
Hodowla Zwierząt Zarodowych Osowa Sień Sp. z o.o.	17 508	49 448	1 085
Holding KW Sp. z o.o.	5	244 902	933
Hotele Olsztyn Sp. z o.o.	15 724	16 277	-1 702
HUTMAR S.A.	3 450	2 395	-640
Instytut Automatyki Systemów Energetycznych sp. z o.o.	9 000	22 462	389
Katowicki Holding Węglowy SA	278 511	19 805	18 256
Kombinat Rolny Kietrz Sp. z o.o	101 122	237 891	8 249
Kopalnia Soli "Wieliczka" S.A.	21 000	150 759	26 232
Kopalnia Soli Bochnia Sp. z o.o.	1 000	1 377	116
Krakowska Hodowla i Nasiennictwo Ogrodnicze "Polan" Sp. z o.o.	29 331	33 586	-2 870
Kutnowska Hodowla Buraka Cukrowego Sp. z o.o.	9 491	78 840	4 210
Małopolska Hodowla Roślin - HBP Sp. z o.o.	50 182	94 937	3 157
Międzynarodowa Korporacja Gwarancyjna Sp. z o.o.	342 704	67 009	-376
Mścice Ośrodek Hodowli Zarodowej Sp. z o.o.	7 535	15 472	356
Nieruchomości KW Spółka z o.o.	5	3 072	-2 114
NOWE CENTRUM ADMINISTRACYJNE SPÓŁKA Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ	38 529	38 828	808
OHZ OSIĘCINY SP. Z O.O.	15 158	49 507	343
OHZ Sp. z o.o. GŁOGÓWEK	6 224	19 928	573
Operator Gazociągów Przesyłowych GazSystem S.A.	3 771 991	6 852 852	392 197

OŚRODEK BADAWCZY EKONOMIKI TRANSPORTU SPÓŁKA Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ	145	455	16
Ośrodek Hodowli Zarodowej "Gajewo" Sp. z o.o.	6 753	17 413	594
Ośrodek Hodowli Zarodowej "Garzyn" Sp. z o.o.	17 309	100 568	5 234
Ośrodek Hodowli Zarodowej "Przerzeczyn Zdrój" Sp. z o.o.	6 500	21 893	407
Ośrodek Hodowli Zarodowej Bobrowniki Sp. z o.o.	3 501	9 095	128
Ośrodek Hodowli Zarodowej Dębołęka Sp. z o.o.	2 813	11 706	238
Ośrodek Hodowli Zarodowej Lubiana Sp. z o.o.	7 927	41 752	1 180
Ośrodek Hodowli Zarodowej w Kamieńcu Ząbkowickim Sp. z o.o.	47 095	86 988	728
Ośrodek Hodowli Zarodowej w Osieku Sp. z o.o.	4 796	28 378	2 073
Ośrodek Hodowli Zwierząt Zarodowych Sp. z o.o. Chodeczek	9 168	19 636	158
PERN S.A.	1 235 978	3 903 960	332 932
PKP SPÓŁKA AKCYJNA	10 150 716	12 423 610	192 803
PL.2012+ SPÓŁKA Z OGRANICZONĄ OD-POWIEDZIALNOŚCIĄ	12 000	26 044	8 354
PlantiCo - Hodowla i Nasiennictwo Ogrodnicze Zielonki Sp. z o.o.	18 963	25 621	-1 620
POCZTA POLSKA SPÓŁKA AKCYJNA	774 140	1 241 963	-20 802
Polska Agencja Inwestycji i Handlu S.A.	19 818	21 034	-1 990
Polska Agencja Prasowa S.A. w Warszawie	30 696	35 636	-3 228
POLSKA WYTWÓRNIA PAPIERÓW WAR-TOŚCIOWYCH S.A.	130 650	869 199	167 642
Polska Żegluga Bałtycka S.A.	40 497	90 257	3 996
Polski Rejestr Statków S.A.	8 000	12 484	-506
Polskie Centrum Badań i Certyfikacji S.A.	16 000	20 493	-287
Polskie Pracownie Konserwacji Zabytków S.A.	4 443	7 361	-567
Polskie Radio RDC S.A.	900	5 676	-283
Polskie Radio Rzeszów S.A.	693	10 785	-360
Polskie Radio S.A.	16 366	160 326	2 791
Polskie Radio Szczecin S.A.	866	13 525	755
Polskie Ratownictwo Okrętowe Sp. z o.o.	15 000	19 448	-665

Polskie Sieci Elektroenergetyczne S.A.	9 605 473	14 097 920	530 952
Pomorsko-Mazurska Hodowla Ziemniaka Sp. z o.o.	22 287	52 650	227
Poznańska Hodowla Roślin Sp. z o.o.	16 153	76 167	3 961
PRZEDSIĘBIORSTWO BUDOWNICTWA PRZEMYSŁOWEGO CHEMOBUDOWA - KRAKÓW SPÓŁKA AKCYJNA	75 332	94 504	1 729
PRZEDSIĘBIORSTWO BUDOWY TRAS KOMUNIKACYJNYCH TRAKT W SZCZECINIE SPÓŁKA Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ	600	338	31
PRZEDSIĘBIORSTWO KOMUNIKACJI SAMOCHODOWEJ CZĘSTOCHOWA W CZĘSTOCHOWIE SPÓŁKA AKCYJNA	7 500	-57	-3 231
PRZEDSIĘBIORSTWO KOMUNIKACJI SAMOCHODOWEJ POLONUS W WARSZAWIE SPÓŁKA AKCYJNA	9 000	10 790	732
PRZEDSIĘBIORSTWO KOMUNIKACJI SAMOCHODOWEJ W GNIEŹNIE SPÓŁKA Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ	1 000	-930	-940
PRZEDSIĘBIORSTWO KOMUNIKACJI SAMOCHODOWEJ W OSTROWCU ŚWIĘTOKRZYSKIM SPÓŁKA AKCYJNA	4 830	3 409	-1 115
PRZEDSIĘBIORSTWO KOMUNIKACJI SAMOCHODOWEJ W OSTROWIE WIELKOPOLSKIM SPÓŁKA Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ	1 000	-351	-857
PRZEDSIĘBIORSTWO PRZEWOZU TOWARÓW POWSZECHNEJ KOMUNIKACJI SAMOCHODOWEJ SPÓŁKA AKCYJNA	3 600	5 436	91
Przedsiębiorstwo Rolne Długie Stare Sp. z o.o.	12 356	50 396	725
Przedsiębiorstwo Rolniczo-Hodowlane Gałopol Sp. z o.o.	9 546	36 793	1 530
Przedsiębiorstwo Usług Hotelarskich PUH Sp. z o.o.	1 400	2 372	-198
Przedsiębiorstwo Wydawnicze "RZECZPOSPOLITA" Sp. z o.o.	24 000	38 851	640
Przemysłowy Instytut Maszyn Budowlanych Sp. z o.o.	6 300	18 532	1 596
Radio Białystok S.A.	783	5 809	-406
Radio Gdańsk S.A.	1 202	13 846	361
Radio Katowice S.A.	951	10 679	-1 245
Radio Kielce S.A.	823	9 455	542

Radio Koszalin S.A.	634	6 926	-835
Radio Kraków S.A.	2 753	2 999	-2 101
Radio Lublin S.A.	1 217	5 810	97
Radio Łódź S.A.	942	2 656	-89
Radio Olsztyn S.A.	713	5 216	-178
Radio Opole - S.A.	624	12 541	-2 074
Radio Pomorza i Kujaw S.A.	704	10 271	97
Radio Poznań S.A.	822	3 568	-2 357
Radio Wrocław S.A.	1 329	8 387	-671
Radio Zachód S.A.	583	8 378	19
Regionalny Fundusz Gospodarczy S.A.	85 100	92 769	163
Siarkopol Tarnobrzeg Sp. z o.o.	35 000	271 516	632
SKLEJKA ORZECHOWO S.A.	10 500	15 446	172
Specjalistyczne Centrum Medyczne Spółka Akcyjna	36 800	159 659	1 330
Spójnia Hodowla i Nasiennictwo Ogrodnicze Sp. z o.o.	4 911	21 309	133
Spółka Restrukturyzacji Kopalń S.A.	143 837	371 460	983
Stadnina Koni "Iwno" Sp. z o.o.	32 710	50 323	308
Stadnina Koni "Krasne" Sp. z o.o.	5 937	7 327	170
Stadnina Koni "Nowe Jankowice" Sp. z o.o.	7 923	35 037	955
Stadnina Koni "Pępowo" Sp. z o.o.	10 929	43 138	2 920
Stadnina Koni "Racot" Sp. z o.o.	6 192	14 683	371
Stadnina Koni Janów Podlaski Sp. z o.o.	3 913	0	0
Stadnina Koni Liski Sp. z o.o.	8 207	4 208	749
Stadnina Koni Michałów Sp. z o.o.	4 733	40 736	921
Stadnina Koni Nowielice Sp. z o.o.	7 300	14 357	32
Stadnina Koni Prudnik Sp. z o.o.	6 338	23 423	2 185
Stadnina Koni w Dobrzyniewie Sp. z o.o.	9 510	31 542	573
Stadnina Koni Walewice Sp. z o.o.	5 055	6 013	-3 628
Stado Ogierów "Starogard Gdański" Sp. z o.o.	7 621	6 027	-958
Stado Ogierów w Łącku Sp. z o.o.	5 543	3 372	365
Techfilm Spółka z o.o.	1 800	2 082	21
Telewizja Polska S.A.	286 597	462 549	564
Totalizator Sportowy Sp. z o.o.	279 142	851 969	301 273
Towarzystwo Finansowe Silesia Sp. z o.o.	1 697 693	1 904 896	135 407
Uzdrowisko Krynica - Żegiestów S.A.	51 680	54 092	468
Warszawskie Zakłady Sprzętu Ortopedycznego S.A.	5 123	5 485	270

WOJEWÓDZKIE PRZEDSIĘBIORSTWO USŁUG TURYSTYCZNYCH SPÓŁKA Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ	3 500	6 501	-12
WOJSKOWE BIURO PROJEKTÓW BUDOWLANYCH Sp. z o.o.	750	-2 108	-3 045
WOJSKOWE PRZEDSIĘBIORSTWO HANDLOWE Sp. z o.o.	2 500	4 756	255
Wojskowe Zakłady Kartograficzne Sp. z o.o. w Warszawie	4 200	12 565	1 982
Wrocławskie Centrum Badań EIT+ Sp. z o.o.	101 154	37 650	-21 042
Wytwórnia Surowic i Szczepionek BIOMED Sp. z o.o.	9 000	0	0
Zakład Budowlano - Drogowy BIESZCZADY Sp. z.o.o.	95	608	401
Zakłady Artykułów Technicznych "ARTECH" sp. z o.o.	2 000	3 953	889
Zakłady Ceramiczne "BOLESŁAWIEC" w Bolesławcu Sp. z o.o.	5 545	20 209	3 255
Zakłady Chemiczne RUDNIKI S.A.	7 000	64 948	10 443
Zakłady Przemysłu Odzieżowego CORATEX S.A. w Krasnymstawie	10 380	-5 982	-738
Zakłady Urządzeń Chemicznych i Armatury Przemysłowej "CHEMAR" S.A.	12 500	23	793
Zarządca Rozliczeń S.A.	500	500	0
Zespół Elektrowni Wodnych Niedzica S.A.	225 838	280 669	8 130

Źródło: Dane PGRP z bilansów na koniec 2017 r. Jeżeli rok obrachunkowy spółki nie kończy się 31 grudnia lub gdy spółka została sprywatyzowana przed sporządzeniem bilansu, w miarę możliwości wykorzystano dane z innych sprawozdań.

Tab. 13.5. Wybrane spółki niepubliczne z udziałem Skarbu Państwa
(wg największych wartości majątku netto spółki w części odpowiadającej udziałowi Skarbu Państwa)

Podmiot	Udział Skarbu Państwa	Wartość majątku spółki w tys. zł w części odpowiadającej udziałowi Skarbu Państwa
Polskie Sieci Elektroenergetyczne S.A.	100	14 097 920
PKP SPÓŁKA AKCYJNA	100	12 423 610
PKP PLK SPÓŁKA AKCYJNA	67,71	7 635 824
Operator Gazociągów Przesyłowych Gaz-System S.A.	100	6 852 852
Agencja Rozwoju Przemysłu S.A.	100,00	6 025 654
PERN S.A.	100	3 903 960
Polski Fundusz Rozwoju S.A.	98,71	3 377 936
"WĘGLOKOKS" S.A.	100	2 448 777
Polska Grupa Zbrojeniowa S.A. w Radomiu	40,10	2 330 772
Krajowa Spółka Cukrowa S.A.	79,69	1 964 844
Towarzystwo Finansowe Silesia Sp. z o.o.	100	1 904 896
Polski Holding Obronny sp. z o.o. w Warszawie	84,08	1 619 442
Zarząd Morskiego Portu Gdynia S.A.	99,48	1 380 058
POCZTA POLSKA SPÓŁKA AKCYJNA	100	1 241 963
POLSKA WYTWÓRNIA PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH S.A.	100	869 199
Totalizator Sportowy Sp. z o.o.	100,00	851 969
Zarząd Morskich Portów Szczecin i Świnoujście S.A.	91,13	836 794
Zarząd Morskiego Portu Gdańsk S.A.	95,46	720 189
AMW TBS "KWATERA" Sp. z o.o.	100	635 480
Exatel S.A.	100	502 578

Źródło: Dane PGRP.

Spis tabel

Tab. 2.1. Zabytki wpisane do rejestru zabytków 17
Tab. 2.2. Muzea państwowe i ich zbiory 18
Tab. 2.3. Zbiory bibliotek państwowych 20
Tab. 2.4. Ewidencja zasobu Archiwum Państwowego 22
Tab. 3.1. Zasoby bilansowe złóż kopalin 27
Tab. 3.2. Zasoby eksploatacyjne wód leczniczych, termalnych i solanek 29
Tab. 3.3. Powierzchnia i zapas drewna w parkach narodowych 30
Tab. 3.4. Morze Bałtyckie - Połowy organizmów morskich - 2017 32
Tab. 4.1. Grunty Skarbu Państwa wg grup rejestrowych i użytków 38
Tab. 4.2. Grunty Skarbu Państwa, zmiany w strukturze użytków w roku 2017 40
Tab. 4.3. Własność gruntów w Polsce, zmiany w roku 2017 40
Tab. 4.4. Własność gruntów w miastach 41
Tab. 4.5. Budynki Skarbu Państwa 42
Tab. 4.5.1. Lokale Skarbu Państwa 42
Tab. 4.6. Nieruchomości oddane w trwały zarząd urzędom państwowym 43
Tab. 4.7. Grunty pod autostrady według sposobu nabycia 47
Tab. 4.8. Struktura (terytorialna) gruntów pod autostrady 47
Tab. 4.9. Szacunkowa wartość gruntów Skarbu Państwa 48
Tab. 5.1. Sieć dróg krajowych 50
Tab. 5.2. Obiekty mostowe na sieci dróg krajowych 50
Tab. 5.3. Wartość dróg krajowych i obiektów mostowych 51
Tab. 5.4. Stan ilościowy i utrzymanie urządzeń melioracyjnych podstawowych 52
Tab. 5.5. Wartość melioracji wodnych podstawowych i obiektów przeciwpowodziowych 53
Tab. 5.6. Wartość morskich budowli hydrotechnicznych 54
Tab. 6.1. Nieruchomości PGL Lasy Państwowe 56
Tab. 6.2. Majątek PGL Lasy Państwowe 56
Tab. 6.3. Grunty Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa wg województw 57
Tab. 6.4. Powierzchnia i wartość gruntów ZWRSP 58
Tab. 6.5. Wartość Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa 58
Tab. 6.6. Zagospodarowanie gruntów Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa 59
Tab. 6.7. Wybrane składniki mienia powierzonego AMW 60
Tab. 7.1. Państwowe jednostki budżetowe (w kraju) 64
Tab. 7.2. Jednostki organizacyjne za granicą 66
Tab. 7.3. Majątek jednostek budżetowych organlow centralnych w układzie rodzajowym 66
Tab. 7.4. Mienie użytkowane przez jednostki podporządkowane wojewodom 70
Tab. 7.5. Fundusze własne państwowych jednostek budżetowych i ich funduszy celowych 71
Tab. 7.6. Zasób majątkowy państwowych agencji wykonawczych 72
Tab.7.7. Zasób majątkowy państwowych instytucji gospodarki budżetowej 713
Tab. 7.8. Majątek państwowych instytucji kultury 75
Tab. 7.9. Majątek samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej 76
Tab. 7.10. Majątek uczelni publicznych 78
Tab. 7.11. Majątek parków narodowych 78
Tab.7.12. Majątek agencji, fundacji, funduszy i innych państwowych osób prawnych utworzonych ustawami szczególnymi 82
Tab. 7.13. Fundusze ubezpieczeń społecznych 83
Tab. 8.1. Spółki kapitałowe z udziałem Skarbu Państwa 84
Tab. 8.2. Akcje i udziały Skarbu Państwa 85

Tab. 8.3. Akcje i udziały, z których prawa wykonywały organy reprezentujące Skarb Państwa ……...87
Tab. 8.4. Akcje Skarbu Państwa w spółkach publicznych 88
Tab. 8.5. Majątek jednoosobowych spółek Skarbu Państwa 89
Tab. 8.6. Akcje i udziały w spółkach niepublicznych z częściowym udziałem Skarbu Państwa..... 90
Tab. 9.1. Liczba przedsiębiorstw państwowych w ostatnich latach 91
Tab. 9.2. Przedsiębiorstwa państwowe według organów założycielskich 92
Tab. 9.3. Majątek przedsiębiorstw państwowych 93
Tab. 9.4. Majątek instytutów badawczych 94
Tab. 10.1. Należności z tytułu umów zbycia i odpłatnego korzystania z mienia Skarbu Państwa 95
Tab. 10.2. Struktura należności z tytułu umów zbycia mienia Skarbu Państwa..... 95
Tab. 10.3. Należności Skarbu Państwa będące w ewidencji Ministra Rozwoju i Finansów w układzie prezentowanym w Sprawozdaniu z wykonania budżetu państwa 96
Tab. 10.4. Udziały Rzeczypospolitej Polskiej w międzynarodowych organizacjach finansowych . 97
Tab. 11.1. Zasób majątkowy na zaspokojenie roszczeń z tytułu poręczeń i gwarancji Skarbu Państwa 104
Tab. 11.2. Potencjalne zobowiązania Skarbu Państwa z tytułu gwarancji i poręczeń..... 104
Tab. 11.3. Wykonanie przychodów z prywatyzacji..... 105
Tab. 11.4. Zadłużenie Skarbu Państwa według kryterium miejsca emisji 107
Tab. 11.5. Zadłużenie Skarbu Państwa według kryterium rezydenta 107
Tab. 11.6. Zobowiązania wobec międzynarodowych instytucji finansowych 107
Tab. 12.1. Zestawienie zbiorcze mienia Skarbu Państwa (w mln zł) 108
Tab. 13.1. Grunty Skarbu Państwa wg województw 111
Tab. 13.2. Wartość grup rodzajowych składników majątku jednostek państwowych..... 113
Tab. 13.3. Akcje Skarbu Państwa w spółkach publicznych 115
Tab. 13.4. Jednoosobowe spółki Skarbu Państwa 116
Tab. 13.5. Wybrane spółki niepubliczne z udziałem Skarbu Państwa 122

Prokuratoria Generalna
Rzeczypospolitej Polskiej
ul. Hoża 76/78
00-682 Warszawa

tel. +48 (22) 392 31 01
fax. +48 (22) 392 31 02
e-mail: kancelaria@prokuratoria.gov.pl